

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

POROČILO O IZVAJANJU NALOG DPM V LETU 2019

DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM PO
OPCIJSKEM PROTOKOLU H KONVENCIJI OZN
PROTI MUČENJU IN DRUGIM KRUTIM,
NEČLOVEŠKIM ALI PONIŽEVALNIM
KAZNIM ALI RAVNANJU

2019

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

**POROČILO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC
REPUBLIKE SLOVENIJE O IZVAJANJU
NALOG DRŽAVNEGA PREVENTIVNEGA
MEHANIZMA PO OPCIJSKEM PROTOKOLU
H KONVENCIJI OZN PROTI MUČENJU IN
DRUGIM KRUTIM, NEČLOVEŠKIM ALI
PONIŽEVALNIM KAZNIM ALI RAVNANJU ZA
LETO 2019**

Ljubljana, junij 2020

KAZALO

1. IZVAJANJE NALOG IN POOBLASTIL DRŽAVNEGA PREVENTIVNEGA MEHANIZMA V LETU 2019 5

1.1 SPLOŠNO	6
1.2 SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI	8
1.3 OBISKI KRAJEV ODVZEMA PROSTOSTI	9
1.4 URESNIČEVANJE PRIPOROČIL DPM	14
1.4.1 Statistični pregled priporočil DPM v letu 2019	15
1.5 MEDNARODNE IN DRUGE DEJAVNOSTI DPM	18
1.5.1 Spremljanje vračanja tujcev	20
1.6 FINANCE	22
1.7 SKLEP	23

2. OBISKI KRAJEV ODVZEMA PROSTOSTI 28

2.1 OBISKI DOMOV STAREJŠIH	29
2.1.1 Tematski obiski domov starejših	30
2.1.2 Redni obisk Pegazovega doma v Rogaški Slatini	32
2.1.3 Kontrolni obiski	32
2.2 OBISKA PSIHIATRIČNIH BOLNIŠNIC	39
2.2.1 Redni obisk Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo Univerzitetne psihiatrične klinike Ljubljana	39
2.2.2 Kontrolni obisk Psihiatrične bolnišnice Ormož	40
2.3 OBISKI VZGOJNIH ZAVODOV IN MLADINSKIH DOMOV	43
2.4 OBISKI POLICIJSKIH POSTAJ	46
2.5 OBISK CENTRA ZA TUJCE	55
2.6 OBISK PREVZGOJNEGA DOMA RADEČE	58
2.7 OBISKI ZAVODOV ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA	63

3. PRILOGE 69

3.1 DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM (DPM) - OBISKI DPM V LETU 2019	70
3.2 DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM (DPM) - DRUGE DEJAVNOSTI DPM V LETU 2019	78
3.3 DRUGE PRILOGE	90
3.3.1 Konvencija OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju	90
3.3.2 Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju	90
3.3.3 O DPM v zakonu o varuhu človekovih pravic	90
3.3.4 O DPM v poslovniku Varuha človekovih pravic Republike Slovenije	90

Legenda:

---

pohvale Varuha

opozorila Varuha

priporočila Varuha

1. IZVAJANJE NALOG IN POOBLASTIL DRŽAVNEGA PREVENTIVNEGA MEHANIZMA V LETU 2019

1.1 SPLOŠNO

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (varuh) v tem dokumentu poroča o izvajanju nalog in pooblastil državnega preventivnega mehanizma (DPM) v letu 2019 po **Opcijskem protokolu h Konvenciji proti mučenju in drugim oblikam okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja** (opcijski protokol), ki ga je Generalna skupščina Organizacije združenih narodov sprejela na 57. zasedanju 18. decembra 2002, za podpisovanje in ratifikacijo pa je na voljo od 4. februarja 2003.¹ **Opcijski protokol vzpostavlja sistem rednih (preventivnih) obiskov neodvisnih mednarodnih in državnih organov na krajih, kjer je ljudem odvzeta prostost,² da bi preprečili mučenje in druge oblike okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja.**³ Na mednarodni ravni je z opcijskim protokolom ustanovljen Pododbor za preprečevanje mučenja in drugega okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja Odbora proti mučenju (SPT), vsaka država pogodbenica tega protokola pa je zavezana, da **na državni ravni ustanovi, določi in vzdržuje organ ali več organov za obiskovanje zaradi preprečevanja mučenja in drugega okrutnega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (DPM).**⁴

Naloga vsakega DPM je, da obiskuje vse kraje odvzema prostosti v državi in preverja ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, da bi se okrepilo njihovo varstvo pred mučenjem in drugimi oblikami okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. Ob upoštevanju pravnih norm DPM ustreznim organom priporoča, kako naj izboljšajo razmere in ravnanje z osebami ter preprečijo mučenje in druge oblike okrutnega, nečloveškega, poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. V tej zvezi lahko poda predloge in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom.⁵

Varuhu so bile leta 2006 z Zakonom o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM) zaupane pomembne dodatne naloge in pooblastila DPM.⁶ Prepričani smo, da sta bila razloga za to poudarjena varuhova pozornost, ki jo (je) ves čas namenja(l) obravnavi pobud oseb, ki jim je odvzeta prostost, ter njegova preventivna vloga na tem področju z ustaljenim in izoblikovanim načinom delovanja pri obiskovanju krajev, kjer so osebe, ki jim

¹ Za Slovenijo je opcijski protokol začel veljati 22. februarja 2007 – glej Uradni list RS, št. 17/07.

² Kraj odvzema prostosti opcijski protokol določa v 4. členu.

³ Glej 1. člen opcijskega protokola.

⁴ V 17. členu opcijski protokol določa: »Vsaka država pogodbenica najpozneje leto po začetku veljavnosti tega protokola, njegovi ratifikaciji ali pristopu k njemu vzpostavi, določi ali ustanovi enega ali več neodvisnih državnih preventivnih mehanizmov za preprečevanje mučenja. Mehanizmi, ki so jih vzpostavile decentralizirane enote, se lahko za namene tega protokola določijo za državne preventivne mehanizme, če so v skladu z njegovimi določbami.«

⁵ Glej 19. člen opcijskega protokola.

⁶ Uradni list RS, št. 114/06 – Mednarodne pogodbe, št. 20/06.

je bila odvzeta prostost. Poleg tega je bila pri tem gotovo pomembna tudi njegova neodvisnost (funkcionalna, osebna in finančna), ki je zagotovljena z ustavo in Zakonom o varuhu človekovih pravic.

Varuh je s tem, ko so mu (bile) zaupane tudi naloge in pooblastila DPM, postal sestavni del splošno veljavnega sistema pod okriljem Organizacije združenih narodov, ki na mednarodni in državni ravni uveljavlja (dodatni) mehanizem za preprečevanje mučenja in drugih oblik grdega ravnanja z ljudmi, ki jim je bila odvzeta prostost. **Ta temelji predvsem na rednih obiskih krajev odvzema prostosti.** Namen teh preventivnih obiskov je preprečiti mučenje ali drugo grdo ravnanje, še preden se zgodi.

Od leta 2015 v okviru varuha deluje posebna enota DPM, ki ne obravnava individualnih pobud, temveč obiskuje le kraje odvzema prostosti in opravlja druge naloge DPM. Tako smo zagotovili ločitev obeh dejavnosti varuha, to je preventivne, ki jih opravlja DPM, in odzivne, ki pomeni obravnavanje prejetih pobud. Potrebo po taki ločitvi izrecno poudarja 32. točka Smernic o državnih preventivnih mehanizmih SPT,⁷ sprejetih na dvanajstem zasedanju v Ženevi od 15. do 19. novembra 2010. Ta določa, da kadar organ, pristojen za DPM, poleg nalog v skladu z opcijskim protokolom opravlja tudi druge naloge, se morajo naloge DPM opravljati v okviru ločene enote ali oddelka, ki ima svoje osebje in ločeni proračun. Izvajanje nalog in pooblastil DPM je tako precej bolj organizirano in s tem učinkovitejše. Boljša organiziranost dela omogoča tudi boljšo pripravo na posamezni obisk, njegovo izvedbo in izdelavo poročila o obisku.

Delovanje posebne notranje organizacijske enote varuha, ki izvaja le naloge in pooblastila DPM, je leta 2017 določil tudi Zakon o dopolnitvah Zakona o varuhu človekovih pravic – ZVarCP-B (Uradni list RS, št. 54/17) v 50. c členu. Določa tudi, da DPM vodi namestnik varuha, ki ga za določeno obdobje pooblasti varuh.

V enoti DPM so tudi v letu 2019 poleg namestnika varuha in vodje DPM Ivana Šeliha delovali svetovalci varuha: Robert Gačnik, dipl. varstvoslovec, specialist kriminalističnega preiskovanja (odgovoren predvsem za obiske zaporov, policijskih postaj, Centra za tujce in azilnega doma), mag. Jure Markič, univ. dipl. pravnik (odgovoren za obiske socialnovarstvenih zavodov in psihiatričnih bolnišnic), in Ana Polutnik, univ. dipl. pravnica, ki sicer obravnava tudi posamične pobude, v (odgovorna za obiske vzgojnih zavodov in drugih krajev odvzema prostosti otrok).

⁷ Dosegljivo na <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/NationalPreventiveMechanisms.aspx>.

1.2

SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI

MOPPM v 5. členu določa, da naloge in pooblastila DPM izvaja varuh. Ob tem lahko z njim pri opravljanju nadzora na krajih odvzema prostosti in preverjanja ravnanja z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, sodelujejo tudi nevladne organizacije (NVO), registrirane v Sloveniji, ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Sloveniji in se ukvarjajo z varstvom človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, zlasti s področja preprečevanja mučenja in drugih oblik okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega kaznovanja ali ravnanja. Varuh te organizacije, ki skupaj z njim opravljajo obiske, izbere na podlagi javnega razpisa. Podrobneje sodelovanje z izbranimi nevladnimi organizacijami uredi s pogodbami.

MOPPM določa še, da morajo osebe iz izbranih organizacij, ki bodo sodelovale pri izvajanju nalog in pooblastil DPM, predhodno pisno izjaviti, da bodo pri opravljanju teh nalog in pooblastil delovale po varuhovih navodilih in predpisih o varovanju osebnih in tajnih podatkov, enako kakor to velja za varuha, njegove namestnike in varuhove uslužbenke.

MOPPM določa tudi, da sredstva za stroške in nagrade osebam iz organizacij, ki skupaj z varuhom opravljajo naloge oziroma izvajajo pooblastila DPM, izplača varuh iz svojih proračunskih postavk po pravilniku, ki ga izda po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za finance.⁸

Na podlagi javnega razpisa⁹ smo na začetku leta 2019 za sodelovanje za obdobje do 31. decembra 2021 z možnostjo podaljšanja za eno leto izbrali naslednje nevladne organizacije: Novi paradoks (NP) s štirimi člani, Humanitarno društvo Pravo za VSE (Pravo za VSE) s sedmimi člani, Slovensko karitas (Karitas) z dvema članoma, SKUP – skupnost privatnih zavodov (SKUP) s petimi člani, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC (PIC) s štirimi člani, Mirovni inštitut (MI) s petimi člani, Zvezo društev upokoencev Slovenije (ZDUS) s sedmimi člani in na novo še Spominčičo – Alzheimer Slovenija (Spominčica) s štirimi člani in Slovensko fundacijo za UNICEF (UNICEF) s tremi člani.

Izbrane NVO naloge in pooblastila pri obiskih opravljajo s svojimi predstavniki **(iz devetih izbranih nevladnih organizacij je v letu 2019 pri obiskih sodelovalo skupaj 41oseb)**, usposobljenimi za posamezna področja nadzora, ki sodelujejo kot člani skupine, ki jo varuh določi za vsak posamezni obisk posebej. Vsaka skupina, ki opravlja nadzor, je tako sestavljena iz predstavnikov varuha in izbranih organizacij, pri čemer se upošteva program obiskov, ki ga v ta namen sprejme varuh v sodelovanju z izbranimi organizacijami, po potrebi pa se upoštevajo tudi druge okoliščine, zaradi katerih bi bil potreben takojšnji obisk.

⁸ Zdaj veljavni pravilnik je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 13/17.

⁹ Objavljen je bil v Uradnem listu RS, št. 84/18.

1.3

OBISKI KRAJEV ODVZEMA PROSTOSTI

Varuh v vlogi DPM obiskuje (ob upoštevanju vsakoletnega programa obiskov) vse kraje odvzema prostosti v Sloveniji in tako preverja ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, da bi se okrepilo njihovo varstvo pred mučenjem in drugimi oblikami okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja.

Ob upoštevanju pravnih norm DPM pristojnim organom daje priporočila, da bi izboljšali razmere in ravnanje z osebami ter preprečili mučenje in druge oblike okrutnega, nečloveškega, poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. V zvezi s tem lahko poda tudi predloge in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom.

Kraji odvzema prostosti v Sloveniji so zlasti:

- zavodi za prestajanje kazni zapora (ZPKZ) z vsemi svojimi oddelki in Prevezgojni dom Radeče,
- vzgojno-izobraževalni zavodi (VZ),
- nekateri socialnovarstveni zavodi (SVZ) – domovi starejših in posebni SVZ,
- psihiatrične bolnišnice (PB),
- prostori za policijsko pridržanje oziroma zadržanje na policijskih postajah (PP) in Center za pridržanje Ljubljana,
- Center za tujce v Postojni (CT) in azilni dom v Ljubljani,
- prostori za pridržanje v Slovenski vojski in
- vsi drugi kraji po 4. členu opcijskega protokola (na primer policijska intervencijska vozila in podobno).

Opredelitev odvzema prostosti po 4. členu opcijskega protokola zajema tudi kraje pridržanja zunaj ozemlja Republike Slovenije (RS). Varuh se je decembra 2019 obrnil na Ministrstvo za obrambo za pojasnilo o tem, ali je (oziroma je bila) na katerem koli kraju, ki je v pristojnosti oziroma pod nadzorom Slovenske vojske v okviru mednarodnih operacij in misij, osebam morda odvzeta prostost (kakršna koli oblika zadržanja, pridržanja oziroma druge namestitve na lokaciji, ki je oseba ne more zapustiti po svoji volji). Ministrstvo se je na poizvedbo pisno odzvalo in pojasnilo, da pripadniki Slovenske vojske, ki delujejo zunaj ozemlja RS, ne izvajajo postopkov, pri katerih je odvzeta prostost, in ne sodelujejo pri njih. V nadaljevanju je ministrstvo navedlo pravne podlage in standarde, ki bi po njegovem mnenju zavezovali Slovensko vojsko, če bi do takšnih postopkov prišlo. Varuh je po seznanitvi z odgovorom na ministrstvo poslal dodatna vprašanja ter ga opozoril še na nekaj drugih vidikov in pomembnih določb mednarodnega prava, ki urejajo to področje.

Leta 2019 smo obiskali 63 krajev odvzema prostosti, in sicer sedemindvajset PP, šest ZPKZ in Prevezgojni dom Radeče, CT, dve PB, devetnajst SVZ (domov starejših) in štiri VZ oziroma mladinske domove ter več stanovanjskih skupin, ki delujejo v okviru teh zavodov. Vsi obiski (razen obiska Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo Univerzitetne psihiatrične klinike Ljubljana, ker je šlo za prvi obisk DPM v tej instituciji) so bili opravljeni brez predhodne najave. V sedemintridesetih primerih je šlo za redne obiske, trinajst je bilo kontrolnih (ob katerih smo zlasti preverjali uresničitev priporočil DPM s preteklih obiskov) in trinajst tematskih (ob teh obiskih smo bili osredotočeni na določeno, vnaprej izbrano temo). Od triinšestdesetih obiskov smo jih petdeset izvedli dopoldne, trinajst pa popoldne. Prvič smo tudi obiskali tri lokacije, na katerih deluje Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič iz Drage pri Igu. Zavodi za usposabljanje oziroma centri za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV) so namenjeni predvsem izvajanju storitev institucionalnega varstva za otroke in mladostnike z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju, kamor so usmerjeni z odločbo zavoda za šolstvo glede na strokovno mnenje posebne komisije. Ob teh obiskih je DPM skušal ugotoviti, ali je uporabnikom morda omejena pravica do osebne svobode, ali se morda proti njim izvajajo omejevalni ukrepi ter kakšne so njihove težave in stiske (če sploh) pri obravnavi in varstvu v CUDV.¹⁰

V primerjavi z letom 2018 smo opravili nekoliko manj obiskov, saj se je število članov enote DPM pri varuhu zmanjšalo za eno osebo (zaradi upokojitve), poleg tega pa smo zaradi vnovične izbire nevladnih organizacij za sodelovanje pri izvajanju nalog in pooblastil DPM kraje odvzema prostosti začeli obiskovati šele marca 2019. Več časa smo namenili tudi sodelovanju v delovni skupini Ministrstva za zdravje za pripravo sprememb Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr), pripravi pripomb in predlogov na osnutek zakona o obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, ki bo celovito in sistemsko uredil obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj ter v slovenski pravni red prenesel Direktivo (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku. S pripombami smo sodelovali tudi pri pripravi Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami, katerega cilj je vzpostaviti enotno sistemsko rešitev celostne obravnave otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih, ki so vpeti v delo različnih resorjev, ter omogočiti oblikovanje strokovnih središč, ki bodo lahko nudila tudi preventivne dejavnosti otrokom v vrtcih in šolah z namenom čimprejšnje pomoči in s tem morebitnih poznejših namestitev.

¹⁰ Poročilo o teh obiskih je bilo v času priprave tega zapisa (konec januarja 2020) še v izdelavi, zato ugotovitev ob teh obiskih oziroma priporočil v zvezi z njimi v tem letnem poročilu še ne navajamo.

Podrobnejši podatki o obiskih v letu 2019 so prikazani v spodnji preglednici:

	POLICIJSKE POSTAJE + CENTER ZA PRIDRŽANJE	ZAVODI ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA + PD RADEČE	CENTER ZA TUJCE	PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE (VKLJUČNO S FORENZIKO)	DOMOVI STAREJŠIH	VZGOJNI ZAVODI	CUDV	SKUPAJ
ŠTEVILO OBISKOV	27	7	1	2	19	4	3	63
ŠTEVILO ENODNEVNIH	27	6	1	2	19	4	3	62
ŠTEVILO DVODNEVNIH		1						1
NAPOVEDANI OBISKI				1				1
NENAPOVEDANI OBISKI	27	7	1	1	19	4	3	62
REDNI OBISK	27	7	1	1	1			37
KONTROLNI OBISK				1	12			13
TEMATSKI OBISK					6	4	3	13
DOPOLDNE	27	7	1	2	13			50
POPOLDNE					6	4	3	13
SODELOVANJE IZVEDENCA		2			6			8

V izvajanje nalog in pooblastil DPM varuh vključuje strokovnjake s čim širšimi priporočenimi posebnimi znanji. Ker izbrane NVO ne morejo zagotoviti nekaterih drugih ustreznih strokovnjakov, prav tako pa tudi varuh med svojimi strokovnjaki nima osebe z znanjem s področja zdravstvenega varstva, smo morali nekatere manjkajoče strokovnjake izbrati med zunanjimi strokovnjaki. Na podlagi javne objave obvestila o zbiranju ponudb za uvrstitev na seznam zdravnikov izvedencev, ki bodo varuhu strokovno pomagali ugotoviti, razjasniti ali presoditi dejstva, ki bi kazala na primere mučenja in druge oblike okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja, oziroma ga podpreti pri njegovih obiskih krajev, kjer je osebam odvzeta prostost, s potrebnim strokovnim znanjem, ki ga varuh nima, smo izbrali zdravnika izvedenca. **Leta 2019 smo tako nadaljevali sodelovanje z izr. prof. dr. Petrom Pregljem, dr. med., spec. psih., in doc. dr. Milanom Popovičem, dr. med., spec. splošne kirurgije.** Posamezni izvedenec, ki ga varuh izbere s seznama glede na vrsto in kraj posameznega obiska, naloge opravlja po odredbi in navodilih varuha v so-

delovanju z njegovimi strokovnimi sodelavci tako, da sodeluje pri načrtovanem obisku in pisno odgovarja na varuhova vprašanja v vlogi DPM ter poda svoje ugotovitve zlasti o ustreznosti zdravstvenega varstva in ravnanja z osebami, ki jim je odvzeta prostost. Zunanja zdravnik sta v letu 2019 sodelovala pri osmih obiskih DPM.

DPM o vsakem obisku pripravi izčrpno (končno) poročilo o ugotovitvah glede obiskane ustanove. To poročilo vsebuje tudi predloge ter priporočila za odpravo ugotovljenih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti in izboljšanje stanja, vključno z ukrepi za zmanjšanje možnosti nepravilnega ravnanja v prihodnje. Pri pripravi poročila o opravljenem obisku sodelujejo varuhovi predstavniki in predstavniki izbranih NVO. Vsak sodelujoči pri obisku, torej tudi predstavniki NVO, mora namreč pripraviti kratko poročilo o lastnih ugotovitvah z obiska skupaj s predlogi, ki so del poročila o opravljenem nadzoru. Poročilo se pošlje pristojnemu organu, tj. nadrejenemu organu obiskane ustanove, s predlogom, da se ta v postavljenem roku opredeli do navedb ali priporočil v poročilu in to sporoči varuhu. S poročilom se seznanijo obiskana ustanova, v nekaterih primerih (ko gre za obiske socialnovarstvenih ustanov, psihiatričnih bolnišnic in vzgojnih zavodov) se izdelajo tudi predhodno poročila. Za izdelavo končnega poročila o obisku je praviloma pristojen predstavnik varuha, lahko pa tudi predstavnik izbrane NVO.

Sodelovanje predstavnikov izbranih NVO pri obiskih in končnih poročilih v letu 2019 prikazuje spodnja preglednica:

	POLICIJSKE POSTAJE + CENTER ZA PRIDRŽANJE	ZAVODI ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA + PD RADEČE	CENTER ZA TUJCE	PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE (VKLJUČNO S FORENZIKO)	DOMOVI STAREJŠIH	VZGOJNI ZAVODI	CUDV	SKUPAJ
PRAVO ZA VSE	11	1		1	3			16
KONČNO POROČILO	4				2			6
PIC	10	1			1	4		16
MIROVNI INŠTITUT		5	1				2	8
KONČNO POROČILO		4						4
NOVI PARADOKS				1	2			3
KONČNO POROČILO								0
ZDUS					4		1	5
KONČNO POROČILO								0
SKUP	6	2			5			13
KONČNO POROČILO	2	1			1			4
UNICEF		1	1					2
KONČNO POROČILO								0
SPOMINČICA					4			4
KONČNO POROČILO								0
SKUPAJ IZDELANIH POROČIL	11	5	0	0	3	0	0	19

Pri vseh obiskih DPM v letu 2019 so sodelovali predstavniki izbranih nevladnih organizacij. Tako je Mirovni inštitut sodeloval pri osmih obiskih DPM (pri štirih ZPKZ, CT in dveh CUDV); PIC pri šestnajstih (pri desetih PP, enem ZPKZ, enem SVZ in štirih VZ); SKUP pri trinajstih (šestih PP, dveh ZPKZ in petih SVZ); UNICEF (pri CT in PD Radeče); Pravo za VSE pri šestnajstih (enajstih PP, PD Radeče, eni PB in treh SVZ); ZDUS pri petih (štirih SVZ in enem CUDV); Spominčica pri štirih (štirih SVZ) in Novi paradoks pri treh obiskih DPM (eni PB in dveh SVZ). Predstavniki izbranih organizacij so pripravili devetnajst končnih poročil z obiskov DPM v letu 2019.

1.4

URESNIČEVANJE PRIPOROČIL DPM

Uresničevanje priporočil DPM je zaveza države pogodbenice opcijskega protokola. Po 22. členu opcijskega protokola morajo namreč pristojni organi države pogodbenice obravnavati priporočila DPM in z njim vzpostaviti dialog o mogočih ukrepih za izvedbo priporočil. **Vsa priporočila in odzive pristojnih nanje z obiskov DPM v letu 2019 objavljamo v posebnih preglednicah po obiskanih institucijah na spletišču varuha.**¹¹ Po zgledu in dobrih izkušnjah nekaterih državnih preventivnih mehanizmov, zlasti avstrijskega, smo se leta 2018 odločili, da za pregled izdanih priporočil DPM vzpostavimo posebne preglednice. Pri njihovi pripravi smo upoštevali tudi lastne izkušnje in potrebe. Najprej smo določili ključne besede, ki jih bomo uporabljali za oznako posameznega priporočila. Določili smo dvanajst oznak: **(1) splošno, (2) bivalne razmere, (3) obravnava, oblike dela, (4) zdravstvena oskrba, (5) aktivnosti, (6) osebje, (7) stiki z zunanjim svetom, (8) prehrana, (9) obravnava nezaželenega vedenja, kršitev pravil bivanja, (10) evidenca, dokumentacija, (10) pravno varstvo, pritožbene poti, (11) premestitev, odpust, (12) drugo.** Nato smo oblikovali različne rubrike v preglednici, tako da je za vsako priporočilo takoj jasno, na katerem obisku smo ga podali in v zvezi s katerim krajem odvzema prostosti, na kateri lokaciji, za kakšno vrsto obiska je šlo, katera nevladna organizacija je sodelovala in ali je pri obisku sodeloval tudi izvedenec. V preglednici so navedeni celotno priporočilo, kratko pojasnilo priporočila, če je to potrebno, vrsta priporočila (**sistemsko, splošno ali individualno**), prej omenjena ključna beseda, odziv na priporočilo in komentar odziva, če je potreben, ugotovitve s kontrolnega obiska in odziv na te ugotovitve. V preglednico vnašamo tudi dobre prakse in pohvale, ki smo jih podali pri svojem delu.

Na podlagi prejetih odzivov (obiskane institucije oziroma nadrejenega organa) na priporočila ugotovimo, ali je obiskana ustanova ali/in nadrejeno ministrstvo priporočilo DPM sprejela/o in izvedlo, ali ga ni sprejela/o. Uresničitev priporočil redno preverjamo tudi ob naslednjih obiskih v posameznih ustanovah in po potrebi tudi s kontrolnimi obiski.

Priporočila, ki jih je DPM pripravil na podlagi opravljenih obiskov v letu 2019, prikazujemo torej v obliki preglednic po posameznem kraju odvzema prostosti na spletnih straneh varuha.¹² Pri tem je treba upoštevati, da gre za stanje v januarju 2020 (ob pisanju tega prispevka so bila nekatera poročila o obiskih še v pripravi, na nekatera pa še nismo prejeli odzivnih poročil, zato števil priporočil

^{11, 12} Glej: <http://www.varuh-rs.si/o-varuhu/organizacijske-enote-in-svet-varuha/drzavni-preventivni-mehanizem/>

v preglednici ni končno, prav tako tudi ne podatek o uresničenih priporočilih (pri nekaterih je upoštevan le odziv obiskane ustanove, ne pa tudi pristojnega ministrstva, saj nanj še čakamo).¹³

1.4.1 Statistični pregled priporočil DPM v letu 2019

Priporočila glede na vrsto¹⁴

	POSAMIČNO	SISTEMSKO	SPLOŠNO	SKUPAJ
CENTER ZA TUJCE	5	1	4	10
DOMOVI ZA STAREJŠE		14	92	106
PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE			30	30
VZGOJNI ZAVODI		4		4
PREVZGOJNI DOM RADEČE	33			33
ZAPORI	72	4		76
POLICIJSKE POSTAJE	134	15		149
SKUPAJ	244	38	126	408

¹³ V času izdelave tega pregleda je bilo predhodno poročilo o tematskem obisku v CUDV še v pripravi, zato priporočil s tega obiska še niso uvrščena v ta pregled; v celoti ali delno pa smo konec januarja čakali še na odzive MNZ glede priporočil z obiska CT ter spodaj naštetih SVZ in PB: Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje, Enota Prebold, Dom upokojencev Kranj, Dom počitka Mengeš, Dom upokojencev Ptuj, DEOS, Center starejših Trnovo, Dom upokojencev Izola, Trubarjev dom upokojencev, Loka pri Zidanem Mostu, Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje in Psihiatrična bolnišnica Ormož.

¹⁴ V času izdelave tega pregleda je bilo predhodno poročilo o tematskem obisku v CUDV še v pripravi, zato priporočila s tega obiska še niso uvrščena v ta pregled.

Priporočila glede na ključne besede¹⁵

	AKTIVNOSTI	BIVALNI POGOJI	DRUGO	EVIDENCA, DOKUMENTACIJA	OBRAVNAVA NEŽELENEGA VEDEDENJA	OBRAVNAVA, OBLIKE DELA	OSEBJE	PRAVNO VARSTVO, PRITOŽBENE POTI	PREHRANA	PREMESTITEV, ODPUST	SPLOŠNO	STIKI Z ZUNANJIM SVETOM	ZDRAVSTVENA OSKRBA	SKUPAJ
CENTER ZA TUJCE		3		3		1	2				1			10
DOMOVI ZA STAREJŠE	8	24		3	11	9	12	22	1			1	15	106
PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE	1	9		1	5			12				2		30
VZGOJNI ZAVODI					4									4
PREVZGOJNI DOM RADEČE	1	20				6	2	1	2				1	33
ZAPORI	11	29	3			9	10		2			4	8	76
POLICIJSKE POSTAJE	4	44	5	49		27	3	15			1		1	149
SKUPAJ	25	129	8	56	20	52	29	50	5	0	2	7	25	408

¹⁵ V času izdelave tega pregleda je bilo predhodno poročilo o tematskem obisku v CUDV še v pripravi, zato priporočila s tega obiska še niso uvrščena v ta pregled.

Priporočila glede na odziv¹⁶

	NESPREJETO	NI ODZIVA	SPREJETO NEURESNIČENO	SPREJETO URESNIČENO	ČAKAMO ¹⁷ ODGOVOR	SKUPAJ
CENTER ZA TUJCE					10	10
CENTRI ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO						
DOMOVI ZA STAREJŠE			26	39	41	106
PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE		6	9	6	9	30
VZGOJNI ZAVODI			4			4
PREVZGOJNI DOM RADEČE	1		18	14		33
ZAPORI	6	2	48	20		76
POLICIJSKE POSTAJE	21	2	42	84		149
SKUPAJ	28	10	147	163	60	408

¹⁶ V času izdelave tega pregleda je bilo predhodno poročilo o tematskem obisku v CUDV še v pripravi, zato priporočil s tega obiska še niso uvrščena v ta pregled; v celoti ali delno pa smo konec januarja čakali še na odzive MNZ glede priporočil z obiska CT ter spodaj naštetih SVZ in PB: Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje, Enota Prebold, Dom upokojencev Kranj, Dom počitka Mengeš, Dom upokojencev Ptuj, DEOS, Center starejših Trnovo, Dom upokojencev Izola, Trubarjev dom upokojencev, Loka pri Zidanem Mostu, Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje in Psihiatrična bolnišnica Ormož.

¹⁷ Glej prejšnjo opombo.

1.5

MEDNARODNE IN DRUGE DEJAVNOSTI DPM

Poleg obiskov krajev odvzema prostosti DPM opravlja tudi številne druge naloge. Med te spada **priprava predlogov in pripomb k veljavnim ali predlaganim zakonom** (v letu 2019 smo poleg že omenjenega sodelovanja v delovni skupini Ministrstva za zdravje za pripravo sprememb Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr), priprave pripomb in predlogov na osnutek Zakona o obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj ter Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami, s pripombami sodelovali tudi pri pripravi Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o izvrševanju kazni zapora in drugih predpisov). **Pripravili in izvedli smo tudi predstavitve za tuje delegacije oziroma domače obiskovalce** (leta 2019 smo na primer gostili predstavnike tujih delegacij iz Črne gore, Palestine in Hrvaške), **pripravljali smo odgovore na vprašanja raznih mrež oziroma drugih DPM in organov, se udeležili različnih srečanj, seminarjev, sestankov (doma in v tujini), kjer smo predstavljali svoje delo** (nekatere od teh aktivnosti so razvidne iz pregleda drugih dejavnosti DPM v letu 2019, ki je v prilogi tega poročila).

Leta 2019 (maja in decembra) smo znova **sodelovali pri izvajanju programa usposabljanja za novo sprejete pravosodne policiste** tako, da je namestnik varuhinje Ivan Šelih v Gotenici pravosodnim policistom predstavil varuhovo delo, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., pa delo DPM.

V okviru izdelave usmeritev in obveznih navodil za pripravo načrta dela Policije in načrtovanje nadzora nad Policijo smo se tudi v obravnavanem letu (kakor je to običajno) sestali z Direktoratom za policijo in druge varnostne naloge Ministrstva za notranje zadeve.

DPM pripravlja tudi izobraževanja in usposabljanja. Tako je Urad Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) za demokratične institucije in človekove pravice (ODHIR) v sodelovanju z ustanovo Omega Research Foundation in Univerzo v Exeterju 21. novembra 2019 za sodelavce varuha in sodelujoče predstavnike nevladnih organizacij pri izvajanju nalog in pooblastil DPM pripravil **izobraževanje o nadzoru nad uporabo orožja in drugih prisilnih sredstev (kot je električni paralizator) ter o preprečevanju mučenja**. V okviru izvedenega izobraževanja so se udeleženci podrobneje seznanili z mednarodnimi normami in standardi, kot so Pravila Nelsona Mandele¹⁸ glede uporabe orožja in drugih prisilnih sredstev policistov in drugega varnostnega osebja.

¹⁸ Varuh je zagotovil in objavil prevod teh pravil v slovenski jezik v poročilu DPM za leto 2015, str. 195.

Tako so se poučili o posameznih prisilnih sredstvih, različnih (mednarodnih) standardih oziroma določbah, ki se uporabljajo za različne vrste opreme, in o pomenu natančnega evidentiranja uporabe posamezne vrste prisilnega sredstva.

Posebna pozornost je bila pri izobraževanju namenjena tudi nadzoru uporabe prisilnih sredstev (med drugim določilom Istanbulskega protokola), saj je še posebej pomembno, da nadzorniki znajo prepoznati in razlikovati med orožjem in sredstvi za vklepanje, ki že sami po sebi pomenijo zlorabo, ter tistimi, ki so lahko v določenih okoliščinah legitimni, vendar pa zlahka pride do njihove napačne uporabe. V ta namen so izvajalci izobraževanja zagotovili slovenski prevod praktičnega vodnika **Omega Research Foundation** glede nadzora orožja in sredstev za vklepanje ter vezanje v krajih za pridržanje, kar bo v prihodnje pristojnim v dodatno pomoč pri izvajanju nadzora na tem področju.

Tudi v letu 2019 smo bili aktivni v mreži South-East Europe (SEE) NPM Network,¹⁹ katere namen je vzpostaviti boljše sodelovanje, izmenjavo izkušenj in opravljanje številnih skupnih dejavnosti za učinkovitejše opravljanje nalog in pooblastil DPM za območje jugovzhodne Evrope, ki izhajajo iz opcijskega protokola. Namestnik varuha Ivan Šelih se je 11. in 12. junija 2019 v Skopju v Severni Makedoniji udeležil prvega sestanka mreže DPM SEE NPM Network v letu 2019, ki ga je v okviru predsedovanja mreži in ob pomoči OVSE organiziral varuh človekovih pravic Severne Makedonije v okviru opravljanja nalog in pooblastil DPM. **Srečanje je bilo namenjeno izmenjavi izkušenj pri oblikovanju politik za preprečevanje povračilnih ukrepov** po 21. členu opcijskega protokola, po katerem nobena oblast ali uradna oseba ne sme odrediti, uporabiti, dovoliti ali dopustiti kakršne koli sankcije proti nobeni osebi ali organizaciji, ker je državnemu preventivnemu mehanizmu dala resnične ali neresnične informacije, in nobene osebe ali organizacije se zaradi tega ne sme kako drugače oškodovati. Srečanje v Skopju se je po predstavitvah vseh članov mreže o postopkih in metodah dela glede preprečevanja povračilnih ukrepov zaključilo tudi s konkretnimi ugotovitvami in priporočili, in sicer: *DPM se morajo zavedati, da lahko v vseh „krajih pridržanja“ pride do povračilnih ukrepov in ustrahovanja. V skladu z načelom „ne škodovati“ je treba zagotoviti, da nihče ni podvržen kaznovalnim ukrepom, ker je izpolnjeval pooblastila DPM. Dejavnosti za povečanje ozaveščenosti bodo v pomoč pri vzpostavitvi temeljev zaupanja, ki bodo spodbuda za vse ljudi, da bodo svobodno govorili s člani DPM in jim sporočali informacije, saj bodo lahko prepričani, da načelo zaupnosti ne bo kršeno. V skladu s politiko SPT o povračilnih ukrepih bo vsak DPM oblikoval svoje lastne postopke in načine dela za preprečevanje povračilnih ukrepov in ustrezne odzive nanje.*

Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Ana Polutnik sta se udeležila tudi drugega srečanja mreže SEE NPM Network, ki je bilo 2. in 3. oktobra 2019 prav tako v Skopju v Severni Makedoniji. **Srečanje je bilo**

¹⁹ Glej <http://www.varuh-rs.si/o-varuhu/organizacijske-enote-in-svet-varuha/drzavni-preventivni-mehanizem/>

namenjeno predstavitvi in izmenjavi izkušenj pri obravnavi otrok in mladostnikov v institucijah oziroma v primerih, ko jim je omejena njihova osebna svoboda. To srečanje predstavnikov SEE NPM Network je bilo prvo, ki je bilo namenjeno urejanju položaja ter posebnih potreb otrok in mladostnikov v institucijah oziroma v primerih, ko jim je odvzeta osebna svoboda.

Po razgovoru in iskanju rešitev za izboljšanje njihovega položaja so bili soglasno sprejeti naslednji sklepi:

- Otroci in mladostniki so še posebej občutljiva skupina. Pridržanje z odvzemom osebne svobode ni primeren ukrep za obravnavo otrok in mladostnikov. Pridržanje mora biti zato vedno zadnja možna rešitev, pred tem je treba uporabiti vse druge ukrepe.
- Osebe, ki mu je zaupana skrb za otroke in mladostnike, mora imeti ustrezna znanja o posebnih potrebah otrok in mladostnikov, prizadevati si mora za vzpostavitev zaupanja in nudenje vse potrebne pomoči. Otrokom in mladostnikom morajo biti zagotovljeni osnovna izobrazba in drugi programi usposabljanja. Usposobljeni posamezniki morajo načrtovati odpust otrok in mladostnikov ter njihovo obravnavo po odpustu.
- Otrokom in mladostnikom mora biti zagotovljena primerna zdravstvena, psihološka in socialna oskrba, ki jo nudijo ustrezno usposobljeni strokovnjaki.
- Otroci in mladostniki morajo biti seznanjeni s svojimi pravicami v jeziku, ki ga razumejo, in na način, ki jim je razumljiv.
- Ob koncu srečanja so predstavniki SEE NPM Network soglasno potrdili DPM Hrvaške za predsedovanje mreži v letu 2020.

1.5.1 Spremljanje vračanja tujcev

Ob upoštevanju 69. člena Zakona o tujcih (ZTuj-2) v Sloveniji na podlagi javnega razpisa spremlja (neprostovoljno) vračanje tujcev iz Slovenije v države izvora Slovenska karitas, ki sicer sodeluje z DPM Slovenije pri izvajanju njegovih nalog in pooblastil. V okviru spremljanja vračanja opazuje delovanje Policije pri odstranitvi tujca iz države, in sicer v času pred odhodom, med poletom oziroma drugim načinom potovanja, med postanki v tranzitu ter ob prihodu in sprejemu tujca v državo vrnitve.

Varuh oziroma DPM Slovenije še ni izvedel nobenega neposrednega spremljanja vračanja tujcev, se pa na izvajanje te naloge v zadnjem času intenzivno pripravlja, saj gre tudi v teh primerih za odvzem prostosti. **Pridružili smo se tudi pobudi za vzpostavitev mehanizma za učinkovit in neodvisni nadzor spremljanje prisilnih vračanj.** Namestnik varuha Ivan Šelih se je tako v Navplionu v Grčiji 23. maja 2019 udeležil sestanka z naslovom Srečanje institucij varuha človekovih pravic in državnih preventivnih mehanizmov o delovanju skupine

nadzornikov Evropske agencije za mejno in obalno stražo FRONTEX (Meeting on the functioning of the FRONTEX pool of monitors oziroma Meeting of Ombudsman/NPM institutions to remedy the obscence of an external, indenpendant governance of the pool of forced-return monitors). Sestanek je organiziral varuh človekovih pravic Grčije ob podpori Sveta Evrope. Udeležili so se ga predstavniki institucij varuha človekovih pravic oziroma državnih preventivnih mehanizmov držav, katerih osebje sodeluje v skupini nadzornikov prisilnih vračanj Evropske agencije za mejno in obmejno stražo (Frontex), in sicer Cipra, Češke, Finske, Italije, Nizozemske, Romunije, Slovaške, Slovenije in Španije. Namen sestanka je bila izmenjava izkušenj pri delu na področju spremljanja deportacij, ugotavljanje pomanjkljivosti in vzpostavitev mehanizma za učinkovit in neodvisni nadzor spremljanja Frontexovih prisilnih vračanj ter pripravo priporočil oblastem, spremljanje njihovega uresničevanja in preglednosti delovanja. Kljub nadzoru, ki ga zagotavlja Frontex s svojo skupino nadzornikov, so namreč varuhi človekovih pravic oziroma DPM s svojimi pooblastili zavezani varovati in spodbujati človekove pravice, delovati neodvisno, odprto in javno ter spodbujati odgovornost javne uprave. V ta namen so sprejeli osnutek Karte Skupine iz Navpliona (Charter of Nafplion Group), ki podrobneje opredeljuje delovanje institucij varuha človekovih pravic oziroma DPM, ki se bodo pridružili temu projektu ob pomoči Sveta Evrope. **Glavni namen ustanovitve Skupine iz Navpliona pa je vzpostavitev mehanizma za zagotovitev zunanjega neodvisnega spremljanja delovanja agencije Frontex v zvezi s prisilnim vračanjem, vključno z oblikovanjem posebnih priporočil za organe, ki izvajajo prisilna vračanja, spremljanje izvajanja teh priporočil in prispevanje k preglednemu izvajanju postopkov vračanja.**

Namestnik Šelih se je nato 8. in 9. oktobra 2019 v Rimu v Italiji udeležil tudi prvega sestanka Skupine iz Navpliona. Sestanek je ob pomoči Sveta Evrope pripravil italijanski državni preventivni mehanizem (Garante Nazionale del diritti delle persone detenute o private della liberta personale). Udeležili so se ga predstavniki institucij varuha človekovih pravic oziroma DPM iz Albanije, Avstrije, Cipra, Grčije, Italije, Nizozemske, Poljske, Portugalske, Španije, Sveta Evrope in drugih organizacij. Udeleženci dogodka so razpravljali o svojem delu in načrtih za delo v prihodnje. Izbrali so koordinatorja urada, ki bo ob pomoči dveh drugih članov skupine zagotavljal njeno delovanje. Funkcija koordinatorja je bila zaupana grškemu varuhu, za njegova pomočnika pa sta bila izbrana italijanski DPM in DPM Slovenije. Poleg tega so udeleženci srečanja obravnavali tudi delovanje skupine, ki spremlja prisilna vračanja v okviru Frontexa, ter obravnavali predlog za povračilo stroškov za DPM, katerih osebje sodeluje v tej Frontexovi skupini. Udeleženci sestanka so se seznanili tudi z italijansko raziskavo o dobrih praksah spremljanja prisilnih vračanj v Evropski uniji.

1.6 FINANCE

Zakon o varuhu človekovih pravic v drugem odstavku 5. člena določa, da višino sredstev za delo varuha določi Državni zbor v državnem proračunu. V okviru lastnega proračuna varuha pa so predvidena ločena sredstva za delo DPM pri podprogramu »Izvajanje nalog in pooblastil DPM«.

Za izplačilo plač in drugih izdatkov zaposlenih smo v ta namen leta 2019 porabili 114.136 EUR. Od tega so plače in dodatki znašali 87.249 EUR, regres za letni dopust 1.773 EUR, povračila in nadomestila 3.579 EUR, sredstva za delovno uspešnost zaradi povečanega obsega dela 602 EUR, prispevki delodajalcev za socialno varnost 14.547 EUR, za premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja na podlagi Zakona o dodatnem pokojninskem zavarovanju javnih uslužbencev pa smo porabili 976 EUR. **Za materialne stroške smo za delo DPM leta 2019 porabili 43.954 EUR.** Od tega za pisarniški ter splošni material in storitve 12.831 EUR, za komunikacijske storitve 220 EUR, za prevozne stroške ter izdatke za službena potovanja 1.918 EUR, za druge operativne odhodke 2.878 EUR ter za poslovne najemnine 25.907 EUR. **Iz sredstev, namenjenih sodelovanju z nevladnimi organizacijami, smo leta 2019 porabili 8.062 EUR,** od tega za druge operativne odhodke 4.797 EUR, za tekoče transferje neprofitnim organizacijam in ustanovam pa 3.265 EUR.

FINANCE DPM 2019			
	DODELJENA SREDSTVA (SP) V EUR	VELJAVNI PRORAČUN (VP) V EUR	PORABLJENA SREDSTVA V EUR
IZVAJANJE NALOG IN POOBLASTIL DPM	181.054	166.152	166.152
PLAČE	124.554	114.136	114.136
MATERIALNI STROŠKI*	45.000	43.954	43.954
SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI	11.500	8.062	8.062

1.7

SKLEP

Poleg najpomembnejšega preventivnega učinka obiskov, katerih namen je preprečiti mučenje ali drugo slabo ravnanje, še preden se zgodi, ugotavljamo, da **so se v številnih obiskanih ustanovah v letu 2019 prav zaradi varuhovih priporočil v letu 2019 izboljšale bivalne razmere in ravnanje z osebami, ki jim je odvzeta prostost.** Tudi z odzivi pristojnih organov (zlasti obiskanih ustanov) na naše ugotovitve in priporočila za izboljšanje stanja smo večinoma zadovoljni, saj se nanje redno odzivajo in kažejo pripravljenost za sodelovanje.

Prav tako lahko za leto 2019 potrdimo, da skušajo obiskane ustanove sprejeti vse ukrepe za potrebne izboljšave, ki so v njihovi pristojnosti. Pri tem si tudi tokrat želimo še boljše in poglobljeno sodelovanje s pristojnimi ministrstvi, zlasti na področjih, kjer so potrebne sistemske spremembe.

Spodbudno je, da med obiski v letu 2019 DPM ni ugotovil primerov mučenja ali drugega krutega kaznovanja ali ravnanja. S priporočili za izboljšanje stanja pa DPM opozarja na primere, ki lahko pomenijo nečloveško ali poniževalno (slabo) ravnanje s posamezniki, ki jim je odvzeta prostost.

Ob **obiskih v domovih za starejše** smo znova ugotavljali, da so težave s pridobivanjem pravne podlage za zadržanje v domovih, kjer varovanja stanovalcev ne izvajajo z zaklepanjem oddelka. Domovi namreč ob drugačnih oblikah varovanja štejejo, da omejitve osebne svobode niso takšne, da bi bilo treba v ta namen pridobiti pravno podlago (gre za soglasje stanovalca ali odločitev sodišča), kakor to določa ZDZdr. Ugotovili smo še, da postopki za potrjevanje varovanih oddelkov na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) sicer potekajo, vendar še vedno počasi. Vsekakor je premajhno število (potrjenih) varovanih oddelkov povzročilo razmere, ko so zaradi namestitvev, ki jih določi sodišče, kljub negativnemu mnenju doma starejših oddelki za dementne prezasedeni. Ugotovili smo celo primer, ko je bila oseba z demenco zaradi polnega oddelka nameščena v kopalnico, kar je vsekakor nesprejemljivo. Žal smo tudi ob obiskih v letu 2019 opazili **kadrovsko stisko v domovih starejših.** Predvsem se ta kaže v majhnem številu zaposlenih v nočnem času, ko velikokrat na varovanem oddelku ni neprekinjeno nikogar, v enem izmed domov pa smo ugotovili, da zaradi pomanjkanja osebja stanovalce (še vedno) kopajo v nerazumno dolgih razmikih. V domovih za starejše pogosto pogrešamo tudi organizirane oziroma usmerjene aktivnosti, vsakdanje zaposlitve oziroma družabnosti, ki bi potekale ves dan. Pomanjkanje osebja je nedvomno tudi razlog za zgodnje dajanje stanovalcev v posteljo v večernem času, zaradi česar se stanovalci ponoči pogosteje prebujajo, kar povečuje uporabo uspaval. Ob tem opozarjamo, da sta poleg zadostnega števila osebja pomembni tudi njihova ustrezna vključenost v delovni proces in prizadevnost, povezana s pripadnostjo poklicu, ki ga opravljajo. Nedvomno še tako dober

kadrovski normativ ne more zapolniti nezainteresiranosti ali celo slabega dela zaposlenih. Posebej naj omenimo tudi opozorila DPM glede večposteljnih sob, v katerih so nameščeni štirje stanovalci ali več stanovalcev, in glede večkrat opaženih težav pri delovanju klicnega sistema za klic v sili. Seveda pa smo ob obiskih v domovih starejših z zadovoljstvom ugotovili tudi številne primere dobrega dela zaposlenih in dobrih praks, ki nedvomno pripomorejo k boljšim bivalnim razmeram za stanovalce. Tako smo pri posameznih domovih opazili napredek pri vzpostavitvi in vodenju evidenc (na primer o pritožbah, stanovalcih, ki potrebujejo pregled pri zdravniku). Napredek je bil opazen tudi glede okrasitve oddelkov in posameznih sob.

Posebej opozarjamo na priporočila ob tematskih obiskih domov starejših glede ustrezne obravnave starostnikov v večernih urah in nočnem času. Skrb vzbujajoča je tudi ugotovitev s kontrolnih obiskov, da kar nekaj naših preteklih priporočil še ni (v celoti ali delno) uresničenih, zato smo znova opozorili na njihovo upoštevanje.

Zaskrbljeni smo tudi glede uresničevanja priporočil **v psihiatričnih bolnišnicah**. DPM je ob obisku Psihiatrične bolnišnice Ormož leta 2018 na primer podal štiriindvajset priporočil. **Ob kontrolnem obisku v letu 2019 pa smo ugotovili, da je bolnišnica sprejela in uresničila le pet priporočil, vsa preostala, to je devetnajst, pa je sprejela, vendar jih še ni v celoti** uresničila, zato seveda pričakujemo, da bo v prihodnosti posebno pozornost namenila tem priporočilom in njihovi uresnitvi.

Ob obisku Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo Univerzitetne psihiatrične klinike Ljubljana smo z zadovoljstvom ugotovili, da so **pogoji za bivanje otrok v tej instituciji dobri, opazili smo namreč številne podrobnosti v sobah mladih pacientov in pacientk, ki vsekakor lahko pripomorejo k varnemu bivanju**. Seveda pa smo na podlagi izkušenj in mednarodnih standardov podali tudi nekaj priporočil v želji, da bi se razmere v prihodnje še izboljšale.

Ob dosedanjih **obiskih vzgojnih zavodov**, ki izvajajo vzgojne in izobraževalne programe otrok ter mladostnikov, smo večkrat ugotovili, da imajo zavodi različno urejena zavodska pravila obnašanja in ravnanja ter postopke vzgojnega ukrepanja v primeru kršitev teh pravil. Zato smo se odločili, da v letu 2019 opravimo tematske obiske in pozornost namenimo predvsem preverjanju, kako zavodi urejajo pravila obnašanja in ravnanja ter katere ukrepe izvajajo ob morebitnih kršitvah. Odločili smo se, da podrobneje preverimo, ali imajo posamezni zavodi sploh sprejete interne akte, s katerimi urejajo pravila in ukrepe ob kršitvah, kako izvajajo postopke ob kršitvah, kako s pravili in ukrepi seznanijo otroke in mladostnike, pa tudi, do katerih kršitev najpogosteje prihaja in kako zavodi ob njih ukrepajo.

Po mnenju DPM lahko posamezni ukrepi, ki jih praviloma izvajajo v vseh obiskanih zavodih (na primer omejevanje odhoda domov za konec tedna, zaseg mobilnega telefona, povrnitev škode), v določenih okoliščinah pomenijo pre-

tirani poseg v pravice otrok in mladostnikov, ki bivajo v zavodu, za sprejetje internih aktov s takšnimi pravili pa zavodi nimajo ustrezne pravne (zakonske) podlage (na primer za povračilo trikratnika nastale škode).

Menili smo, da bi bilo ob pripravi novega zakona, ki bo urejal področje vzgojnih zavodov ter obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami, smiselno urediti pravno podlago ter na zakonski oziroma podzakonski ravni določiti pravila obnašanja in ravnanja v zavodih (v vzgojnih in stanovanjskih skupinah), vzgojne ukrepe za posamezne kršitve pravil ter postopek vzgojnega ukrepanja.

Glede **obiskov policijskih postaj** lahko ugotovimo, da je veliko priporočil DPM sprejetih in tudi že uresničenih oziroma so neuresničena le priporočila, ki za uresničitev ali odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti zahtevajo več časa (na primer uresničitev dostopa do tekoče vode v prostorih za krajša pridržanja, popolnitev nezasedenih mest dežurnih policistov na PP, namestitve videonadzornega sistema v prostorih za sprejem oseb, ki jim je bila odvzeta prostost). Tudi sicer je bilo sodelovanje z Ministrstvom za notranje zadeve oziroma Policijo pri obravnavi ugotovitev z obiskov policijskih postaj še naprej zgledno. Posebej pa opozarjamo na priporočila za izboljšanje dela pri obravnavi migrantov oziroma beguncev, zlasti mladoletnikov brez spremstva.

Tudi ob obisku Centra za tujce smo se lahko prepričali, da je center v času od našega prejšnjega obiska uresničil več preteklih priporočil DPM (na primer opravljena prenova prostorov moškega oddelka in s tem bistveno izboljšani pogoji bivanja. Ob tem obisku smo znova priporočili, naj se čim prej najde sistemska rešitev, da otroci/mladoletniki ne bodo več (niti za krajši čas) nameščeni v zaprti ustanovi, kakršen je Center za tujce. MNZ smo priporočili tudi preučitev možnosti, naj se še dodatno poglobi strokovna usposobljenost in znanje osebja Centra za tujce oziroma Policije iz vsebin, kot sta upoštevanje načela najboljše koristi otroka/mladoletnika in otroku/mladoletniku prijazna komunikacija, s poudarkom na posebnostih otrok/mladoletnikov migrantov, izboljšanje strokovne usposobljenosti s področja zaznavanja in odzivanja na ranljivost, kot so nevarnost trgovine z ljudmi, spolno nasilje, položaj oseb LGBT+, delo z otroki/mladoletniki, ki so preživeli travmatično izkušnjo, ter zagotavljanje pomoči in podpore ljudem s težavami v duševnem zdravju.

Ob obisku **PD Radeče** smo **glede na videno stanje ocenili, da so prostori PD Radeče (vsaj nekaterih delov) neprimerni za bivanje in življenje oseb z izrečenim vzgojnim ukrepom**. Za zagotovitev ustreznih minimalnih pogojev bivanja bi bila potrebna večja prenova, ki pa zaradi spomeniške zaščite stavbe ni mogoča, saj niso dovoljeni večji posegi vanjo. Prostori niso otrokom prijazni in ne prispevajo k njihovi uspešni rehabilitaciji.

Na podlagi ugotovitev z obiskov ZPKZ v vlogi DPM ugotavljamo, da **glavna težava naših ZPKZ in njihovih oddelkov še naprej ostaja prezasedenost** (z izjemo ZPKZ Ig), tudi zaradi občutnega povečanja števila tujcev (katerih obravnavo prinaša dodatne težave) **in pomanjkanja osebja na vseh področjih dela,**

še posebej na področjih strokovnega dela z zaprtimi in varnosti (pravosodni policisti). Prezasedenost škodljivo vpliva na zagotavljanje primernih prostorov za bivanje zaprtih oseb, potrebno zasebnost, vzdrževanje higiene, izvajanje dejavnosti ter zagotavljanje reda in discipline (povzroča večanje napetosti in medsebojne spore). Rešitev teh težav se pričakuje **z gradnjo novih zaporskih objektov v Ljubljani oziroma s prenovo ZPKZ na Igu**, čeprav (kakor stalno poudarjamo) prezasedenosti ni mogoče odpraviti le z gradnjo novih zaporov. Z Upravo za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS) se zato strinjamo, da bodo potrebni še drugi ukrepi za dolgoročnojšo odpravo prezasedenosti ne le v okviru zaporskega sistema, temveč z vsemi drugimi deležniki, vključno tistimi s področja kriminologije. K zmanjšanju števila zaprtih oseb lahko pripomore tudi pogostejša raba alternativnih sankcij.

Posebej tudi v tem poročilu opozarjamo na položaj drugih ranljivih skupin v ZPKZ. **Že nekaj časa si varuh prizadeva izboljšati položaj zaprtih oseb, ki zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti potrebujejo dodatno pomoč pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb, tj. nego ali socialno oskrbo v času prestajanja kazni zapora**, da se zagotovi spoštovanje njihove osebnosti in dostojanstva. Kadar prestajajo kazen zapora, je namreč treba zagotoviti njihovo ustrezno namestitev in dostojno prestajanje kazni zapora, sicer gre lahko za nečloveško ali ponižujoče ravnanje in s tem za kršitev 3. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljih svoboščin (več o tem v splošnem poročilu varuha za leto 2019).

Poseben položaj v zaporskem sistemu zaradi njihovih potreb in okoliščin imajo ženske zaprte osebe, kar poudarjajo tudi mednarodna pravila (na primer t. i. Bangkoška pravila). **Pa vendar ugotavljamo, da so razmere za prestajanje kazni zapora oziroma pripora za ženske zaprte osebe na nekaterih področjih (na primer glede sprejemanja obiskov) na slabšem v primerjavi z moškimi**. Veliko se na tem področju pričakuje od **načrtovane prenove ženskega zapora na Igu**, ki je edini ženski zapor v Sloveniji. Sicer tudi pritožbe obsojenk in pripornic iz ZPKZ Ig o slabih razmerah (kot so neprimerni prostori za obiske njihovih otrok ter nemožnost nočitve njihovih partnerjev in otrok) še naprej potrjujejo pravilnost odločitve, da je potrebna večja prenova tudi tega zavoda.

2.

OBISKI KRAJEV ODVZEMA PROSTOSTI

2.1

OBISKI DOMOV STAREJŠIH

V letu 2019 je DPM **obiskal devetnajst domov starejših** in s svojimi obiski oziroma priporočili skušal še izboljšati razmere za stanovalce, ki v starosti potrebujejo institucionalno varstvo. Opravili smo **en redni obisk**, ob katerem smo podali sedemnajst priporočil. Spodbudno je, da je obiskani dom **trinajst priporočil že uresničil**, štiri pa še čakajo na uresničitev. Ker pa smo želeli z obiski v letu 2019 predvsem preveriti spoštovanje priporočil, ki jih je DPM podal ob svojih obiskih v preteklosti, smo **opravili dvanajst kontrolnih obiskov**. Ob teh obiskih smo poleg preverjanja uresničitve priporočil, podanih ob prejšnjih obiskih, podali triinpetdeset novih priporočil. Od teh so jih **domovi šestindvajset že uresničili**, dvaindvajset pa jih še čaka na uresničitev. Glede petih priporočil odziv enega od obiskanih domov v času priprave tega zapisa še čakamo. V avgustu in oktobru 2019 smo opravili tudi šest **tematskih obiskov domov**, na odzive teh obiskanih domov na podana priporočila v času priprave tega poročila (konec januarja 2020) prav tako še čakamo.

Ob svojih obiskih smo predvsem ugotovili, da **obstajajo težave s pridobivanjem pravne podlage za zadržanje v domovih**, kjer varovanja stanovalcev ne izvajajo z zaklepanjem oddelka. Domovi namreč ob drugačnih oblikah varovanja štejejo, da omejitve osebne svobode niso takšne, da bi bilo pravno podlago (soglasje stanovalca ali odločitev sodišča) treba pridobiti. **Ugotovili smo tudi, da postopki za potrditev varovanih oddelkov na MDDSZ sicer potekajo, vendar še vedno počasi**. Vsekakor zaradi premajhnega števila (potrjenih) varovanih oddelkov prihaja do namestitev stanovalcev na podlagi odločitve sodišča kljub negativnemu mnenju doma starejših in do **prezasedenosti oddelkov za osebe z demenco, ugotovili pa smo celo primer, kjer je bil stanovalec ob polnem oddelku nameščen v kopalnico**, kar je vsekakor nesprejemljivo. Žal smo tudi ob tokratnih obiskih opažali kadrovsko stisko. Ta se kaže v majhnem številu zaposlenih v nočnem času, ko velikokrat na varovanem oddelku ni neprekinjeno nikogar, v enem izmed domov pa smo ugotovili, da zaradi pomanjkanja osebja stanovalce (še vedno) kopajo v nerazumno dolgih razmikih. Pomanjkanje kadra je nedvomno tudi razlog za zgodnje dajanje stanovalcev v posteljo v večernem času, zato se stanovalci ponoči pogosteje zbudajo, kar povzroča povečano uporabo uspaval. Posebej naj omenimo tudi opozorila DPM glede zmanjševanja števila večposteljnih sob (ko so v sobah nameščeni štirje stanovalci ali več stanovalcev) in večkrat opažene težave pri delovanju sistema za klic v sili.

Seveda pa smo z zadovoljstvom ob svojih obiskih ugotovili tudi **primere dobrega dela zaposlenih in dobrih praks, ki nedvomno pripomorejo k boljšim bivalnim razmeram za stanovalce**. Tako smo v nekaterih domovih ugotovili napredek pri vzpostavitvi in vodenju evidenc (npr. o pritožbah, stanovalcih, ki

potrebujejo pregled pri zdravniku). Napredek je bil opazen tudi glede okrasitve oddelkov in sob. Kot posebej dobro prakso smo ob obiskih opazili in pohvalili škatle ali table, namenjene hrambi predmetov in slik iz mladosti stanovalca z namenom krepitev stanovalčevega spomina, ob morebitnem povečanem nemiru pa pripomorejo tudi k njegovi umiritvi.

2.1.1 Tematski obiski domov starejših

S tematskimi obiski domov starejših smo želeli odgovoriti na vprašanje o ustreznosti obravnave starostnikov v večernih urah in nočnem času. S tem namenom je DPM v letu 2019 poslal anketo 112 domovom starejših v Sloveniji in na podlagi odgovorov izbral šest zavodov, ki jih je obiskal. Glavni merili za izbiro sta bili pogostost uporabe uspaval med stanovalci in območna (teritorialna) porazdeljenost. **DPM je tako obiskal Dom upokoencev Franc Salamon Trbovlje, enoto Prebold (13. avgusta 2019), Dom upokoencev Kranj (20. avgusta 2019), Dom počitka Mengeš (22. avgusta 2019), Dom upokoencev Ptuj (15. oktobra 2019), DEOS – Center starejših Trnovo (22. oktobra 2019) in Dom upokoencev Izola (23. oktobra 2019).**

Med obiski smo bili ob sodelovanju izvedenca psihiatrične stroke **posebej pozorni na terapijo, ki jo stanovalci dobivajo v večernih urah, zlasti na uspavala**. Prav tako smo ob pogovorih z zaposlenimi in stanovalci želeli ugotoviti morebitne pomanjkljivosti pri obravnavi stanovalcev v tem času z namenom podaje priporočil, ki naj (še) izboljšajo stanje oziroma obravnavo starostnikov.

Na podlagi ugotovitev je pri obisku posameznih domov starejših DPM podal konkretna priporočila. Kljub posebnostim nekaterih zavodov lahko podamo tudi nekaj skupnih ugotovitev oziroma priporočil, ki kažejo na splošne pomanjkljivosti, zato jih je smiselno izrecno poudariti:

- Če se v domu starejših izvajajo posebni varovalni ukrepi (PVU) ali bi se ti lahko izvajali, morajo biti pripravljene ustrezne evidence, ki bi jih ob uvedbi ukrepa izpolnili v skladu z 29. členom ZDZdr. Ob tematskem obisku smo podobno kakor ob rednih obiskih DPM opazili, da obrazci niso enotni, predvsem pa ne vsebujejo vseh rubrik, ki bi jih morali. Tako smo tudi ob tokratnih tematskih obiskih znova priporočili, naj se obrazci dopolnijo z rubrikama o ukrepih, izvedenih pred PVU (na primer deeskalacijske tehnike), in o ukrepih (na primer terapevtski pogovor), uporabljenih po končanju ukrepa.
- Izvajanje aktivnosti, namenjenih starostnikom, je izjemno pomembno vse dni v tednu (to je pokazal tudi tematski obisk DPM v domovih starejših leta 2016). Tudi ob tokratnih obiskih smo večkrat **priporočili zavodu, naj zagotovi, da se bo za posamezni oddelk redno pripravljala seznam aktivnosti, ki bo objavljen na oglasni deski oddelka in s tem dostopen tako stanovalcem kakor tudi svojcem, prav tako pa tudi, da se navedene aktivnosti res izvedejo.**

Posebej opozarjamo na posebna priporočila izvedenca, ki jih je podal ob obisku posameznega zavoda, in sicer predvsem tista, ki so bila pri več obiskih enaka:

- Priporočali smo, naj zavod domske zdravnike seznanimo z mnenjem izvedenca, v katerem predlaga, naj se zdravilo, pri katerih tablet ni mogoče ustrezno razpolavljati, predpisujejo v višjem odmerku ali pa se zamenja zdravilo s po mehanizmu delovanja podobnim zdravilom, s čimer bi se izognili razpolavljanju tablet s kompleksnim sproščanjem zdravilne učinkovine.
- Priporočali smo, naj zavod domske zdravnike seznanimo z mnenjem izvedenca, v katerem predlaga, naj se ob opisu indikacij za odmerjanje zdravil po potrebi navedejo tudi najvišje dopustno število dnevni odmerjanj terapije po potrebi in s tem zmanjšajo možnost čezmernega odmerjanja zdravil v primeru nerazumevanja predpisa. Ob predpisu terapije po potrebi bi bilo smiselno navesti indikacije za odmerjanje posameznega zdravila, ki bi bile razumljive osebju zdravstvene nege in oskrbe.
- Priporočali smo, naj se glede na možnosti smiselno upoštevajo želje sostanovalcev po preselitvi v drugo sobo v primeru nerazumevanja s sostanovalcem.
- Priporočali smo, naj zavod domske zdravnike seznanimo z mnenjem izvedenca, v katerem predlaga, da bi bilo smiselno v primeru potrebe po predpisu zdravil s podobnim učinkom na osrednji živčni sistem v odmerkih, nižjih od najvišjih dopustnih priporočenih dnevni odmerkov, uporabiti višje odmerke enega izmed predpisanih zdravil z namenom preprečevanja sočasnega predpisovanja več različnih zdravil hkrati zaradi tveganja neželenih interakcij med zdravili.
- Priporočali smo, naj zavod domske zdravnike seznanimo z mnenjem izvedenca, v katerem predlaga, da bi se bilo smiselno izogibati predpisovanju zdravil z daljšim časom odstranjevanja iz telesa s tveganjem kopičenja v telesu.
- Priporočali smo, naj zavod domske zdravnike seznanimo z mnenjem izvedenca, v katerem predlaga, da bi bilo smiselno ob predpisovanju zdravil po potrebi uporabiti najnižje še učinkovite odmerke zdravil in odmerjanje po potrebi raje večkrat ponoviti (na primer pri predpisovanju uspavala zolpidem).

Še posebej pa so pomembni splošni predlogi oziroma priporočila, ki jih je podal izvedenec in so torej predvsem poziv pristojnemu ministrstvu, da nemudoma začne reševati težave, ki so bile ugotovljene ob obisku DPM (na nekatere pa opozarjamo že dlje časa):

- Treba bi bilo zagotoviti stalno prisotnost vsaj ene osebe zdravstvene nege in oskrbe na vsakem varovanem oddelku socialnovarstvenega zavoda v nočnem času z namenom zagotavljanja nudenja pomoči osebam s tolikšno okrnjenostjo višjih živčnih funkcij, da ne morejo poklicati osebja zdravstvene nege in oskrbe z uporabo tehničnih pomagal, ampak so sposobne le z glasovnim klicem opozoriti na lastne potrebe.

- Z zagotavljanjem večjega števila osebja zdravstvene nege in oskrbe v večernem času bi bilo mogoče skrajšati čas, namenjen počitku, osebam v nočnem času ter ta čas prilagoditi pričakovani potrebi po spanju starostnika (do približno osem ur na noč).

2.1.2 Redni obisk pegazovega doma v Rogaški Slatini (31. julij 2019)

Namen tega nenapovedanega obiska je bil preveriti: ali ima dom varovani oddelek ali drugo vrsto oddelka, kjer je posameznim stanovalcem morda omejen prosti izhod z oddelka ali iz doma; razmere na takšnem oddelku; upoštevanje določil Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr); morebitno uporabo posebnih varovalnih ukrepov (PVU) in ravnanje s stanovalci. **Na podlagi pojasnil vodstva zavoda in zaposlenih, razgovorov s stanovalci in ugotovitev članov DPM, ki sta si oddelek tudi ogledala, je DPM podal sedemnajst priporočil.** Poudarjamo predvsem priporočila glede namestitve nočnih lučk, okrasitve skupnih prostorov in sob stanovalcev, ustrezne razporeditve informacij za stanovalce (tudi) na nove oglasne deske, zapisovanja odziva na klic v sili (klicni zvonci), vzdrževanja naprav, prilagoditve obrazca, s katerim posameznik daje soglasje za namestitev na varovani oddelek po določbah ZDZdr, in glede vodenja postopka za sprejem. **Dom je na priporočila odgovoril, iz odgovora pa izhaja, da je trinajst podanih priporočil že uresničil, štiri pa namerava še uresničiti.**

2.1.3 Kontrolni obiski

2.1.3.1 Kontrolni obisk Centra starejših Horjul (20. marec 2019)

DPM je ob obisku tega zavoda leta 2017 podal dvajset priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je center **sprejel in uresničil sedem priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Tako je med drugim zagotovil ustrežnejše zračenje prostorov, ustrežnejše hranjenje čistil, ustrežnejšo označitev aktivnosti (predvsem ob koncih tedna) in uredil posamezne evidence. Vendar pa smo opozorili, da je center **devet priporočil sicer sprejel, ni jih pa še uresničil** (predvsem gre za priporočila v zvezi z bivalnimi razmerami stanovalcev), zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnosti še poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. **Posebej pa nas je presenetilo, da kar štiri priporočila niso bila sprejeta.** To so bila priporočila, ki so se nanašala na usklajevanje pravnega pouka v izjavi o soglasju za namestitev na varovani oddelek z določbami ZDZdr; na ustrezno pravno podlago za zadržanje na varovanem oddelku in pravočasnost podajanja predlogov za podaljšanje zadržanja. Ob tem je treba poudariti, da je bilo eno priporočilo namenjeno MDDSZ (glede ustrezne predstavitve zastopnikov oseb s težavami v duševnem zdravju), kar je še posebej zaskrbljujoče. Izrazili smo pričakovanje, da bosta tako center kakor tudi ministrstvo omenjena priporočila sprejela in si aktivno prizadevala,

da bi jih čim prej tudi uresničila. **Ob tokratnem obisku smo podali tudi štiri nova priporočila**, od katerih je (glede na njegov odziv) center **tri priporočila že uresničil**. Na uresničitev pa še čaka priporočilo, naj center vzpostavi učinkovit sistem, ki bo preprečil prekoračitve rokov, ki jih določa ZDZdr, v primeru potrebe po podaljšanju zadržanja osebe na varovanem oddelku; predvsem pa, naj tudi z ustreznim nadzorom zagotovi, da se ne bi več zgodilo, da bi bil stanovalc nameščen v enoto brez pravne podlage. Ob tem smo priporočili tudi, naj center za stanovalca, za katerega predlog za podaljšanje njegovega zadržanja v enoti (še) ni bil podan (če obstajajo razlogi za nadaljnje zadržanje), nemudoma pošlje predlog sodišču, če tega po obisku DPM še ni storil. Ob obisku centra smo **pohvalili ustrezno hrambo čistil** na varovanem oddelku in vzpostavitev evidence o prejetih pritožbah.

2.1.3.2 Kontrolni obisk Doma sv. Martina, Srednja vas v Bohinju (12. april 2019)

DPM je ob obisku leta 2017 podal enaindvajset priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je zavod **sprejel in uresničil devet priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Med drugim so bila uresničena priporočila glede rednejšega preverjanja ustreznosti individualnih načrtov za stanovalce, nadgradnje sistema za zapisovanje klicev v sili, upoštevanja želja posameznih stanovalcev glede prehrane, pogostejšega preverjanja zadovoljstva stanovalcev, svojcev in zaposlenih ter glede uskladitve pravnega pouka v izjavi o soglasju za zadržanje z ZDZdr. Prav tako smo ugotovili, da je bilo priporočilo za MDDSZ (glede predstavitve zagovornikov) uresničeno. **Enajst priporočil je zavod sicer sprejel, ni jih pa še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje še poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Zavodu smo priporočili, naj bo na ta priporočila (na primer sodelovanje prostovoljcev pri delu oddelka, zagotovitev več splošnih časopisov, ustrezna pravna podlaga za zadržanje na varovanem oddelku, pravočasno podajanje predloga za podaljšanje zadržanja) še posebej pozoren. **Ob tokratnem obisku smo podali tudi osem novih priporočil**. Glede na odziv zavoda je **sedem priporočil že uresničil**. Na uresničitev pa še čaka priporočilo, da je treba stanovalca namestiti na varovani oddelek šele po odločitvi sodišča, in ne prej. Vendar smo že ob obisku opozorili, da je določilo ZDZdr neživiljenjsko in izrazili upanje, da bo ob spremembi omenjenega zakona zakonodajalec našel ustreznejšo rešitev. Ob obisku zavoda smo **pohvalili tudi hitro odpravljanje napak in poškodb klicnega sistema**.

2.1.3.3 Kontrolni obisk Doma starejših občanov Lendava (24. april 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal deset priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom sprejel in **uresničil tri priporočila**, kar je pohvalno; omenimo naj predvsem uresničitev priporočila glede preprečevanja prezasedenosti oddelka. Vendar pa je treba opozoriti, da je dom **štiri priporočila sicer spre-**

jel, ni jih pa še uresničil, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje še poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Posebej je treba omeniti dve priporočili za MDDSZ (zmanjšanje števila postelj v sobah s štirimi posteljami in ustrezna seznanitev z zastopniki oseb s težavami v duševnem zdravju). Glede tega smo ugotovili, da se je dom aktivno lotil postopnega zmanjševanja števila sob z več posteljami. Prejel je tudi dopis ministrstva, v katerem ga je to seznanilo z delovanjem zastopnikov, kar mu je omogočilo, da vzpostavi stik z njimi. Presenetilo pa nas je, da **enega priporočila dom ni sprejel**, in sicer glede pridobitve pravne podlage za zadržanje stanovalca na varovanem oddelku. Izrazili smo upanje, da bo dom omenjeno priporočilo sprejel in si prizadeval, da bi ga čim prej uresničil.

Ob tokratnem obisku smo podali osem novih priporočil, od katerih je dom uresničil le eno, **sedem pa jih še čaka na uresničitve**. Ker gre za pomembna priporočila, ki se nanašajo na primer na pravno podlago za zadržanje stanovalca, pravilno izvedbo, vodenje in evidentiranje PVU, bomo glede uresnitve teh priporočil zagotovo pozorni tudi v prihodnje. Ob obisku smo posebej pohvalili trud in prizadevanje doma za preureditev štiriposteljnih sob v dvoposteljne. **Ob ugotovitvi, da je bilo priporočilo iz zadnjega poročila o aktivnem prizadevanju za ustrezní odnos zaposlenih do stanovalcev uresničeno, smo dom ne le pohvalili, temveč hkrati tudi spodbudili, naj si še naprej prizadeva za izboljšanje in izvajanje dobrih praks med zaposlenimi**. Odobravamo namestitvev pripomočkov za anonimno oddajo pritožb in vzpostavitev evidence pritožb. Pohvalili smo tudi okrasitev oddelka in označitev sob tako, da stanovalci lažje najdejo pot do svoje sobe.

2.1.3.4 Kontrolni obisk Doma upokoencev Idríja Enote Marof (9. maj 2019)

DPM je ob obisku tega zavoda leta 2016 podal sedemnajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je enota **sprejela in uresničila enajst priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Tako smo med drugim ugotovili, da je bilo **uresničeno priporočilo glede bolj pogostega kopanja stanovalcev, saj se nam je časovni razmik treh tednov zdel odločno predolg**; enota je uresničila tudi nekatera priporočila, ki se nanašajo na boljše bivalne razmere in ustrezno ravnanje pri namestitvi stanovalca na invalidski voziček ob hkratni uporabi medeničnega pasu. Vendar je **šest priporočil enota sicer sprejela, ni pa jih še (v celoti) uresničila**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo zavod v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi, predvsem tistim, ki se nanašajo na dostop stanovalcev do zunanjih površin in svežega zraka, vzpostavitev klicnega sistema za klic v sili in ustrezen nadzor nad pravilnostjo razdeljevanja zdravil.

Ob tokratnem obisku smo podali tudi pet novih priporočil, od katerih je (glede na njen odziv) enota **štiri priporočila že sprejela in tudi uresničila**, na uresničitvev pa še čaka priporočilo, ki se nanaša na ustrezníjšo namestitev stanovalca, v času obiska DPM dodatno nameščenega v enoposteljno sobo. Ob obisku

smo **pohvalili kakovostni nadzor nad pravilnostjo razdeljevanja zdravil in vzpostavitev ustrezne evidence**. Pohvalili smo namestitev razkužil in aktivno spodbujanje osebja, da si stanovalci umivajo in razkužujejo roke. Poleg zvezka za splošnega zdravnika imajo v enoti tudi poseben zvezek za stanovalce, ki potrebujejo pregled pri psihiatru. V času obiska DPM smo si obe evidenci ogledali in videli, da jih zaposleni vodijo skrbno, kar je nedvomno pohvalno.

2.1.3.5 Kontrolni obisk Doma dr. Jožeta Potrča Poljčane (23. maj 2019)

DPM je ob obisku leta 2017 podal štirinajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom **sprejel in uresničil sedem priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Med drugim je dom že uresničil priporočilo glede okrasitve sob in skupnih prostorov ter glede namestitve ustreznega nabiralnika za pritožbe, pohvale in predloge. Vendar smo opozorili, da je **pet priporočil sicer sprejel, ni jih pa še uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Takšno je bilo na primer priporočilo, naj se posebni varovalni ukrepi (PVU) izvajajo samo ob zakonsko izpolnjenih pogojih, časovno omejeno in ob izpolnjevanju drugih zakonskih zahtev. Eno priporočilo, ki je bilo prav tako sprejeto, ne pa še (v celoti) uresničeno, je bilo namenjeno MDDSZ (ustrezna predstavitev zastopnikov oseb s težavami v duševnem zdravju). **Posebej pa nas je presenetilo, da eno od priporočil, ki se je nanašalo na pridobitev ustrezne pravne podlage za namestitev stanovalca na varovani oddelek, ni bilo sprejeto**. Dom smo pozvali, naj bo na neuresničena oziroma nesprejeta priporočila pozoren, podobno smo pričakovali tudi od MDDSZ. **Ob tokratnem obisku smo podali štiri nova priporočila**, po pojasnilu v odzivu doma so bila **vsa priporočila že uresničena**, kar je vsekakor pohvalno. Ob obisku smo pohvalili tematsko okrasitev doma in ustreznost obrazca za zadržanje stanovalca.

2.1.3.6 Kontrolni obisk Doma upokojencev Idrija (5. junij 2019)

DPM je ob obisku leta 2017 podal trinajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom **sprejel in uresničil šest priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Ob tem smo ne le ugotovili, da je dom uresničil priporočilo glede obveščanja sodišča, temveč smo se razveselili zagotovila, da stanovalce na varovani oddelek **namešča vedno šele na podlagi odločitve sodišča**, kar je v slovenskih domovih bolj izjema kakor pravilo. Pohvalili smo tudi **spoštovanje zakonsko določenega roka za podajo predloga za podaljšanje zadržanja stanovalca** in aktivnosti, ki se za stanovalce izvajajo ob koncu tedna. Vendar pa je treba opozoriti, da je dom **pet priporočil sicer sprejel, ni pa jih še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Med drugim so bila med neuresničeni priporočila glede okrasitve oddelka, zagotovitve dnevnega časopisja ter stika stanovalcev z živalmi in pritegnitve prostovoljcev. Izrazili smo pričakovanje, da bo več pozornosti za upoštevanje **dveh priporočil, ki sta bili**

prav tako sprejeti, vendar še ne uresničeni, namenil tudi MDDSZ (dolgotrajni postopek varovanega oddelka in ustreznost predstavitev zastopnikov oseb s težavami v duševnem zdravju). **Ob tokratnem obisku smo podali dve novi priporočili**, ki sta bili po navedbah doma v odzivu **že uresničeni**. Ugotovili smo tudi nekaj pohvalnih ravnanj. **Pohvalili smo zloženko in poziv na spletni strani doma**, namenjena novim prostovoljcem, ter ravnanje doma, ki stanovalce na varovani oddelki namešča vedno šele na podlagi odločitve sodišča. **Pohvalili smo tudi spoštovanje zakonsko določenih rokov za podajo predloga za podaljšanje zadržanja stanovalca in skrbno vodenje seznama stanovalcev.**

2.1.3.7 Kontrolni obisk Obalnega doma upokojencev Koper (3. julij 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal dvanajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom **sprejel in uresničil osem priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Tako smo med drugim ugotovili, da so bili upoštevana priporočila glede pravočasne dostave hrane na varovani oddelki, spoštovanja zakonskih rokov za podajo predloga za podaljšanje zadržanja ter skrbnosti pri pridobivanju soglasja stanovalca ob odhodu iz sobe z umirajočim. **Vendar pa smo opozorili, da je dom tri priporočila sicer sprejel, ni jih pa še uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi (takšna so bila med drugim priporočilo glede okrašenosti sob in skupnih prostorov, pravne podlage za zadržanje stanovalca na varovanem oddelku in namestitve dodatne vitrine za hišni red). Eno priporočilo, ki očitno še ni bilo upoštevano, je bilo namenjeno MDDSZ (ustrezna predstavitev zastopnikov oseb s težavami v duševnem zdravju). Zato smo omenjenemu ministrstvu predlagali, naj ga skuša čim prej izvesti. **Ob tokratnem obisku smo podali tudi novo priporočilo** glede pomena videonadzora, da stanovalci ne bi po nepotrebnem doživljali občutka nadzora in zasledovanja, ki pa **ga je dom (po njegovih navedbah v odzivu) že uresničil.**

2.1.3.8 Kontrolni obisk CSO Ormož, Centra za starejše občane (30. september 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal osemnajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je center **sprejel in uresničil šest priporočil** (med drugim glede izvajanja aktivnosti za stanovalce ob koncu tedna, uskladitve izjave o soglasju za namestitev na varovani oddelki z ZDZdr, ravnanja v primeru PVU), kar je vsekakor pohvalno. Vendar pa smo opozorili, da je center **dvanajst priporočil sicer sprejel, ni jih pa še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Takšna so bila med drugim priporočila glede preprečevanja prezasedenosti oddelka, rednega prezračevanja oddelka, zmanjšanja števila postelj v večposteljnih sobah, namestitve nočnih lučk, pridobitve ustrezne pravne podlage za zadržanje in glede pritožbenih poti. **Ob tokratnem obisku smo podali sedem novih priporočil**, od katerih je center **že uresničil štiri**. Na uresnitve pa še

čakajo priporočila, ki se nanašajo na nedopustno prekoračitev zmogljivosti na oddelku, ustrezno zračenje oddelka z namenom odprave neprijetnih vonjav in vzpostavitve primerne bivalne klime ter vzpostavitev klicnega sistema za vse stanovalce varovanega oddelka. Ob obisku smo posebej pohvalili **skrbno vodnje seznama stanovalcev**, ki potrebujejo pregled pri psihiatru.

2.1.3.9 Kontrolni obisk Doma Taber, Cerklje na Gorenjskem (11. oktober 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal petnajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom **sprejel in uresničil šest priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Tako je med drugim že uresničil priporočila glede ureditve oglasne deske, večje pogostnosti sprehodov na svežem zraku in ustrezne prilagoditve obrazca za izvajanje PVU. Vendar pa smo dom opozorili, da je **devet priporočil sicer sprejel, ni pa jih še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. To so predvsem priporočila glede bivalnih pogojev stanovalcev, okrasitve prostorov, klicnega sistema za klic v sili, namestitve ustreznega nabiralnika za pritožbe, pohvale in predloge. **Domu smo ob tokratnem obisku podali eno priporočilo**, naj vzpostavi ustrezne evidence, v katere bodo zaposleni lahko zapisali razloge za pozni odziv na klic v sili, vanjo pa se bodo zapisale tudi ugotovitve nadrejenih in morebitni ukrepi za odpravo vzrokov. Priporočilo (po navedbah doma v odzivu) še čaka na uresničitev. Ob tokratnem obisku **smo pohvalili vzpostavitev tako imenovanih škatel spomina**, ki so namenjene krepitvi spomina stanovalcev, pa tudi njihovi umiritvi ob morebitnem izrazitem nemiru, ko bi zaposleni skupaj s stanovalcem odprl omenjeno škatlo, stanovalc pa naj bi ob gledanju fotografij ali predmetov v škatli pomiril, kar se je že izkazalo za uspešno. Dom nam je v odzivu na prejšnje poročilo pojasnil, da so **ustrezni nabiralnik za pritožbe že namestili**, kar smo zaradi hitrega odziva pohvalili.

2.1.3.10 Kontrolni obisk Trubarjevega doma upokojencev, Loka pri Zidanem Mostu (13. november 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal deset priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je **dom sprejel in uresničil štiri priporočila**, kar je vsekakor pohvalno. Vendar pa smo opozorili, da je **šest priporočil sicer sprejel, ni pa jih še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Še toliko bolj, ker se med drugim nanašajo na smerokaze, ki bi omogočili ustrezno usmeritev obiskovalcev, pridobitev ustrezne pravne podlage za zadržanje stanovalcev, izvajanje PVU, organiziranje dejavnosti za stanovalce, seznanjenost s temi dejavnostmi in vodenje ustreznih evidenc. **Domu smo ob tokratnem obisku podali pet novih priporočil.** Ob pripravi letnega poročila o delu DPM smo na odziv doma še čakali, zato še nimamo podatka, koliko priporočil je bilo že uresničenih, koliko pa jih še čaka na uresničitev.

2.1.3.11 Kontrolni obisk Doma upokojencev Vrhnika (19. november 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal enajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo lahko ugotovili, da je dom **sprejel in uresničil tri priporočila** (med drugim priporočilo za boljšo okrasitev sob stanovalcev). Posebej smo opozorili, da je dom sedem priporočil sicer sprejel, ni pa jih še v celoti uresničil, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi (med drugim prezračevanju prostorov, namestitvi nočnih lučk, vzpostavitvi klicnega sistema, spoštovanju določb ZDZdr glede PVU, upoštevanju rezultatov ankete med zaposlenimi s poudarkom na odpravljanju navedenih pomanjkljivosti). Seveda smo posebej opozorili na priporočilo glede bolj pogostega kopanja stanovalcev, ki ga dom očitno ni sprejel. Zato smo ga ob tokratnem obisku med podanimi priporočili ponovili. **Ob tem obisku smo podali tudi osem novih priporočil**, ki so glede na odziv doma še čakala na uresničitev. Priporočila so se nanašala na namestitev varnih nočnih lučk, zagotovitev klica v sili vsem stanovalcem, kopanje stanovalcev v primernejših časovnih razmikih, zagotovitev osnovnih higienskih pripomočkov in ustrezne opreme sob, pozornost osebja, da stanovalca, ki potrebuje menjavo inkontinenčnega pripomočka, ne prezre, da se televizijski sprejemnik ne vključi le zato, da se stanovalec zamoti, in predvsem, da se posebna skrb nameni ustrezni izbiri zaposlenih na varovanih oddelkih, njihovem izobraževanju in nadzoru nad njihovim delom, saj je vse to zelo pomembno za dobro delo s stanovalci. Ob tokratnem obisku smo **posebej pohvalili trud posameznih delavk, njihovo dobro voljo, skrb za dobro vzdušje in spoštljivost do stanovalcev.**

2.1.3.12 Kontrolni obisk Doma upokojencev Franc Salamon Trbovlje (6. december 2019)

DPM je ob obisku leta 2018 podal šestnajst priporočil. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da je dom sprejel in **uresničil devet priporočil**, kar je vsekakor pohvalno. Tako je med drugim že uresničil priporočilo glede obnove tal, namestitve usmerjevalnih tabel, opreme sob stanovalcev, spremljanja zadovoljstva stanovalcev in namestitve (ustreznega) nabiralnika. Vendar pa smo dom opozorili, da je **sedem priporočil sicer sprejel, ni pa jih še v celoti uresničil**, zato smo izrazili pričakovanje, da bo v prihodnje poseben poudarek namenil tem priporočilom in njihovi uresnitvi. Eno od teh se je nanašalo na neposredni dostop do zunanjih površin za stanovalce varovanega oddelka, vendar bodo za uresničitev tega priporočila potrebna precejšnja finančna sredstva. **Ob tokratnem obisku nismo podali novih priporočil**, smo pa **izrazili nekaj pohval**. Tako smo pohvalili, da zaposleni stanovalce naslavlja z gospod in gospa; zagotavljajo, da so sobe urejene in tople ter hodniki okrašeni. Izdelke stanovalcev obesijo na stene, četudi so te na novo pobeljene. To je pomembno tudi zaradi tega, ker so stanovalci ponosni na svoje izdelke in jim je všeč, da se razstavijo, saj jih nato kažejo obiskovalcem in zaposlenim. Pohvalili smo tudi veliko naklonjenost stanovalcev do osebja, ki je z njimi komuniciralo vljudno in ustrezljivo, brez prisile in na način, kakršnega še lahko razumejo oziroma sprejemajo dementni stanovalci.

2.2 OBISKA PSIHIATRIČNIH BOLNIŠNIC

DPM je v letu 2019 opravil dva obiska psihiatričnih bolnišnic, in sicer smo 18. julija 2019 opravili redni obisk Univerzitetne psihiatrične klinike v Ljubljani, **Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo (enota)**. Obisk je bil napovedan, saj je šlo za spoznavni obisk novo odprte enote. **Enota je bila po dolgoletnih prizadevanjih, tudi varuha, odprta marca 2019** in deluje v sklopu Centra za mentalno zdravje Univerzitetne psihiatrične klinike v Ljubljani. V enoti, ki je oddelek pod posebnim nadzorom, je deset postelj. **Ob tokratnem obisku smo podali trinajst priporočil**, od katerih je enota dve priporočili že uresničila, pet jih še čaka na uresničitev, glede šestih pa posebnega odziva nismo prejeli. Vsekakor bomo na uresničevanja še neuresničenih priporočil pozorni v prihodnje, ko bomo enoto zagotovo znova obiskali. V letu 2019 (8. avgust 2019) smo opravili tudi **kontrolni obisk Psihiatrične bolnišnice Ormož**, ob katerem smo podali **sedemnajst novih priporočil** oziroma ponovili posamezna neuresničena priporočila. Iz odgovora bolnišnice je razvidno, da je do zdaj uresničila štiri priporočila, štiri pa še niso bila uresničena. Glede preostalih priporočil smo ob pripravi tega zapisa (konec januarja 2020) na odziv bolnišnice še čakali.

2.2.1 Redni obisk Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo Univerzitetne psihiatrične klinike Ljubljana

---

Ob obisku enote 18. julija 2019 nas je predvsem zanimalo, kakšne so bivanjske razmere v prvi takšni ustanovi v Sloveniji. **Ugotovili smo, da so bivalne razmere dobre in opazili različne podrobnosti v sobah mladih pacientov in pacientk, ki vsekakor lahko pripomorejo k varnemu bivanju.** Seveda pa smo na podlagi izkušenj in mednarodnih standardov podali tudi nekaj priporočil v želji, da bi se razmere v prihodnje še izboljšale. Med drugim smo priporočili namestitev nočnih lučk. Po odzivu Univerzitetne psihiatrične klinike (UPK) Ljubljana, ki je opozorila na nujno zagotavljanje varnosti, smo soglašali, da mora biti tudi pri opremitvi prostorov varnost mladih pacientov na prvem mestu, in pozdravili pripravljenost UPK Ljubljana, da zagotovi ustrezno osvetlitev prostorov. Prepričani smo, da si bo UPK Ljubljana prizadevala, da bi tudi glede luči, potrebnih zvečer oziroma ponoči, skušala najti ustrezno rešitev. Prav tako smo priporočili odstranitev ali zakritje kamer v sobah oziroma predlagali ustrezno

opozorilo pacientu, če bi se v sobi dejansko izvajal videonadzor. Opozorili smo na nujno opremljenost in okrašenost prostorov enote in priporočili, da pri tem s svojimi predlogi sodelujejo tudi mladi pacienti, ter z zadovoljstvom prejeli odgovor UPK Ljubljana, da okrasitev skupnih prostorov in sob že poteka v želji, da bi bila enotna in primerna za to starostno skupino. Priporočili smo tudi, da o zadržanju pacienta v enoti vedno obvestijo sodišče, zato pisno soglasje mladoletnika do odločitve sodišča ni potrebno. Opozorili smo na zagotovitev zasebnosti pacientov, pri katerih se izvaja PVU, in z zadovoljstvom sprejeli odziv UPK Ljubljana, da bo zasebnost zagotovila s premično predelno steno. Priporočili smo tudi zagotovitev prostora za zadostno zasebnost ob srečanju pacienta in zastopnika pravic oseb s težavami v duševnem zdravju, pa tudi ob obiskih drugih oseb.

2.2.2 Kontrolni obisk Psihiatrične bolnišnice Ormož

DPM je ob obisku Psihiatrične bolnišnice Ormož leta 2018 **podal 24 priporočil**. **Ob obisku 8. avgusta 2019 smo ugotovili, da je bolnišnica sprejela in uresničila pet priporočil, kar je pohvalno.** Vendar pa je treba opozoriti, da je **devet-najst priporočil sicer sprejela, ni pa jih še v celoti uresničila**, zato pričakujemo, da bo v prihodnje poseben poudarek namenila tem priporočilom in njihovi uresnitvi.

Med drugim je bilo **uresničeno priporočilo glede pridobitve ustrezne pravne podlage za odvzem mobilnega telefona, kadar pacient njegovo uporabo zlorablja** (na primer snema druge paciente); **priporočilo glede seznanitve pacientov z zastopniki pravic oseb s težavami v duševnem zdravju; priporočilo, naj bolnišnica pacientom, pri katerih ni zdravstvenih zadržkov, omogoči dostop do svetovnega spleta ter s tem ohranjanje in krepitev njihove socialne mreže**, kar lahko v posameznih primerih nedvomno dobro vpliva na potek zdravljenja.

Vendar več priporočil še ni bilo uresničenih, med drugim so to **priporočila glede zračenja oddelkov; okrasitve posameznih oddelkov; namestitve nabiralnika za pritožbe, predlogov in pohval na moškem in gerontopsihiatričnem oddelku, na vseh oddelkih pa tudi preostalih pripomočkov za pisanje pritožbe (papir in pisalo).**

Ob kontrolnem obisku smo pogrešali tudi opis pritožbenih poti. Opozorili smo na nujnost pogostega preverjanja nabiralnikov za pritožbe, saj se drugače lahko zgodi, da pritožba ob obravnavi ni več aktualna. Pohvalili pa smo določitev osebe, ki posamezniku pomaga pri sestavi pritožbe, vendar pa opozorili, da bi bilo treba na vseh oddelkih pod posebnim nadzorom na oglasni deski objaviti kontaktne podatke osebe, na katero se lahko pacient obrne zaradi pomoči pri sestavi pritožbe.

Ob tokratnem obisku smo znova opozorili, da ni bilo uresničeno priporočilo glede namestitve klicnih zvoncev, in predlagali, da kljub pomislekom bolnišnica razmisli o vgradnji tipk klicnih zvoncev (če ni mogoče drugače, brezžičnih) in s tem zagotovi še višjo stopnjo varnosti stanovalcev.

Bolnišnici smo ob obisku leta 2018 priporočili tudi, naj zagotovi, da bo pacientkam na voljo dovolj dnevni oblačil, saj dejstvo, da je pacientka brez dnevnega oblačila samo zato, ker zaloga bolnišnice ni ustrezno velika, ni sprejemljivo. V skladu z mnenjem RSK za psihiatrijo smo tako priporočili, naj bolnišnica vsem pacientom, z izjemo tistih, pri katerih to ni primerno iz somatskih razlogov, zagotovi dnevna oblačila. **Ob tokratnem obisku smo z zadovoljstvom ugotovili, da so pacienti na moškem in pacientke na ženskem oddelku pod posebnim nadzorom praviloma v bolnišničnih trenirkah, žal pa so bili pacienti na gerontopsihiatričnem oddelku kljub zagotovitvi bolnišnice, da se s priporočilom DPM strinja, še vedno v pižamah.**

Ob tokratnem obisku smo tudi znova **opozorili na pozornost, če pacient prekliče (na kakršen koli način) soglasje za namestitev na oddelku pod posebnim nadzorom**, saj mora v takšnem primeru bolnišnica pacienta nemudoma odpustiti z oddelka pod posebnim nadzorom ali pa začeti postopek, kakor ga ZDZdr predvideva za sprejeme v nujnih primerih. Ob tokratnem obisku smo ugotovili, da so zaposleni poučeni o tem, da lahko pacienti kadar koli prekličejo svoje soglasje glede namestitve, in sicer na kakršen koli način, na primer s trkanjem po vratih, odpiranjem vrat in podobno. V takšnih primerih ravnajo tako, da se pacient najprej pogovori z zdravnikom, ki presodi o tem, ali je odpust mogoč, ali pa si pacient po pogovoru premisli. Glede na prejeto pojasnilo smo bolnišnico opozorili, da zdravnik pacientu seveda lahko pojasni razloge, zaradi katerih bi bilo smiselno zdravljenje na oddelku pod posebnim nadzorom nadaljevati. To je seveda celo popolnoma sprejemljivo. Vendar pa ne sme vplivati na njegovo voljo, ga torej prepričevati, da na oddelku ostane še naprej na podlagi svojega soglasja. Če namreč pacient prekliče svoje soglasje, ga mora bolnišnica nemudoma odpustiti oziroma ga, če pacient s tem soglašja, premestiti na enega od odprtih oddelkov bolnišnice. Če pa bi zdravnik presodil, da je pacientovo stanje resno nevarno bodisi zanj ali koga drugega, lahko pacienta na oddelku zadrži, vendar mora v skladu z ZDZdr ravnati tako, kakor ta določa v primeru sprejemov v nujnih primerih.

Ob obisku leta 2018 smo tudi priporočili bolnišnici, naj čim prej najde ustrezno rešitev na obeh sprejemnih oddelkih, da bo mogoče PVU izvajati brez prisotnosti ali pogleda drugih pacientov in le ob prisotnosti zaposlenega, ki bo v skladu z ZDZdr izvajal stalni, neprekinjeni nadzor. Ob tokratnem obisku smo z zadovoljstvom sprejeli novico, da je bilo v zadnjem letu pred obiskom približno osemdeset odstotkov manj PVU, predvsem zaradi večjega poudarka na deeskalacijskih tehnikah, priporočilo iz leta 2018 pa smo ob ugotovljenih razmerah morali (žal) ponoviti.

Bolnišnici smo ob obisku leta 2018 priporočili, naj obrazec o evidence uporabe PVU telesnega oviranja (s pasovi, posteljno ograjo) dopolni z ustreznima rubri-

kama, kjer bodo zaposleni lahko navedli ukrepe, ki so jih izvedli pred uporabo PVU (vpis v prazno polje ali izbira enega izmed vnaprej navedenih ukrepov), in polje za podatek, kdo je s pacientom opravil pojasnilni pogovor po končanju ukrepa. Ob tokratnem obisku smo glede na ugotovljeno stanje opozorili na pomembnost izvedbe pojasnilnega pogovora po končanju ukrepa predvsem z dveh vidikov: vzpostavitev morebitno porušenega zaupanja med pacientom in osebo, ki je PVU odredila/izvedla, ter preveritev soglasja za nadaljnjo namestitev na oddelku, saj, kakor smo navedli že pri prejšnjih priporočilih, izvedbo PVU proti volji pacienta razumemo kot preklic soglasja za bivanje na oddelku.

Ob tokratnem obisku smo podali tudi sedemnajst novih priporočil (delno so to ponovljena priporočila, ki niso bila uresničena po prejšnjem obisku DPM v letu 2018). Tako smo med drugim priporočili, naj bolnišnica popravi delovanje prezračevalnega sistema, zagotovi okrasitev skupnih prostorov in bolniških sob na ženskem in gerontopsihiatričnem oddelku, namestitev ustreznih nabiralnikov za pritožbe, predloge in pohvale, pripomočkov za pisanje pritožbe in opis pritožbenih poti. Priporočili smo tudi, naj se nabiralniki zaradi morebitnih pritožb pregledujejo (vsaj) vsakih štirinajst dni, na oglasnih deskah pa objavijo kontaktni podatki zaposlenega, na katerega se lahko pacient obrne za pomoč pri sestavi pritožbe. Znova smo priporočili namestitev klicnih tipk za klic v sili in opozorili na nujno pozornost, ali se pacient, v katerega sobi se izvaja skupinska aktivnost, strinja s tem. Ponovili smo priporočilo glede potrebne skrbnosti ob podaji soglasja pacienta za namestitev na oddelek pod posebnim nadzorom in ob njegovem preklicu takšnega soglasja. V povezavi s tem smo priporočili tudi popravo pravnega pouka na obrazcu za soglasje. Priporočili smo, naj bo bolnišnica pozorna na to, da ne pride do prekoračitve rokov zadržanja pri posameznem pacientu. Glede izvajanja PVU smo opozorili na zasebnost pacienta in nujnost spoštovanja vseh določil 29. člena ZDZdr, posebej pa tudi na pozornost zaposlenih, kadar se PVU izvaja pri pacientu, ki je na oddelku pod posebnim nadzorom na podlagi lastnega soglasja. Prav tako smo opozorili, da je treba paziti, če pacient soglasja zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja ni več sposoben preklicati. Priporočili smo tudi ustrezno usklajevanje hišnega reda z dejanskimi obiski (ti naj bi bili neomejeni) in ustrezno zračenje kadišnice na ženskem oddelku pod posebnim nadzorom. Kakor navedeno, smo od bolnišnice na dodatno zahtevo za odziv prejeli le delni odgovor na novo podana priporočila, na popolni odgovor pa ob vnovični zahtevi v času priprave tega zapisa še čakamo.

2.3

OBISKI VZGOJNIH ZAVODOV IN MLADINSKIH DOMOV

V zavode za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (vzgojni zavodi in mladinski domovi) pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) se nameščajo otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami. Pravna podlaga za namestitev v vzgojni zavod so sodne odločbe v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja (oziroma v delu še odločbe centrov za socialno delo, izdane na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih), ali odločba sodišča o izreku vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojni zavod v skladu z zakonom, ki ureja obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj.

DPM je leta 2019 obiskal štiri vzgojne zavode oziroma mladinske domove ter več stanovanjskih skupin, ki delujejo v okviru teh zavodov, in sicer smo 5. junija 2019 obiskali Mladinski dom Jarše, 10. junija 2019 Vzgojni zavod Planina, 12. junija 2019 Mladinski dom Malči Beličeve in 17. junija 2019 Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec. Vsi obiski so bili nenapovedani.

Ker smo ob dosedanjih obiskih zavodov, ki izvajajo vzgojne in izobraževalne programe otrok ter mladostnikov, večkrat ugotovili, da imajo zavodi različno urejena zavodska pravila obnašanja in ravnanja ter postopke vzgojnega ukrepanja ob kršitvah teh pravil, smo se odločili, da v letu 2019 opravimo tematske obiske in tokrat pozornost namenimo predvsem preverjanju, kako zavodi urejajo pravila obnašanja in ravnanja, ter preverimo ukrepe ob njihovih kršitvah. Odločili smo se, da podrobneje preverimo, ali so posamezni zavodi sploh sprejeli interne akte, s katerimi urejajo pravila in ukrepe ob kršitvah; kako izvajajo postopke ob kršitvah; na kakšen način s pravili in ukrepi seznanijo otroke ter mladostnike; pa tudi, katere kršitve so najpogostejše in kako zavodi ob njih dejansko ukrepajo.

Ugotovili smo, da imajo zavodi pravila obnašanja in ravnanja zapisana v različnih oblikah (na primer v obliki pravilnika, v okviru vzgojnega načrta, le kot zapis posameznih pravil brez ukrepov) ter da je **celovitost oziroma podrobnost urejanja zavodskih ali šolskih pravil ravnanja in obnašanja ter ukrepov ob njihovih kršitvah po posameznih zavodih različna**. Prav tako smo ugotovili, da zavodi **vzgojne ukrepe večinoma izrekajo ustno, o ukrepu pa praviloma odloči vzgojitelj ali skupina vzgojiteljev brez sodelovanja otrok in mladostnikov, ter da otroci in mladostniki pritožbenih poti praviloma ne uporabljajo**.

Otroci in mladostniki, s katerimi smo se pogovarjali, so bili s pravili obnašanja in ravnanja v zavodih večinoma seznanjeni, se pa z njimi oziroma ukrepi ob njihovih kršitvah včasih niso strinjali oziroma so se jim zdelo prestroga ali nepravična. Večini otrok oziroma mladostnikov se tudi ni zdelo smiselno pritoževati proti izrečenim ukrepom.

Po mnenju DPM lahko posamezni ukrepi, ki se izvajajo praviloma v vseh obiskanih zavodih (na primer omejevanje odhoda domov ob koncu tedna, zaseg mobilnega telefona, povrnitev škode), v določenih okoliščinah pomenijo pretirani poseg v pravice otrok in mladostnikov, ki bivajo v zavodu, za sprejetje internih aktov s takšnimi pravili pa zavodi nimajo ustrezne pravne (zakonske) podlage (na primer povračilo trikratnika nastale škode). Zato smo menili, da bi bilo smiselno, da vsak zavod (ob ustrezni zakonski podlagi) sprejme interni akt, ki bi celovito urejal pravila obnašanja in ravnanja, uveljavljena v vzgojnih in stanovanjskih skupinah, z opredelitvijo kršitev in vzgojnih ukrepov ob kršitvah pravil ter postopka vzgojnega ukrepanja in pritožbene poti. Takšen interni akt bi bil seveda še vedno splošni akt, v konkretnih primerih pa bi nato zavodi glede na vse okoliščine primera lahko temu primerno vzgojno ukrepali in določili primeren vzgojni ukrep.

Po mnenju DPM bi bilo primerno tudi, da bi bil otrok oziroma mladostnik z vzgojnim ukrepom (vsaj z ukrepom, ki ga zavod izreče ob hujših kršitvah pravil) seznanjen tudi pisno in opozorjen na možnost, da se zoper odločitev lahko pritoži, ter seznanjen, kdo je pritožbeni organ. Jasno bi moralo biti določeno tudi, kdo o posameznih ukrepih odloča oziroma kdo jih izreka ter na kakšen način v postopku sodeluje otrok oziroma mladostnik.

Za pravila obnašanja in ravnanja v šolah imajo zavodi pravno podlago sicer že v Zakonu o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 12/96 in nasl. – ZOsn), v Zakonu o gimnazijah (Uradni list RS, št. 12/96 in nasl. – ZGim), v Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06 in nasl. – ZPSI-1) in v Pravilniku o šolskem redu v srednjih šolah (Uradni list RS, št. 30/18). Pri tem pa ni ustrezne pravne podlage, po kateri bi lahko zavodi podrobneje urejali vzgojno delovanje in ukrepanje oziroma konkretno ukrepali v vzgojnih in stanovanjskih skupinah.

Menili smo, da bi bilo ob pripravi novega zakona, ki bo urejal področje vzgojnih zavodov ter obravnave otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami ter motnjami, smiselno urediti pravno podlago ter na zakonski oziroma podzakonski ravni določiti pravila obnašanja in ravnanja v zavodih (v vzgojnih in stanovanjskih skupinah), vzgojne ukrepe za posamezne kršitve pravil ter postopek vzgojnega ukrepanja.

Na tej podlagi bi zavodi lahko nato sprejeli interne akte oziroma odločali v konkretnih primerih. Sprejeta pravna podlaga bi namreč zagotavljala enotnejše standarde pravil obnašanja in ravnanja v zavodih ter vzgojnih ukrepov, s tem pa tudi primerljivost in lažje spremljanje upoštevanja pravil in izvajanja ukrepov. Omogočila bi tudi večjo predvidljivost in omejila (zdajšnje) možnosti

za neenako ali celo arbitrarno vzgojno ukrepanje ter obravnavanje otrok in mladostnikov v primeru kršitev pravil obnašanja in ravnanja. **Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije (MIZŠ) smo zato priporočali, naj pripravi ustrezno pravno podlago za pravila obnašanja in ravnanja v zavodih (vzgojnih in stanovanjskih skupinah), za vzgojne ukrepe ob posameznih kršitvah teh pravil ter za postopek vzgojnega ukrepanja.**

Ministrstvo je v odzivu na končno poročilo DPM navedlo, da so **pripravili predlog Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami** kot nov zakon, s katerim želijo vzpostaviti enotno sistemsko ureditev celostne obravnave otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih, ki so bili doslej vpeti v delo različnih ministrstev in drugih organov. Na podlagi sprejetega zakona bi vzpostavili strokovne centre, prenovili vzgojni program in normative za vsako izmed določenih oblik dela. Prav tako naj bi bila v zakonu določena interna pravila oziroma njihova priprava. MIZŠ je pojasnil, da bodo v okviru javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa CRP 2019 v letu 2019 pripravljena izhodišča oziroma smernice za ravnanje v kriznih primerih v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji.

Varuh podpira enotno normativno ureditev področja obravnave otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami. **S tem bodo namreč v celoti uresničena tudi nekatera pretekla priporočila,** in sicer: da se pripravita analiza dozdajšnjega dela z otroki in mladoletniki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih in vizija razvoja ter uvedejo potrebne sistemske spremembe; da se pripravijo strokovne podlage in enotne smernice za ustrezno in enotnejšo obravnavo mladostnikov z izrazito odklonskim vedenjem; da se pripravijo posodobitev vzgojnega programa in potrebne sistemske rešitve obravnave otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih ter da se sprejme posebni zakon, ki bo celovito uredil organiziranost in delovanje vzgojnih zavodov, ter ob tem poenotil strokovne izraze.

2.4

OBISKI POLICIJSKIH POSTAJ

V letu 2019 smo **obiskali štiriindvajset policijskih postaj (PP), dve postaji mejne policije (PMP) in policijsko postajo za izravnalne ukrepe**, in sicer: PP Ljubljana Šiška 25. marca 2019, PP Ljubljana Vič 25. marca 2019, PP Postojna 25. marca 2019, PMP Rogatec 10. aprila 2019, PP PPIU Celje 10. aprila 2019, PMP Bistrica ob Sotli 10. aprila 2019, PP Radlje ob Dravi 8. maja 2019, PP Maribor II 8. maja 2019, PP Ruše 8. maja 2019, PP Lenart 6. junija 2019, PP Gornja Radgona 6. junija 2019, PP Lendava 6. junija 2019, PP Sežana 20. junija 2019, PP Koper 20. junija 2019, PP Piran 20. junija 2019, PP Velenje 17. julija 2019, PP Šmarje pri Jelšah 17. julija 2019, PP Rogaška Slatina 17. julija 2019, PP Kočevje 5. avgusta 2019, PP Metlika 6. avgusta 2019, PP Gorišnica 12. septembra 2019, PP Ptuj 12. septembra 2019, PP Ljutomer 18. septembra 2019, PP Murska Sobota 18. septembra 2019, PP Brežice 9. oktobra 2019, PP Krško 9. oktobra 2019 in PP Sevnica 9. oktobra 2019, skupaj torej **sedemindvajset krajev odvzema prostosti zaradi policijskih pridržanj oziroma zadržanj**. Vsi obiski so bili opravljeni nenapovedano.

Ob obiskih smo pregledali prostore, ki jih PP uporabljajo za obravnavo in namestitev pridržanih oziroma zadržanih oseb, ki jim je odvzeta prostost, se pogovorili z osebami, ki so bile v času našega obiska v policijskem pridržanju (zadržanju), da bi ugotovili, kakšni so bili postopki policistov v zvezi z njimi. Pogovorili smo se tudi s policisti, hkrati pa preverili posamezne (naključno izbrane) primere postopkov policistov v zvezi s temi osebami. Redno smo tudi preverjali uresničitev priporočil s predhodnega obiska posamezne policijske postaje. **Tudi ob obiskih v letu 2019 smo ugotovili, da PP uresničujejo priporočila DPM.** V nadaljevanju navajamo le nekatera izmed njih.

Ob obisku PP Šiška smo ugotovili, da je uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se prostora za pridržanje prenovita ali pa označita, da nista več v uporabi, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je na vratih prostorov obvestilo, da prostora za pridržanje nista več v uporabi.

Ob obisku PP Ljubljana – Vič smo ugotovili, da je uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se PP zagotovi primerno število vzglavnikov, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da ima PP zdaj več vzglavnikov kakor ob prejšnjem obisku. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se soba za zaslišanje in razgovore z odvetnikom opremi s plakatom MNZ o pravicah oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, in plakatom PIC/IOM o postopku vračanja iz Republike Slovenije ter z brošurami, saj je bila ob tokratnem obisku soba za zaslišanje in razgovore z odvetnikom opremljena z vsemi potrebnimi brošurami in plakati.

PP Radlje ob Dravi je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da mora imeti PP osveženi seznam odvetnikov, saj je bil ob tokratnem obisku na vidnem mestu seznam odvetnikov z datumom izpisa 20. marec 2019.

Na **PP Maribor II** je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se preučijo možnosti za videonadzor ali line v sobi za razgovore, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je soba za razgovore opremljena z videonadzornim sistemom, kar je tudi ustrezno označeno (z nalepko). Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se prostor (pisarna) številka 304, ki se uporablja za zaslišanje, opremi s plakatom MNZ o pravicah oseb, ki jim je odvzeta prostost, saj je bil prostor ob tokratnem obisku opremljen s tem plakatom.

Ob obisku **PP Ruše** smo ugotovili, da je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se prostor za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, označi, da je videonadzorovan, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je prostor za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, označen (z nalepko), da je videonadzorovan. PP Ruše je uresničila tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se v omari v prostoru za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, označijo police za zasežene predmete s številkami, kakor sta označena prostora za pridržanje (s številka 1 in 2), saj je bila polica v omari ob tokratnem obisku označena s številka 1 in 2.

Ob obisku **PP Lenart** smo ugotovili, da je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se stene prostora za sprejem oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, prepleskajo, saj so bile stene prostora ob tokratnem obisku očitno prepleskane in čiste.

Na **PP Gornja Radgona** so bile v vseh štirih prostorih za pridržanje zamenjane kamere za videonadzor z novimi tako imenovanimi IR-kamerami, ki omogočajo izvajanje videonadzora tudi, kadar je v prostoru ugasnjena umetna razsvetljava. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se uredijo težave z iztekanjem vode v umivalniku prostora številka 1 in v stranišču prostorov številka 2 in 3, saj težav z vodo ob tokratnem obisku nismo zaznali, hkrati pa je sogovornik pojasnil, da policisti redno preverjajo iztekanje vode v umivalnikih in straniščih prostorov za pridržanje. Prav tako je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se videonadzorni sistem namesti v del hodnika, ki vodi z dvorišča PP do prostora za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, saj je bil videonadzorni sistem v hodniku med dvoriščem in prostorom za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, ob tokratnem obisku nameščen. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da je treba policisti opozoriti na pravilno vnašanje popravkov v uradne dokumente, potrebne za izvedbo pridržanja, saj so bili v dokumentih, ki smo jih pregledali ob tokratnem obisku, popravki pravilno evidentirani, tj. označeni s podpisom tistega, ki je popravek naredil.

Ob obisku na **PP Lendava** je bilo ugotovljeno, da je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se v vseh štirih prostorih za pridržanje preve-

ri ustreznost delovanja novih vodnih armatur in da se hkrati s pregledom in odpravo napak oziroma pomanjkljivosti vodnih armatur odpravi tudi pomanjkljivost oziroma popravi napaka izplakovalnika v prostoru za pridržanje, označenim s številko 2, da bo splakovanje mogoče z enkratnim pritiskom kakor v drugih prostorih za pridržanje, saj je bilo pri preverjanju delovanja vodnih armatur in izplakovalnika ob tokratnem obisku ugotovljeno, da so bile prej navedene napake oziroma pomanjkljivosti odpravljene.

Tudi na **PP Sežana** so v obeh prostorih za pridržanje zamenjali kamere videonadzora z novimi, tako imenovanimi IR-kamerami, ki dežurnim policistom tudi ponoči, ko je v prostoru ugasnjena luč, omogočajo nadzor osebe v prostoru za pridržanje. Hkrati je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se preučijo možnosti, da se v prostor za sprejem oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, namesti videonadzorni sistem, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je prostor za sprejem oseb, ki jim je odvzeta prostost, videonadzorovan. Uresničeno je bilo še priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se prostor za zaslišanje opremi s plakatom MNZ o pravicah oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, saj je bil prostor za zaslišanje ob tokratnem obisku opremljen tako z brošuro kakor tudi plakatom MNZ o pravicah oseb, ki jim je odvzeta prostost.

PP Koper je med drugim uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se omarica številka 1, namenjena za hranjenje zaseženih predmetov, ki jih oseba v času pridržanja ne sme imeti pri sebi, označi z oznakama 1/A in 1/B, kar omogoča lažje ločevanje zaseženih predmetov ob sočasnem pridržanju dveh oseb. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se stene prostora za zaslišanje prepleskajo, saj so bile ob tokratnem obisku čiste.

PP Velenje je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se PP zagotovi vsaj še nekaj nadomestnih vzglavnikov, saj je PP ob tokratnem obisku imela dva dodatna vzglavnika. Hkrati je bilo uresničeno tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da je treba policiste opozoriti, da zagotovijo, da osebe, ki so bile nameščene v govorilnici številka 1 in številka 2, dokumentacijo vzamejo s seboj, oziroma da policisti zagotovijo, da se dokumentacija, ki je ne vzamejo s seboj, odstrani iz prostora in shrani v arhiviranem izvodu primera, saj sta bila prostora ob tokratnem obisku čista oziroma v njiju ni bilo nobene dokumentacije.

PP Šmarje pri Jelšah je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se ugotovi in po potrebi popravi ustreznost iztekanja vode iz vodne armature v prostoru za krajša pridržanja (do dvanajst ur) označenim s številko 1, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je iztekanje vode iz vodne armature dobro.

Tudi **PP Rogaška Slatina** je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, da se v prostor za razgovore z odvetnikom namestita ustrezni plakat in brošura MNZ o pravicah oseb, ki jim je odvzeta prostost, saj je bil ob tokratnem obisku prostor opremljen z omenjenima plakatom in brošuro MNZ.

Ob obisku **PP Kočevje** smo ugotovili, da je bilo uresničeno priporočilo s prejšnjega obiska, da se v prostoru za sprejem zamenja plakat MNZ o pravicah oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, saj je bil ob tokratnem obisku v prostoru za sprejem nameščen ustrezen nov plakat MNZ.

PP Gorišnica je uresničila priporočilo DPM s kontrolnega obiska, da se vodstvo PP opozori na redno spremljanje, ali je seznam odvetnikov osvežen, saj je bil ob tokratnem obisku v prostoru za sprejem oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, ustrezno osvežen seznam odvetnikov, in sicer z datumom izpisa 23. avgust 2019. Hkrati je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega kontrolnega obiska, naj policiste opozori, da je treba v obrazcu »Izvajanje opravil med pridržanjem/zadržanjem – uradni zaznamek« v delu »Opravila med pridržanjem/zadržanjem« navesti, v katerem prostoru za pridržanje je bila nameščena oseba, ki ji je bila odvzeta prostost, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je v delu obrazca »Opravila med pridržanjem/zadržanjem« navedeno, da je bila oseba v prostoru za pridržanje številka 1.

PP Ljutomer je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se knjiga pripomb in pohval redno pregleduje in to ustrezno potrdi s podpisom in datumom pregleda, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je komandir na zadnji strani knjige izdelal posebno evidenco o pregledih knjige pripomb in pohval.

Prav tako je tudi **PP Murska Sobota** uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj bo knjiga pripomb in pohval na vidnejšem mestu (na polico pred steklo sobe dežurnega policista) in naj vodstvo PP zagotovi redno pregledovanje vpisov vanjo, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je bila knjiga na vidnem mestu (na polici pred okencem dežurnega policista) in da jo je pregledal pristojni starešina.

PP Krško je uresničila priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se stene hodnika pred prostoroma za pridržanje, s katerih se je luščil omet, čim prej obnovi, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da so bile stene hodnika pred prostoroma za pridržanje obnovljene in prepleškane.

Ob obiskih PP v letu 2019 je bilo podanih 149 novih priporočil, od katerih je bilo 134 posamičnih in petnajst sistemskih. Priporočila so se nanašala na evidenco in dokumentacijo (devetinštirideset priporočil), bivalne pogoje (štiriinštirideset priporočil), obravnavo in oblike dela (sedemindvajset priporočil), pravno varstvo in pritožbene poti (petnajst priporočil), na druga področja (pet priporočil), aktivnosti (štiri priporočila), osebje (tri priporočila), splošne vsebine (eno priporočilo) in zdravstveno oskrbo (eno priporočilo).

Od **149 priporočil je bilo sprejetih in uresničenih štiriinosemdeset priporočil**, sprejetih in še ne uresničenih dvainštirideset priporočil, glede dveh se Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) ni posebej opredelilo, enaindvajset priporočil pa ni bilo sprejetih.

Prej navedeno kaže, da je bilo veliko priporočil DPM sprejetih in tudi že uresničenih oziroma so ostala neuresničena tista, ki za uresničitev ali odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti zahtevajo več časa (na primer ureditev dostopa do tekoče vode v prostorih za krajša pridržanja, popolnitev nezasedenih mest dežurnih policistov na PP, namestitve videonadzornega sistema v prostorih za sprejem oseb, ki jim je bila odvzeta prostost). Ob obisku na **PP Velenje** je bilo na primer ugotovljeno, **da ni bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se uredi sprehajališče za osebe, ki jim je odvzeta prostost**, saj PP še vedno nima sprehajališča, čeprav je MNZ ob prejšnjem obisku sporočil, da bo predlog za ureditev sprehajališča izveden, če je to tehnično mogoče. PP gibanje na prostem osebam, ki jim je bila odvzeta prostost, tako še vedno zagotavlja le ob neposrednem fizičnem nadzoru policista/ov. MNZ smo zato znova priporočili, naj se uredi primerno ograjeni prostor, ki bi osebam, ki jim je odvzeta prostost, omogočal gibanje na prostem brez stalnega fizičnega nadzora dveh policistov. Ob tem smo znova opozorili na priporočilo Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja ob obisku v Sloveniji, da je treba sprejeti ukrepe, da se vsem osebam, ki jih policija pridržuje štiriindvajset ur ali več, zagotovi gibanje na prostem.

Od priporočil, ki niso bila sprejeta, se na primer nanašajo na postopke s tujci, ki so jih policisti vozili v pridržanje na oddaljene PP oziroma celo z območja Rogaške Slatine v Center za pridržanje v Ljubljani, pri čemer je MNZ sicer pojasnil, da je bilo takšnih primerov malo. Nekatera nesprejeta priporočila se nanašajo na namestitev brošur oziroma plakatov o pravicah oseb, ki jim je odvzeta prostost, v prostore, v katerih so te osebe. MNZ je v tej zvezi sicer pojasnil, da so bili brošure in plakati o pravicah oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, tudi v času obiska DPM v teh prostorih, čeprav jih ob obisku člani DPM, ki so obisk opravili, niso opazili. Prav tako niso bila sprejeta priporočila, naj policisti v obrazec »Izvajanje opravil med pridržanjem/zadržanjem – uradni zaznamek« navedejo natančne podatke o prisotnosti strokovnega delavca centra za socialno delo pri obravnavi mladoletnih tujcev brez spremstva.

Sistemska priporočila (15) so se nanašala na različna področja dela policistov. Tako sta se **dve sistemski priporočili nanašali na popolnitev nezasedenih delovnih mest policistov oziroma dežurnih policistov.**

Priporočilo, naj se preučijo možnosti vnovične uvedbe stalne štiriindvajseturne dežurne službe na določenih policijskih postajah, je bilo podano predvsem zato, ker morajo policisti s teh policijskih postaj (na primer Gornja Radgona, Dravograd), ki sicer imajo ustrezne prostore za pridržanje oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, pridržane osebe v pridržanje voziti v več deset kilometrov oddaljene policijske postaje. Takšna vožnja pa ni vedno najbolj primerna, poleg tega se za območje policijske postaje, s katere policisti opravljajo prevoz oseb, zaradi tega zmanjšuje njihova prisotnost na terenu. MNZ je v tej zvezi sporočil, da ima Policija že nekaj časa velik kadrovski primanjkljaj, ki ga sicer skuša zmanjšati, vendar pa je to večletni proces.

Več drugih sistemskih priporočil se je nanašalo na postopke policistov v zvezi s tujci in s tem povezano potrebo po doslednem zapisovanju njihove obravnave,

na primer na kakšen način je bil tujec seznanjen s pravicami osebe, ki ji je bila odvzeta prostost, še posebej pa, ali je bil seznanjen z možnostjo podaje vloge za mednarodno zaščito – azil.

Menimo, da mora biti dokumentacija o policijskih postopkih, še posebej glede oseb, ki so preganjane zaradi katere koli okoliščine, navedene kot razlog za zapustitev matične države, v vsakem primeru dovolj natančna, da ne dopušča dvoma, ali je bila osebi ustrezno razložena (na primer z brošurami) in pojasnjena mednarodna zaščita ter ali se je oseba odločila, da to pravico uveljavlja ali ne. Ker je ob mešanih migrantskih tokovih v kratkem policijskem postopku težko enoznačno opredeliti razlog zapustitve matične države (kar zahteva dokumentacija), je zelo pomembna tudi dozornost policistov za morebitne znake, da oseba potrebuje mednarodno zaščito.

MNZ smo opozorili, da skupinski razgovori s tujci po naši presoji ne omogočajo prepoznavanja posameznikov, ki bi morda potrebovali mednarodno zaščito ali so morda žrtve trgovine z ljudmi, oziroma ne omogočajo ugotavljanja okoliščin, ki zahtevajo spoštovanje načela nevračanja. Pri tem pripominjamo, da načelo nevračanja ne varuje samo pred vračanjem v izvorno državo, temveč tudi pred verižnim vračanjem. Osebni pogovor z vsakim tujcem, ki nezakonito prestopi državno mejo, je nedvomno pomemben tudi zaradi ugotovitve in utemeljitve prekrška, saj kolektivnega kaznovanja naša zakonodaja ne pozna. Zato vztrajamo pri stališču, da je nujno, da policisti v svojo dokumentacijo zapišejo vse bistvene ugotovitve iz postopka s posameznim tujcem (sem spadajo tudi okoliščine, ki kažejo na to, da je upravičen do mednarodne zaščite, oziroma okoliščine, ki morda preprečujejo njegovo vračanje, oziroma morebitno izražanje namere za mednarodno zaščito ali da je iz okoliščin očitno, da jo potrebuje, ali pa, da jo želi uveljavljati v drugi državi ali je vanjo namenjen). Če teh zapisov ni, naknadno tudi ni mogoče preverjati, kakšen je bil policijski postopek s posameznim tujcem. **Zato je skrb vzbujajoče sporočilo MNZ, da zaradi »objektivnih okoliščin postopka« uradnega zaznamka včasih tudi ni.**

MNZ v zvezi s seznanjanjem tujcev z možnostjo podajanja vlog za mednarodno zaščito sicer še naprej vztraja, da uveljavljeno dokumentiranje postopkov zagotavlja ustrezne standarde in sledljivost zapisanih razlogov, zaradi katerih je tujec zapustil matično državo. Zagotavlja, da policisti vsakega tujca obravnavajo posebej in pri tem izdajajo tudi individualne akte, kot so plačilni nalog, sklep o pridržanju, zapisnik o izjavi kršitelja, sklep o ugotovitvi, da storilcu ni bil začasno odvzet dokument, premičnina ali vrednostni papir. S tujcem opravijo tudi razgovor, pri čemer pa ni nujno, da se o razgovoru vedno zapiše posebni uradni zaznamek. Pri obravnavi večje skupine oseb, ki so potovale večji del poti skupaj, se lahko zapiše tudi skupni uradni zaznamek, izjemoma pa se zaradi objektivnih okoliščin postopka lahko zgodi, da se uradni zaznamek tudi ne zapiše. Pri tem je MNZ poudaril, da obveznega pisanja uradnih zaznamkov od Policije ne zahteva noben predpis. Vsekakor pa se kljub temu ugotavljajo posamezni podatki o tujcih (identifikacija), kakor so država izvora, razlogi za zapustitev države, ciljna država in drugo, s tem pa tudi morebitni razlogi, ki jih omenja načelo nevračanja.

MNZ je dodatno zagotovil, kar je spodbudno, da policisti pri izvajanju postopkov upoštevajo pravice tujcev, tudi pravico dostopa do postopka mednarodne zaščite. V vseh primerih, ko osebe izrazijo namero ali je očitno, da potrebujejo mednarodno zaščito (v razgovoru navedejo okoliščine, ki kažejo na to), jih policisti seznanijo z osnovnimi informacijami o nadaljnjem postopku. V skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti izpolnijo registracijski list. Poleg registracijskega lista izdelajo oziroma od tujca pridobijo tudi lastnoročno napisano izjavo o razlogih za mednarodno zaščito oziroma uradni zaznamek, če tujec izjave ne želi napisati. Policisti pa nimajo pravne podlage, po kateri bi od vseh obravnavanih tujcev zahtevali izjavo, da nimajo namere za podajo prošnje za mednarodno zaščito v Sloveniji. **Hkrati je MNZ sporočil, da pripravljajo spremembe Zakona o tujcih.** Predlog sprememb zakona zajema tudi **vodenje evidence o nedovoljenih vstopih tujcev v državo**, ki bo med drugim vsebovala tudi **podatek o razlogu za zapustitev matične države in podatek o ciljni državi**, v katero je namenjen tujec. Tako bodo policisti že zaradi vodenja evidence redno pri vsakem tujcu ugotavljali razloge za zapustitev države izvora in ciljno državo, v katero je tujec namenjen. Ob ugotovitvi, da je tujec zapustil svojo državo zaradi razlogov, ki so hkrati tudi razlogi za priznanje mednarodne ali subsidiarne zaščite, se bo to ustrezno zapisalo v evidenco, tujec pa bo seznanjen z možnostjo podaje namere za vložitev prošnje za mednarodno zaščito ne glede na to, ali bo uradni zaznamek zapisan ali ne.

MNZ je v odzivih na naša priporočila tudi sporočil, da kadar policisti pri razgovoru zaznajo, da so izpolnjeni pogoji za mednarodno zaščito, tujce na to tudi opozorijo oziroma jih s to možnostjo seznanijo tudi, če tujec tega ne zahteva. Če v razgovoru ne zaznajo razlogov za mednarodno zaščito, tujec pa te ne zahteva, nadaljujejo postopke po drugih predpisih. Hkrati je MNZ sporočil, da so na vsaki PP na voljo zloženke in informativno gradivo o pravicah. V vsakem primeru osebo, ki zaprosi za mednarodno zaščito, policisti temu ustrezno obravnavajo. **Pri tem je spodbudno, da je Policija v sodelovanju z UNHCR pripravila nove brošure v več svetovnih jezikih, ki so bile do konca oktobra 2019 razdeljene policijskim postajam.** S temi brošurami se bodo nadomestili stare brošure in plakati. Brošure bodo omogočile seznanitev s postopkom mednarodne zaščite osebam, ki bodo v policijskih postopkih. Dejansko uresničitev tega v praksi bo DPM preverjal tudi ob obiskih PP v letu 2020.

Glede obravnave otrok/mladoletnikov brez spremstva smo priporočili, naj bodo policisti dodatno opozorjeni na obveščanje otrok o njihovih pravicah na otroku prijazen in razumljiv način, saj s tem prispevajo tudi k preprečevanju viktimizacije in zmanjšanju tveganja trgovine z otroki, njihovih izginotij in drugih tveganj. Ob tem smo poudarili, da tudi 13. člen ZNPPol določa, da morajo policisti še posebej obzirno ravnati z osebami, ki potrebujejo dodatno pozornost in pomoč, v to skupino pa izrecno uvršča otroke. V 18. členu ZNPPol je določeno tudi, da morajo policisti v postopkih, kjer so udeleženi otroci, upoštevati njihovo starost, telesno in duševno razvitost, občutljivost ter morebitne druge lastnosti. Tudi Frontexov priročnik o ogroženih otrocih na poti, ki daje smernice za mejne policiste, poudarja, da mora biti »delovanje v otrokovo korist /.../ vodilno načelo vsakega mejnega policista« in otroku prilagojen individualni ter občutljiv pristop pri njegovi obravnavi. »Bistveno je, da mejni policisti pri obravnavanju

primerov, v katerih so udeleženi otroci, zavzamejo posebno prilagodljiv pristop. Koristi otroka v posebnem položaju ranljivosti se ne zagotovijo vedno popolnoma enako kakor koristi drugega otroka v podobnem položaju. Izkušeni mejni policist ve, da niti dva primera nikoli nista enaka, zato z otroki ravna posebno skrbno in pozorno. Pred sprejetjem odločitve je treba zbrati čim več informacij o položaju posameznega otroka.« Poudarili smo tudi, da Frontexove smernice opozarjajo, da je treba pri obravnavi otroka postopek prilagoditi njegovim potrebam, prilagoditi mu je treba tudi izrazoslovje postopka. Priročnik Sveta Evrope, ki obravnava sporazumevanje z otroki v migracijah, »otroku prijazno informacijo« opredeli kot informacijo, prilagojeno otrokovi starosti, zrelosti, jeziku, spolu in kulturi. MNZ je glede tega sporočilo, da policisti v postopkih z otroki upoštevajo, da jih je o njihovih pravicah treba obveščati prijazno in razumljivo.

ZTuj-2 določa, da mora Policija pri odstranitvi mladoletnega tujca brez spremstva takoj obvestiti center za socialno delo (CSD), ki mora mladoletnemu tujcu postaviti skrbnika za posebni primer. Policija lahko mladoletnemu tujcu brez spremstva izda odločbo o vrnitvi šele potem, ko skrbnik za posebni primer po skrbni preučitvi vseh okoliščin ugotovi, da je to v najboljšem interesu mladoletnega tujca. **To omogoča sklep, da ZTuj-2 izključuje vračanje mladoletnih tujcev po Sporazumu med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o izročitvi in prevzemu oseb, katerih vstop ali prebivanje je nezakonito (sporazum). Ker vračanje mladoletnih tujcev na podlagi sporazuma po stališču DPM ni v skladu z določbami Zakona o tujcih, ni zakonito tudi pridržanje mladoletnih tujcev brez spremstva na podlagi prvega odstavka 64. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije. Zato smo MNZ tudi posebej opozorili na dosledno uporabo določb ZTuj-2 in Protokola o sodelovanju med centri za socialno delo in Policijo ter predlagali, naj policiste znova opomni, da vračanje mladoletnih tujcev po sporazumu ni v skladu z Zakonom o tujcih in naj se po potrebi pripravijo ustrezna usposabljanja za zaposlene.**

Pri pregledu postopka pridržanja ene od obravnavanih skupin tujcev na PP Ljutomer smo namreč ugotovili, da so bile vse osebe v tem postopku vrnjene na ozemlje Republike Hrvaške na podlagi Sporazuma o vračanju oseb med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, čeprav so bili v skupini tudi trije mladoletni tujci brez spremstva. O postopku z mladoletniki je bil sicer obveščen CSD, zato se je socialni delavec zglasil na policijski postaji, vendar iz dokumentacije ni bilo razvidno, da je z mladoletniki opravil osebni razgovor.

MNZ je sprva vračanje mladoletnih tujcev brez spremstva utemeljeval s tem, da policisti mladoletnega tujca lahko vrnejo na podlagi sporazuma, kadar center za socialno delo oziroma skrbnik za posebni primer ugotovi, da je to v skladu z največjo koristjo mladoletnega tujca. Poudarilo pa je, da ta odločitev ni v pristojnosti policistov, temveč temelji na strokovni oceni delavca CSD oziroma skrbnika. Nasprotno temu je CSD Pomurje pojasnil, da se je v tem primeru o vračanju mladoletnikov po skrajšanem postopku odločila Policija, s čimer pa interventna služba CSD Pomurje ni soglašala. Kot smo lahko razbrali iz dodatnega odgovora MNZ, se CSD tudi sicer (načelno) ni strinjal z neformalnim vračanjem mladoletnih tujcev na Hrvaško, a ga je Policija kljub temu izvajala. Po ugotovljenih zapletih pri sodelovanju pa je Policijska uprava Murska Sobota

PP Ljutomer nudila strokovno pomoč. **Dana je bila tudi usmeritev, naj mladoletnih tujcev brez spremstva neformalno ne vračajo neposredno na Hrvaško, ampak se ti v primeru, da ne podajo namere za mednarodno zaščito, namestijo v Center za tujce v Postojni, ki jih nato vrača na podlagi uradnega postopka, če seveda tamkajšnji CSD oceni, da je to v njihovo največjo korist.** Hkrati je MNZ sporočil, da sta med nalogami Policije za leto 2020 tudi **posodobitev in prenova protokola o sodelovanju med CSD in Policijo zaradi sprememb in dopolnitev Zakona o tujcih.**

Sprejeto usmeritev in napovedano prenova protokola odobravamo, čeprav mladoletniki niso izrecno izvzeti iz obravnave po sporazumu. Menimo namreč, da njihovo vračanje po tem sporazumu izključuje Zakon o tujcih, ki določa, da se mora mladoletnikom izdati odločba o vrnitvi. Ne moremo pritrditi pojasnilu MNZ, da brez opravljenih razgovorov in odločitve CSD Postojna oziroma skrbnika za posebni primer policisti niso mogli upoštevati sporazuma in izvesti uradnega postopka. Policistom uradno vračanje mladoletnih tujcev brez spremstva omogoča Zakon o tujcih, pri čemer je za vodenje postopka pristojna Policija. V zvezi s tem ugotavljamo, da bi policisti tudi brez sodelovanja CSD mladoletne tujce brez spremstva lahko nastanili v Center za tujce v Postojni. Tam bi jim bil postavljen skrbnik za posebni primer, ki bi moral z njimi opraviti razgovore, da bi se pojasnile okoliščine in ugotovilo glede morebitne vložitve prošnje za mednarodno zaščito.

Na večini obiskanih policijskih postaj so bile znova ugotovljene tudi druge **pomanjkljivosti oziroma napake pri izpolnjevanju obrazcev, potrebnih za izvedbo pridržanj, čeprav jih je manj kakor v preteklosti.** Najpogosteje ugotovljena pomanjkljivost oziroma napaka je bila neenotno vodenje podatkov o časovnih okvirih odreditve pridržanja. Tako je bilo isto opravilo policista (na primer odreditev pridržanja, opravljanje varnostnega pregleda) v različnih obrazcih ali različnih rubrikah istega obrazca (na primer Izvajanje opravil med pridržanjem/zadržanjem – uradni zaznamek) zapisano ob različnem času. Glede vseh ugotovljenih primerov pomanjkljivosti oziroma napak pri izpolnjevanju obrazcev, potrebnih za izvedbo pridržanj, je MNZ sporočil, da so bili vodstvo policijske postaje in tudi policisti, pri katerih so bile ugotovljene pomanjkljivosti oziroma napake pri izpolnjevanju obrazcev, opozorjeni na dosledno in pravilno dokumentiranje postopkov, ki jih vodijo.

V treh primerih smo ugotovili, da policisti (predvsem dežurni) niso spoštovali določil sedmega odstavka 51. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol), ki opredeljuje, da mora varnostni pregled osebe, ki ji je odvzeta prostost, opraviti oseba istega spola. Hkrati pa v nobenem od prej navedenih primerov kršitve določil sedmega odstavka 51. člena ZNPPol policisti niso navedli, da varnostnega pregleda osebe, ki ji je bila odvzeta prostost, ne bi bilo mogoče odložiti do prihoda osebe istega spola, kot je bila oseba, ki ji je bila odvzeta prostost. MNZ je glede teh ugotovitev sporočil, da so bili vodstvo policijske postaje in policisti opozorjeni na dosledno spoštovanje sedmega odstavka 51. člena ZNPPol oziroma dosledno navedbo razloga, zaradi katerega varnostnega pregleda ni bilo mogoče začasno odložiti.

2.5

OBISK CENTRA ZA TUJCE

DPM je v letu 2019 opravil tudi nenapovedani obisk Centra za tujce v Postojni (center), ki deluje pod okriljem Ministrstva za notranje zadeve (MNZ). Center zagotavlja nastanitev in oskrbo tujcev (če ti ne izpolnjujejo pogojev za bivanje v naši državi) za čas, ki je nujno potreben za njihovo neprostoovoljno vračanje v državo izvora oziroma državo, iz katere so prišli.

Namen obiska je bil predvsem preveritev pogojev za bivanje tujcev in njihove obravnave ter uresničenja priporočil s prejšnjega oziroma prejšnjih obiskov te ustanove. Center smo obiskali 10. decembra 2019, poročilo o obisku s priporočili DPM pa je bilo pripravljeno in Ministrstvu za notranje zadeve v obravnavo poslano 8. januarja 2020. Njegovega odziva na dana priporočila v času tega zapisa (31. 1. 2020) še nismo prejeli, zato navajamo le podatke o številu in vrsti priporočil DPM, od katerih nekatera tudi posebej poudarjamo. Vsa priporočila z obiska te ustanove in vsa druga, dana v letu 2019, sicer objavljamo na spletni strani varuha.

Ob obisku smo se prepričali, da je center v času od našega zadnjega obiska uresničil več preteklih priporočil DPM (prenovljeni so bili prostori moškega oddelka in s tem bistveno izboljšani pogoji bivanja; dekletom in ženskam je zagotovljen neomejeni in nenadzorovani dostop do higienskih pripomočkov; na vseh bivalnih oddelkih je nameščen nabiralnik za oddajanje pritožb z ustrezno (večjezično) oznako njihovega namena; tujcem je omogočen pogostejši dostop do interneta; hrana je prilagojena kulturnim posebnostim ljudi, nastanjenih v centru; predvideni čas za zunanje obiske je objavljen na spletni strani, kjer je objavljena tudi predstavitev centra, in drugo.

Ob obisku smo podali skupaj deset priporočil, od katerih je bilo pet posamičnih, eno sistemsko in štiri splošna. Od prej navedenih priporočil so se tri priporočila nanašala na bivalne pogoje, eno na obravnavo in oblike dela, dve na osebje ter evidenco in dokumentacijo, po eno pa na obravnavo in obliko dela ter splošne zadeve.

Sistemsko priporočilo se nanaša na aktivnosti, ki jih center izvaja zato, da se v prihodnje otroci/mladoletni tujci brez spremstva ne bi več nameščali v center. Hkrati smo tudi **ob tem obisku priporočili, naj se čim prej najde sistemski rešitev, da se otroci/mladoletniki ne bo več (niti za krajši čas) nameščali v zaprto ustanovo, kakršna je center** (več o tem v splošnem poročilu varuha za leto 2019). Po podatkih, ki jih imamo na voljo, je bilo namreč **v centru v letu 2018 pridržanih 245 mladoletnikov brez spremstva in šestišestdeset s spremstvom. V letu 2019 pa je bilo v tej ustanovi nastanjenih 310 otrok, od tega 278 brez spremstva. Po podatkih Urada Vlade Republike Slovenije za**

oskrbo in integracijo migrantov (urad) do konca leta 2019 sistemska ureditev nastanitve in obravnave mladoletnikov brez spremstva še ni bila sprejeta.

Urad je sicer skupaj z Ministrstvom za notranje zadeve, Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport pripravil predlog rešitve v zvezi z nastanitvijo, oskrbo in obravnavo mladoletnikov brez spremstva. Predlog pa do konca leta zaradi zahtevnosti in večplastnosti ni bil sprejet. Vlada je zato 19. decembra 2019 sprejela sklep št. 21400-11/2018/9, s katerim se nastanitev mladoletnikov brez spremstva do konca leta 2020 oziroma do vzpostavitve **projekta** glede nastanitve, oskrbe in obravnave mladoletnikov brez spremstva nadaljuje v Dijaškem domu – Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna. **Projekt**, ki se nadaljuje v dijaškem domu, pa že vsebuje spremembe, kot jih predvideva tudi projekt, ki je bil v januarju 2020 v medresorskem usklajevanju.

Na poglobljeno strokovno delo in zagotavljanje psihosocialne pomoči ter svetovanja sicer bistveno vpliva kratek čas bivanja tujcev v centru. To je še posebej značilno pri otrocih/mladoletnikih brez spremstva, pri katerih je povprečni čas namestitve dokaj kratek. Kljub temu pa je čas bivanja nekaterih, ki so nameščeni v center, daljši in omogoča poglobljeno delo. **Zato smo MNZ priporočili okrepitev strokovne usposobljenosti in znanja iz vsebin, kot so upoštevanje načela najboljše koristi otroka/mladoletnika, otroku/mladoletniku prijazna komunikacija s poudarkom na značilnostih otrok/mladoletnikov migrantov, izboljšanje strokovne usposobljenosti s področja zaznavanja in odzivanja na ranljivost, kot so nevarnost trgovine z ljudmi, spolno nasilje, položaj oseb LGBT+, delo z otroki/mladoletniki, ki so preživeli travmatično izkušnjo, ter zagotavljanje pomoči in podpore osebam s težavami v duševnem zdravju.**

MNZ smo še priporočili, naj se pri vseh postopkih, od identifikacije otroka/mladoletnika brez spremstva pri nedovoljenem vstopu v Republiko Slovenijo do namestitve v center brez izjem upošteva načelo najboljše koristi otroka.

Uresničevanje tega načela bi se moralo tudi skrbno dokumentirati in obravnavati v odločbah, uradnih zaznamkih in diplomatskih sporočilih (depešah). Pri oblikovanju temeljnih smernic in konkretnih ukrepov bi bilo smotno upoštevati navodila in priporočila mednarodnih organizacij in Sveta Evrope, ki poudarjajo pomen zagotavljanja otroku/mladoletniku prijaznih informacij na prijazen način, ki upošteva starost in spol otroka ter njegove posebnosti, in omogočajo obravnavo vseh vidikov položaja, v katerem je otrok/mladoletnik, ter neodvisnost in nepristranskost pri sprejemanju odločitev in druga načela, ki podpirajo uresničevanje pravic otrok/mladoletnikov.

To sistemsko priporočilo je nadaljevanje priporočila DPM, ki je bilo podano tudi ob obisku centra v letu 2017. Takrat je bilo že poudarjeno, da v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah in s priporočili Združenih narodov o alternativnih oblikah skrbi za otroke/mladoletnike, namestitev otrok/mladoletnikov v center ni primerna oziroma bi morala biti le izjema. Takšno je tudi sicer stališče Unicefa, ki ostro nasprotuje nameščanju otrok/mladoletnikov v institucije. UNICEF namreč meni, da noben otrok/mladoletnik ne bi smel biti pridržan

zaradi migracijskega statusa. Vsako pridržanje, čeprav le za kratek čas, ima hude posledice za duševno zdravje otrok/mladoletnikov, njihovo počutje in razvoj. Pridržanje prinaša številna tveganja in škodo, ki nastane zaradi omejitve prostega gibanja, povzroča travmo, prav tako pa škodljivo vpliva na splošno zdravstveno stanje, onemogoča dostop do izobrazbe ter povečuje tveganja, povezana z nasiljem in zlorabami, vključno z nasiljem zaradi spola in spolnimi zlorabami. Alternative pridržanju že obstajajo in so se izkazale tudi za stroškovno učinkovite ter operativno vzdržne.

Pri sprejemanju odločitev o namestitvi otroka/mladoletnika s spremstvom in otroka/mladoletnika brez spremstva v zaprte institucije bi morala prevladati po presoji usposobljenih strokovnjakov najboljša korist otroka/mladoletnika. Določanje največjih koristi otroka/mladoletnika zahteva jasno in temeljito presojo o identiteti otroka/mladoletnika, vključno z otrokovo/mladoletnikovo narodnostjo, vzgojo, etničnim, kulturnim in jezikovnim ozadjem, izpostavljenostjo različnim oblikam ranljivosti ter potrebo po varstvu in zaščiti. Postopek opredelitve največjih koristi otroka/mladoletnika mora biti izveden v njemu prijaznem, prijateljskem ter varnem okolju in ozračju, opravijo naj ga strokovnjaki, usposobljeni za izvedbo razgovorov, v katerih se upoštevata starost in biološki spol otroka. Za uresničevanje največjih koristi otroka/mladoletnika je pomembna prisotnost staršev, zakonitih zastopnikov/skrbnikov ali zagovornikov, ki spremljajo, ali so v postopkih upošteevane največje koristi otroka/mladoletnika.

Namestitev otroka/mladoletnika v zaprto institucijo v nobenih okoliščinah ne more biti v njegovo največjo korist, zato je pomembno, da se pristojne institucije še naprej zavzemajo za rešitve, ki spoštujejo mednarodne pravne akte in zaveze Republike Slovenije.

MNZ smo nadalje priporočili, naj se tudi za socialne delavke pripravi tematsko izobraževanje za delo z ranljivimi skupinami.

MNZ smo priporočili tudi, naj center oziroma inšpektor, ki vodi postopek v zvezi s posameznim tujcem, ob neprostovoljnem vračanju zagotovi, da se v osebni spisu tujca v fizični obliki shranijo tudi dokumenti (navedeni v uradnem zaznamku), iz katerih izhaja, da je imel tujec možnost navezati stik s pooblaščenko, da je bil seznanjen z možnostjo pritožbe in da se v osebni spisu v fizični obliki hranijo tudi dokumenti, povezani z deportacijo. V pregledu enega od osebnih spisov tujcev je bilo namreč ugotovljeno, da v fizični dokumentaciji v spisu ni bilo dokumentov, iz katerih bi bilo razvidno, da je imel tujec možnost stika s pooblaščenko in v treh dneh od nastanitve vložiti pritožbo. Prav tako v fizični obliki v osebni spisu ni bilo dokumentov o deportaciji (na primer kdaj je bila deportacija izvedena, niti ni bilo poročila o spremljanju).

2.6

OBISK PREVZGOJNEGA DOMA RADEČE

DPM je v letu 2019 opravil nenapovedani obisk Prevzgojnega doma (PD) Radeče, in sicer 22. julija 2019. V PD Radeče, ki spada pod okrilje Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij kot organa (URSIKS) v sestavi Ministrstva za pravosodje, izvajajo vzgojni ukrep oddaje mladoletnika v prevzgojni dom, ki ga izreče sodišče mladoletnikom in mladoletnicam zaradi storjenih kaznivih dejanj, za območja vseh sodnih okrožij Republike Slovenije, in je edini tak zavod v Sloveniji. Ukrep se izvaja najmanj eno leto in največ tri leta (pri ponovnem izreku lahko tudi dlje) za mladoletnike in mladoletnice v starosti od štirinajst do triindvajset let. Prostorska zmogljivost PD Radeče je sedemindvajset oseb. Ob obisku je bilo ugotovljeno, da sprememb pri izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom v času od prejšnjega obiska ni bilo, in sicer so mladoletniki in mladoletnice vključeni v delo in/ali šolo.

Ob obisku smo podali skupaj triintrideset priporočil. Priporočila so nastala na podlagi pregleda bivalnih in drugih prostorov, namenjenih mladoletnikom, pogovorov z nameščenimi mladoletniki, ki so to želeli, in vodstvom PD Radeče.

Generalni urad Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij se je na priporočila iz poročila o obisku odzval v postavljenem roku in se s priporočili tudi večinoma strinjal. **Od skupaj triintridesetih priporočil jih je bilo sprejetih in uresničenih štirinajst, sprejetih in še neuresničenih je bilo osemnajst priporočil, eno priporočilo ni bilo sprejeto.** Nesprejeto priporočilo se je nanašalo na predlog, naj vodstvo PD Radeče premesti mladoletnico, ki je imela odprti režim namestitve. Ob obisku so namreč mladoletnice povedale, da so tiste, ki imajo odprti režim namestitve, v neenakem položaju v primerjavi z mladoletniki z odprtim režimom. Generalni urad URSIKS je pojasnil, da je PD Radeče sporočil, da bi lahko premestili mladoletnico z odprtim režimom v odprti oddelek, ki je temu namenjen, a bi s takšno premestitvijo glede na takratne režime mladoletnico prikrajšali za možnosti navezovanja socialnih stikov, saj bi bila veliko bolj izolirana od drugih mladoletnikov in mladoletnic. S pojasnili URSIKS smo se strinjali in pri uresničitvi priporočila nismo več vztrajali.

Spodbudno je, da je PD Radeče od prejšnjega obiska uresničil več priporočil, tudi tista, ki smo jih morali v preteklosti večkrat ponavljati. Tako je bilo ugotovljeno, da je bilo uresničeno večkrat ponovljeno priporočilo, ki se je nanašalo na prenovo tal v telovadnici. Hkrati je bilo ugotovljeno, da je PD Radeče zato, da ne bi prišlo do novih poškodb prenovljenih tal telovadnice, na lastno pobudo kupil športne copate različnih števil, ki jih gojenci zdaj uporabljajo v telovadnici. Prav tako je bilo uresničeno priporočilo, naj se prostori bolniške

sobe (ti zajemajo tudi kopalnico) opremijo tako, da bodo primerni tudi za namestitev gojencev s težavami pri gibanju (na primer po poškodbah). Omenjeni prostori so zdaj opremljeni s primernimi oprijemali, med drugim tudi pri tušu in stranišču. Uresničeno je bilo tudi priporočilo glede natančnejšega vodenja osebnih spisov gojencev, saj so bili ob tokratnem obisku osebni spisi gojencev vodeni pregledno in so omogočali pregled napredka gojenca v času namestitve v PD Radeče.

Največ priporočil se je nanašalo na bivalne razmere (dvajset priporočil), obravnavo in oblike dela (šest priporočil), osebje in prehrano (po dve priporočili) ter po eno priporočilo na aktivnosti, pravno varstvo in pritožbene poti ter zdravstveno oskrbo.

Ugotavljamo pa, da se **nekatera priporočila s prejšnjih obiskov ne spoštujejo dovolj dosledno oziroma se po obisku DPM pomanjkljivosti odpravijo, vendar se pozneje začnejo znova ponavljati**. Ob obiskih smo tako na primer že večkrat priporočili, naj inštruktorji v delavnicah, kjer gojenci opravljajo delo oziroma prakso, bolj dosledno pazijo, da ne prihaja do poškodovanja oziroma uničevanja inventarja v garderobah. Čeprav to priporočilo ponavljamo in nam je bilo po enem od prejšnjih obiskov sporočeno, da so inštruktorji v delavnicah dobili posebno navodilo, naj redno preverjajo stanje v garderobah in sanitarijah gojencev, tega očitno ne upoštevajo. **Ob našem tokratnem obisku so bila v sanitarnem delu garderob gojencev (z izjemo enega) znova odstranjena straniščna vrata, ki so bila tudi vsa popisana in delno poškodovana**. URSIKS je glede tega pojasnil, da je vodstvo PD Radeče nemudoma začelo urejati sanitarije v delavnicah. Polomljeni tečaji vrat in poškodovane kljuge so zamenjali oziroma popravili. Inštruktorji v delavnicah so začeli bolj dosledno pregledovati prostore, da bi ti ostali ustrezno urejeni.

Ob obisku smo sicer posebej opozorili, da prostor in arhitektura stavbe, kakršna je PD Radeče, pomembno vplivata na izide rehabilitacije in vnovičnega vključevanja mladoletnikov. Načela tako imenovanega normativnega arhitekturnega oblikovanja, izhajajočega iz potrebe po ustreznem varovanju in hkrati podpor- nem okolju, ki ne razčlovečuje, prispevajo k boljšemu počutju mladoletnikov, zmanjšanju povratništva, boljšemu duševnemu zdravju in uspešnejši socialni rehabilitaciji. Prostorska odprtost, barvne sheme, ustrezna okrasitev, svetloba in zračnost, ki ustvarjajo vtis odprtega prostora, zmanjšajo občutke zaprtosti in omejenosti gibanja, o katerih so poročali mladoletniki, s katerimi smo se pogovarjali. Ustrezni prostori prispevajo ne le k temu, da so mladoletniki bolj spoštljivi do prostorov in programa, temveč tudi njim sporočajo, da so nameš- čeni v institucijo, ki jih jemlje resno in je do njih spoštljiva. Ustrezni viri dnevne svetlobe lahko prispevajo k zmanjšanju občutkov depresije in brezizhodnosti pri mladoletnikih, ustrezna tišja akustika prostorov lahko pomembno zmanjša stres in nasilje. Hkrati prostori, ki omogočajo prilagoditev povišanja in persona- lizacijo, prispevajo k boljši rehabilitaciji. Prostori, namenjeni obiskom ter sve- tovalnemu delu z mladoletnikom in družinskimi člani, morajo biti družinam in mladoletnikom prijazni. Prostori PD Radeče bi morali torej upoštevati načelo, da poustvarjajo normalizirano okolje, ki ne izpostavlja mladoletnikov vnovični

travmatizaciji, predvsem ob upoštevanju, da so v takšne institucije nameščeni mladoletniki s kompleksnimi težavami. **Vendar smo glede na stanje ocenili, da so prostori PD Radeče (vsaj delno) neprimerni za bivanje in življenje oseb z izrečenim vzgojnim ukrepom.** Za zagotovitev ustreznih minimalnih pogojev bivanja bi bila potrebna večja prenova, ki pa zaradi statusa spomeniške zaščite stavbe ni mogoča, saj niso dovoljeni večji posegi vanjo. Prostori niso otrokom prijazni in ne prispevajo k njihovi uspešni rehabilitaciji. **DPM je zato priporočil, naj vodstvo PD Radeče skupaj z Generalnim uradom URSIKS čim prej reši prostorsko neustreznost z upoštevanjem načel normativnega arhitekturnega oblikovanja in oblikovanjem humanega okolja, kar bo prispevalo k socialni rehabilitaciji mladoletnikov in jim omogočilo čimprejšnjo vključitev v skupnost in običajno življenje.** Pomembno je namreč, da prostori otrokom ne povzročajo dodatnega stresa in travm, temveč jim nudijo ustrezno podporo okolje.

Generalni urad URSIKS je pojasnil, da se PD Radeče in Generalni urad zavedata, da grad, v katerem so bivalni prostori za mladoletnike na prestajanju ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom, niso optimalni, saj prvotno niso bili namenjeni tovrstni dejavnosti. Zaveda se, da bi bila najboljša rešitev za izvajanje dejavnosti prevzgojnega doma objekt, zgrajen za namen izvajanja ukrepa, vključno z vsemi spremljajočimi objekti in površinami. V zvezi s tem predlaga, naj Ministrstvo za pravosodje v postopke izvrševanja kazenskih sankcij uvrsti tudi novogradnjo prevzgojnega doma. Ker je PD Radeče dobro sprejet v lokalnem okolju, meni, da bi bilo smiselno dejavnost obdržati v Radečah. Ker so v bližini zazidljiva zemljišča (v lasti Družbe hčera krščanske ljubezni Vincencija Pavelskega, ki je najemodajalec bivalnih prostorov), meni, da bi bil mogoč odkup zemljišč za gradnjo novega prevzgojnega doma z vsemi pomožnimi objekti in površinami, ki bi nudile primerno prostorsko in arhitekturno okolje za kar najboljšo socialno rehabilitacijo mladoletnikov, ki bi bolj pripomogla k ustreznosti.

Ob našem obisku je direktorica glede dela specialistične ambulante za psihiatrijo pojasnila, da imajo nekaj težav, saj ima izvajalec zdravstvenih storitev v PD Radeče Zdravstveni dom Radeče težave, ker nima zaposlenega psihiatra, vendar naj bi že potekali pogovori z enim izmed psihiatrov. PD Radeče je v primeru potrebe po psihiatrični oskrbi za mladoletnika/mladoletnico to reševal na podlagi napotnice splošnega zdravnika in mladoletnika/mladoletnico so odpeljali v enoto za forenzično psihiatrijo v Mariboru.

Zato je bilo spodbudno sporočilo URSIKS, da je psihiater po pogodbi z Zdravstvenim domom Radeče začel obravnavo mladoletnikov 31. julija 2019, psihiatrično obravnavo pa bo predvidoma izvajal dvakrat mesečno na podlagi vnaprej dogovorjenih terminov.

DPM je tudi priporočil, naj se vzpostavi poseben program za obravnavo škodljivosti drog in/ali alkohola ter program, namenjen krepitvi duševnega zdravja mladoletnikov in mladoletnic, nameščenih v PD Radeče. Dom je v zvezi s tem priporočilom pojasnil, da je program obravnave mladoletnikov, ki

imajo težave z uživanjem nedovoljenih drog in alkohola, v celoti vključen v vzgojni program. Vsi mladoletniki so skupinsko in individualno obravnavani v okviru matične vzgojne skupine in na višjih ravneh obravnave, ki jih vodijo posamezni pedagogi. Obravnava se izvaja tudi v okviru zdravstvene oskrbe v sklopu splošne ambulante na podlagi pogodbe z Zdravstvenim domom Radeče. Prav tako so posamezniki s takšnimi težavami obravnavani pri zavodskem psihiatru in občasno pri zunanji strokovni sodelavki psihologinji. Posebnega strokovnjaka, ki bi se poglobljeno ukvarjal z duševnim zdravjem posameznikov, sistemizacija delovnih mest ne predvideva.

Ob obisku smo od mladoletnikov slišali tudi več pripomb oziroma pritožb, da je hrana praviloma neokusna, slabe kakovosti, pogosto je ni dovolj in so lačni. **DPM je zato priporočal, naj inštruktorji pri pripravi hrane več časa namenijo mentorstvu mladoletnikov, ki delajo v kuhinji, z namenom razvoja usposobljenosti in spretnosti priprave kakovostne, okusne, polnovredne in raznolike hrane.** PD Radeče je glede tega priporočila sporočil, da v kuhinji delovna inštruktorja skupaj z mladoletniki izvajata praktični del strokovnih predmetov in praktično usposabljanje ter pripravljata mladoletnike za opravljanje certifikata nacionalne poklicne kvalifikacije za pomočnika kuharja. Mladoletniki pridobivajo znanje z različnih področij: uporaba pripomočkov in delovnih strojev; ločevanje odpadkov in skrb za čisto okolje; obvladovanje mehanske obdelave živil; priprava različnih jedi ipd. Pod mentorstvom delovnih inštruktorjev se mladoletniki seznanjajo z osnovami kuhanja, čistoče in varstva pri delu ne glede na to, ali se usposablja po izobraževalnem programu oziroma so razporejeni na delo v kuhinjo PD Radeč, in pridobivajo delovne navade. Skupaj z navedenimi dejavnostmi poteka priprava dnevnih obrokov hrane za mladoletnike in zaposlene. Na vrtu in v rastlinjaku mladoletniki pod strokovnim vodstvom delovnega inštruktorja pridelujejo zelenjavo. Zelenjavo in sadje iz sadovnjaka uporabijo za dnevno pripravo kakovostne in zdrave hrane.

Pri pregledu naključno izbranih spisov nekaterih mladoletnikov je bilo ugotovljeno, da individualno delo poteka redno, da je vzpostavljeno tudi redno sodelovanje z matičnim centrom za socialno delo in družino mladoletnika, če je to v njegovo najboljšo korist. Iz dokumentacije pa ni bilo mogoče razbrati strokovnih metod individualnega in skupinskega dela ter na znanstvenih dokazih utemeljenih pristopov k delu, prav tako ni bilo razvidno, kako poteka ocena najboljše koristi mladoletnika, kadar gre za kompleksnejše izzive, in kako poteka delo z družino (biološko ali rejniško). **DPM je zato priporočal, da bi bilo smiselno oblikovati enotne poklicne standarde dela, ki bodo izhajali iz potreb mladoletnika, in upoštevali zapletenost težav, s katerimi se spoprijema.**

Generalni urad URSIKS je v zvezi s predlaganimi protokoli in standardi dela pojasnil, da je delo z mladoletniki v PD Radeče določeno s splošnimi akti o izvajanju ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom (ZIKS-1, Pravilnik o izvajanju ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom, hišni red), vsebina dela pa je opredeljena v vzgojnem programu, ki je temeljna usmeritev vzgojnega dela z mladoletniki. Vsebina vzgojnega programa dejansko ni razvidna iz osebnih spisov mladoletnikov, kakor je ugotovil DPM, in iz njih neposredno

ni mogoče razbrati protokolov in smernic, saj so v spisu navedeni posamezni deli strokovne obravnave med prestajanjem ukrepa. Ker je bil vzgojni program nazadnje oblikovan leta 2009, v desetih letih pa se je zaradi sprememb zakonodaje in strukture mladoletnikov v PD Radeče izkazala potreba po posodobitvi, **so konec leta 2018 v PD Radeče začeli pripravljati spremembe vzgojnega programa, pri čemer je delovna skupina strokovnih delavcev** (predstavniki oddelka za vzgojo, oddelka za izobraževanje in oddelka za varnost) upoštevala sodobna načela vzgoje s poudarkom na učenju odgovornosti in samostojnosti mladoletnikov. Generalni urad URSIKS je napovedal tudi, da mu bo vodstvo PD Radeče predstavilo osnutek vzgojnega programa jeseni 2019.

Mladoletniki so tudi pojasnili, da imajo redne dnevne razgovore s pedagogi. Iz spisov mladoletnikov ni bilo mogoče razbrati, kako se v osebni načrt upošteva najboljša korist mladoletnika ter prepoznavajo njegove potrebe, zmožnosti, pravice in sposobnosti. **DPM je zato priporočil, naj se zaposlenim omogočijo ustrezna izobraževanja in dostop do literature za krepitev njihove strokovno usposobljenosti, mladoletnikom pa zagotovila dostop do kakovostnih storitev, ki spodbujajo najboljše izide zanje.**

Generalni urad URSIKS je v zvezi s tem sporočil, da celotni sistem spodbuja izobraževanje uslužbencev in krepitev njihove strokovne usposobljenosti, potrebne za delo z mladoletniki. Poudaril je, da je treba spodbujati tudi individualne prošnje posameznikov. Vedno znova se kažejo nove oblike odklonskega vedenja in kombinirane motnje, za kar je potrebna specialistična obravnava, kar poudarjajo tudi uslužbenci. PD Radeče je podal pobudo in predlog za izvajanje izobraževanja Strength Deployment Inventory – SDI (orodje za osebni razvoj in učinkovito delo v skupinah), ki bi ga uvrstili v načrt izobraževanja za leto 2020.

Iz pregleda dokumentacije oziroma osebnih spisov ni bilo mogoče razbrati protokolov in smernic, ki bi zagotavljale ustrezno obravnavo mladoletnikov, pri katerih so zaznana povečana tveganja izpostavljenosti nasilju in diskriminaciji zaradi osebnih okoliščin. **DPM je zato priporočil, naj se vzpostavijo odzivni sistem in protokoli, ki bodo mladoletnikom iz etničnih in drugih manjšin ter kulturnih okolij z drugačnimi verskimi praksami omogočili, da to izražajo brez strahu pred morebitnimi posledicami.** PD Radeče je sporočil, da zagotavlja mladoletnikom različnih ver, da ohranjajo svoje običaje in navade. Posameznikom sta omogočeni diskretnost in svoboda izražanja. Strokovna skupina upošteva željo posameznikov glede prilagojene prehrane, kar se navede tudi kot dodatek osebni načrtu. Načrtujejo še obravnavo etničnih in drugih manjšin kot vsebino vzgojnega programa.

2.7

OBISKI ZAVODOV ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA

DPM je v letu 2019 opravil šest obiskov zavodov za prestajanje kazni zapora (ZPKZ) oziroma njihovih oddelkov (oddelek). Vsi obiski so bili redni, in sicer ZPKZ Ljubljana – Odprti oddelek 4. aprila 2019, ZPKZ Ig 23. aprila 2019, ZPKZ Dob – polodprti oddelek Slovenska vas 16. maja 2019, ZPKZ Ljubljana – Oddelek Novo mesto 12. julija 2019, ZPKZ Dob – odprti oddelek Puščava 25. septembra 2019 in ZPKZ Koper 23. in 24. oktobra 2019, ter so bili opravljeni nenapovedano. Pri dveh obiskih, in sicer ZPKZ Ig 25. aprila 2019 in ZPKZ Koper 28. oktobra 2019, je sodeloval zunanji zdravnik izvedenec, ki z DPM sodeluje na podlagi pogodbe.

Ob obiskih je bilo skupaj podanih šestinsedemdeset priporočil, od katerih je bilo dvainsedemdeset posamičnih, štiri so bila sistemska. Priporočila so se nanašala na bivalne razmere (devetindvajset priporočil), možnosti za aktivnosti (enajst priporočil), osebje (deset priporočil), obravnavo zaprtih oseb in oblike dela (devet priporočil), zdravstveno oskrbo (osem priporočil), stike z zunanjim svetom (štiri priporočila), na druge zadeve (tri priporočila), dve priporočili pa sta bili glede prehrane.

Od skupaj šestinsedemdeset priporočil jih je bilo **sprejetih in uresničenih dvajset, sprejetih in še neuresničenih osemindvajset**, glede dveh priporočil se URSIKS ni posebej opredelila, **šest priporočil pa ni bilo sprejetih**.

Navedeno kaže, da je bilo **tudi v letu 2019 veliko priporočil DPM uresničenih oziroma so bila sprejeta, nekatera pa še niso upoštevana**. Pri neuresničenih je bilo ugotovljeno, da gre predvsem za priporočila, ki za izvedbo oziroma odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti zahtevajo več časa. V nekaterih primerih se je priporočilo nanašalo na že načrtovane aktivnosti v obiskanem ZPKZ oziroma njegovem dislociranem oddelku, vendar s časovnim zamikom (na primer obisk je bil opravljen v prvi polovici leta, aktivnosti pa so bile načrtovane v drugi polovici leta oziroma je bil obisk opravljen v drugi polovici leta, pa je bilo uresničenje priporočil načrtovano za začetek novega leta).

Od šestih priporočil, ki jih URSIKS ni sprejel, se je eno **nesprejeto priporočilo nanašalo na ZPKZ Ig**, in sicer glede ureditve parkirnih mest za obsojenke, nastanjene v odprtem oddelku. Generalni urad URSIKS je sporočil, da so zaradi predvidenega začetka del za novogradnjo oziroma dograditev **ZPKZ Ig** možnosti za ureditev dodatnih parkirnih mest za obsojenke (predviden je bil prostor pred odprtim oddelkom) še dodatno omejene. Zaradi gradbenih del bo primanjkovalo tudi parkirnih prostorov za zaposlene, zato bo treba tudi zanje parkiranje urediti na drugih mestih.

Dve nesprejeti priporočili sta se nanašali na aktivnosti, in sicer prvo za **ZPKZ Ig**, ki smo mu priporočili, naj nakupe v zavodski trgovini in oddajo perila v pralnico uredijo tako, da to ne bo potekalo v času, namenjenem popoldanskemu sprehodu, saj imajo zaprte osebe pravico do najmanj dveurnega bivanja na svežem zraku. Od zaprtih oseb smo med obiskom v zvezi z nakupovanjem v popoldanskem času namreč prejeli pripombe, da zavodska trgovina obratuje prav v času popoldanskega sprehoda. Zaradi tega zaprte osebe, kadar želijo opraviti nakup v zavodski trgovini, porabijo čas, ki je sicer namenjen za bivanje na svežem zraku. Hkrati so zaprte osebe poudarile, da v času sprehoda poteka tudi oddajanje perila v pralnico, kar še dodatno skrajšuje čas, namenjen bivanju na svežem zraku. V zvezi s tem je Generalni urad URSIKS sporočil, da **ZPKZ Ig** meni, da navedeno ne posega v pravico zaprtih oseb do najmanj dveurnega bivanja na prostem. Obsojenke, ki prestajajo kazen zapora v zaprtem režimu, imajo po dnevnem redu možnost bivanja na prostem na notranjem dvorišču v dopoldanskem času od 9.00 do 10.00 (delavke, ki so razporejene na delo, tudi v času od 8.00 do 9.00), v popoldanskem času pa od 16.00 do 18.00. Obsojenke, ki prestajajo kazen zapora v polodprtem režimu, imajo možnost bivanja na prostem v dopoldanskem času od 9.00 do 12.00, v popoldanskem času od 13.40 do 16.00 oziroma od 13.40 do 18.00 v poletnem času ter v poletnem času še dodatno od 19.15 do 20.30 ure. Oddaja perila v pranje poteka ob ponedeljkih, sredah in petkih ob 16.45, prevzem perila pa ob torkih in četrtek ob 16.45. Obsojenke se v tem času lahko prosto gibljejo na notranjem dvorišču in počakajo, da so na vrsti za oddajo oziroma prevzem perila, ki traja v povprečju minuto ali dve. Enako je pri zavodski prodajalni, odprti ob torkih in četrtek od 16.00 do 17.00, kjer prav tako nakup blaga ne traja več kot nekaj minut.

Drugo neuresničeno priporočilo glede aktivnosti se je nanašalo na **ZPKZ Ljubljana – Oddelek Novo mesto**, naj se v prostoru za rekreacijo uredijo vodne armature tudi pri drugem umivalniku. Generalni urad URSIKS je sporočil, da je **ZPKZ Ljubljana – Oddelek Novo mesto** pojasnil, da so morali zaradi puščanja cevi v kletnih prostorih obnoviti in zamenjati del vodovodne napeljave. Del cevi je bil povezan s sodiščem, zato so morali napeljati nove cevi. Zaradi zahtevnosti napeljave je bila nova cev napeljana le do enega umivalnika, ki po njihovi oceni zadostuje potrebam. Drugi umivalnik so že odstranili in tja prestavili avtomat za tople in hladne napitke ter tako pridobili prostor za rekreacijo zaprtih oseb.

Tri nesprejeta priporočila so se nanašala na področje zdravstvene oskrbe, in sicer eno za **ZPKZ Ig**, naj se izvede vnovično priporočilo zdravnika izvedenca, naj se v zavodski ambulanti skuša zagotoviti stalna dežurna služba medicinskega osebja. V zvezi s tem priporočilom je Generalni urad URSIKS sporočil, da glede na zdajšnji zaposlitveni načrt ni predvidena zaposlitev dodatnega medicinskega osebja.

Drugo nesprejeto priporočilo je bilo podano ob obisku **ZPKZ Dob – polodprti oddelek Slovenska vas**, in sicer glede zagotavljanja zdravstvene oskrbe. Nanašalo se je na pojasnilo glede zagotovljenega prenosa informacij o zdravstvenem stanju obsojenca med izbranim zdravnikom na prostosti in zdravnikom/

ki, ki zagotavlja/jo zdravstveno oskrbo oziroma medicino dela v zavodu. V zvezi s tem je Generalni urad URSIKS sporočil, da je zavod pridobil pojasnilo Zdravstvenega doma (ZD) Trebnje, ki izvaja zdravstveno dejavnost v **ZPKZ Dob**. ZD Trebnje je pojasnil, da samodejnega prenosa informacij o zdravstvenem stanju obsojencev med izbranim osebnim zdravnikom na prostosti in zdravnikom, ki dela v zavodski ambulanti, ni. Zdravstvena dokumentacija spremlja obsojenca samo, če je premeščen iz enega v drug ZPKZ. Po prestani zaporni kazni pa se na zahtevo obsojenca pošlje njegov zdravstveni karton njegovemu izbranemu osebnemu zdravniku s priporočeno pošiljko. Sporočiti mora naslov zdravstvene ustanove ter ime in priimek izbranega osebnega zdravnika. Če tega obsojenec ne želi, se zdravstveni karton hrani v centralnem arhivu.

Tretje nesprejeto priporočilo s področja zagotavljanja zdravstvene oskrbe je bilo podano v **ZPKZ Koper** in se je nanašalo na upoštevanje priporočila zdravnika izvedenca, naj se glede na povečano število redno prijavljenih na pregled v ambulanti splošne medicine in tudi glede na povečano število zaprtih oseb, nameščenih v **ZPKZ Koper**, preveri, ali bi bilo mogoče, da bi ta ambulanta in tudi druge (psihiatrična in zobozdravstvena) delovala trikrat na teden. Generalni urad URSIKS je pojasnil, da se je kakovost zdravstvenega varstva v **ZPKZ Koper** že izboljšala po 1. januarju 2018, ko se je dodatno povečal obseg delovanja vseh ambulant. Kljub povečanemu številu zaprtih oseb urad meni, da zdajšnji obseg delovanja ambulant zagotavlja kakovostno zdravstveno varstvo, saj so sproti obravnavani vsi prijavljeni in tisti, za katere zdravnik oceni, da morajo biti neprekinjeno obravnavani. Z izvajalcem zdravstvenih storitev Zdravstvenim domom (ZD) Koper se **ZPKZ Koper** redno dogovarja glede zagotovitve zdravnika, kar pripomore k zmanjšanju spremestev zaprtih oseb v zunanje ustanove. Kakovost zdravstvenega varstva zaprtih oseb se ohranja tudi ob odsotnosti zdravnika v **ZPKZ Koper** in v nujnih primerih, ko pride v zavod dežurni zdravnik ZD Koper.

Glede olajšanja komunikacije zaprtih oseb z zunanjim svetom je ob obisku **ZPKZ Ig** direktorica pojasnila, da se pripravlja projekt, s katerim bi predvsem pripornicam omogočili stike s svojci (tudi otroki) prek računalniškega omrežja Skype. Na podlagi tega je DPM priporočil – tudi Generalnemu uradu URSIKS – naj se **ZPKZ Ig** zagotovi ustrezna pomoč oziroma potrebna podpora, da bodo lahko v čim krajšem času pripornicam in po potrebi tudi drugim zaprtim osebam omogočili stike s svojci prek omrežja Skype. Glede navedenega priporočila je Generalni urad URSIKS sporočil, da že pripravlja poskusno izvedbo videokomunikacije (Skype ali podobno), ki bi jo izvajali v **ZPKZ Ig**. Podobno nameravajo tudi v nekaterih drugih zaporskih sistemih v Evropski uniji, ni pa glede tega še enotne prakse. Generalni urad URSIKS je sporočil, da bodo poskusno izvajanje začeli predvidoma proti koncu leta 2019. Sprva naj bi bila ta dodatna možnost namenjena predvsem obsojenkam, ki imajo mladoletne otroke. Glede uporabe tehnologije videotelefona za obsojenke tujke pa bodo še preučili morebitna tveganja in nevarnosti zlorabe. Generalni urad URSIKS je še pripomnil, da ta način komunikacije v predpisih s področja izvrševanja kazni še ni pravno opredeljen in so zato tudi že podali predlog za spremembo ustreznih predpisov.

Ob obiskih v ZPKZ smo se lahko prepričali, da je bilo uresničenih več priporočil s prejšnjih obiskov. Tako smo ob obisku **ZPKZ Ljubljana – Odprti oddelek Ig** na primer ugotovili, da je bilo uresničeno priporočilo s prejšnjih obiskov glede zamenjave iztrošenih oken bivalnih prostorov, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da so bila vsa okna (z izjemo treh manjših oken v bivalnem prostoru številka ena in dveh oken v bivalnem prostoru številka pet) zamenjana. Uresničeno je bilo tudi priporočilo s prejšnjega obiska, naj se namestijo radiatorji za ogrevanje hodnika pred bivalnimi prostori (ob prejšnjem obisku je bilo namreč ugotovljeno, da je bila temperatura hodnika le 10,1 °C), ki vodi tudi do sanitarnega dela (stranišča, umivalnice, tuširnice in pralnice), saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da so na hodniku nameščeni štirje novi radiatorji. Poleg tega so v zavodu uresničili tudi nekatera druga priporočila za izboljšanje razmer za obsojence.

ZPKZ Ig je uresničil priporočilo DPM s prejšnjih obiskov, naj se posamezni režimi prestajanja kazni zapora med seboj fizično ločijo. V zaprtem režimu prestajanja kazni zapora so v bivalnih prostorih od številke 42/1 do 42/5 potekala prenovitvena dela, s čimer bo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se v teh prostorih odpravi plesen. Uresničeno je bilo tudi priporočilo s prejšnjega obiska, naj se prostor opremi z ustrezno bolniško posteljo, odpravijo težave z vodnim kotličkom v stranišču in prepleskajo stene, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da sta v prostoru bolniška postelja (omogoča več nastavitev) in klasična lesena postelja, da je prostor prepleskan in da so odpravljene težave z vodnim kotličkom v stranišču. Poleg tega je ZPKZ Ig uresničil tudi nekatera druga priporočila DPM s prejšnjih obiskov.

Ob obisku v **ZPKZ Dob – polodprti oddelek Slovenska vas** smo ugotovili, da je bilo delno uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se zgradijo nadstreški za potrebe druženja obsojencev v primeru slabega vremena in tudi za potrebe obsojencev kadilcev, in sicer sta bila zgrajena nadstreška pred objektoma številka 2 in 3. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se prepleskajo stene sanitarnih prostorov (kopalnic in umivalnic) v pritličju in namestijo močnejši ventilatorji za zračenje, saj so bile ob tokratnem obisku stene kopalnic in umivalnic prepleskane, prav tako pa so bili nameščeni močnejši ventilatorji za odvajanje pare.

V **ZPKZ Ljubljana – Oddelek Novo mesto** je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se v veliki spalnici bivalnega prostora številka 3 preveri in po potrebi izboljšajo tla pod oknom, kjer je bila vlaga, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je bila težava odpravljena in je bil zamenjan pod v veliki spalnici. Uresničeno je bilo tudi priporočilo DPM z več prejšnjih obiskov, ki se je nanašalo na zamenjavo iztrošene talne obloge na hodniku obsojeniškega oddelka, saj je bila talna obloga hodnika obsojeniškega oddelka zamenjana z novo iz vinilnih plošč. Prav tako je bilo uresničeno priporočilo DPM s prejšnjega obiska glede prenove prostora za izločitev, saj je bil prostor za izločitev v letu 2018 prenovljen. Hkrati je bilo pri pregledu pripornega oddelka ugotovljeno, da je bilo v bivalnih prostorih popravljeno prezračevanje. Uresničeno je bilo priporočilo DPM s prejšnjega obiska, naj se načrtovana prenova nekdanje ku-

hinje v učilnico izvede v najkrajšem možnem času, saj je predelava prostora že končana.

Tudi v **ZPKZ Dob – odprti oddelek Puščava** smo ugotovili, da je bilo upoštevano prejšnje priporočilo DPM glede zagotovitve možnosti obsojencem, da si sami pripravijo hrano, kar velja pohvaliti.

Prav tako je tudi **ZPKZ Koper** uresničil več priporočil s prejšnjega obiska, ki so se nanašala na izboljšanje bivalnih razmer za zaprte osebe.

3.

PRILOGE

3.1

DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM (DPM) - OBISKI DPM V LETU 2019

20. 3. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Ana Repič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Centra starejših Horjul .
25. 3. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij (PIC) Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Ljubljana Šiška .
25. 3. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Ljubljana Vič . Pri obisku je sodeloval tudi varuh Peter Svetina.
25. 3. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Postojna .
4. 4. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut Maja Ladić, sta opravila nenapovedani obisk Zavoda za pre-stajanje kazni zapora Ljubljana, Odprti oddelek Ig .
10. 4. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, so opravili nenapovedani obisk Postaje mejne policije Rogatec in njene enote Mednarodni mejni prehod Dobovec .

10. 4. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, so opravili nenapovedani obisk Policijske postaje za izravnalne ukrepe Celje .
10. 4. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, so opravili nenapovedani obisk Postaje mejne policije Bistrica ob Sotli .
12. 4. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Spominčica – Alzheimer Slovenija David Krivec, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Zavoda sv. Martina, Srednja vas v Bohinju .
23. 4. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, svetovalca varuha Robert Gačnik, spec., in Andreja Srebotnik ter predstavniki pogodbenih nevladnih organizacij Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC (Adriana Aralica), Mirovnega inštituta (Marko Ribač) in SKUP – skupnost privatnih zavodov (Katja Piršič), so opravili nenapovedani obisk Zavoda za pre-stajanje kazni zapora Ig . Pri obisku je sodeloval tudi varuh Peter Svetina. Obisk s področja zagotavljanja zdravstvene oskrbe je 25. aprila 2019 opravil še dr. Milan Popovič, dr. med., spec. kirurgije, zdravnik izvedenec DPM.
24. 4. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma starejših Lendava .
8. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Radlje ob Dravi . Pri obisku so sodelovali tudi varuh Peter Svetina, direktorica strokovne službe Martina Ocepek in svetovalka varuha za odnose z javnostmi Nataša Kuzmič.
8. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Maribor II .

8. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE Pia Verdnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Ruše .
9. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Novi paradoks Mateja Markovič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma upokoјencev Idrija, Enote Marof .
16. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut Katarina Vučko, sta opravila nenapovedani obisk Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob, Polodprti oddelek Slovenska vas .
23. 5. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Jure Trbič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma dr. Jožeta Potrča Poljčane .
5. 6. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Jure Trbič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma upokoјencev Idrija .
5. 6. 2019	Članici DPM, svetovalka varuha Ana Polutnik in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij (PIC) Adriana Aralica, sta opravili nenapovedani tematski obisk Mladinskega doma Jarše (stanovanjskih skupin Hiša, Kokos in Zeleni tir) .
6. 6. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Lenart .
6. 6. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Gornja Radgona .
6. 6. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za VSE David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Lendava .

10. 6. 2019	Članici DPM, svetovalka varuha Ana Polutnik in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Adriana Aralica, sta opravili nenapovedani tematski obisk Vzgojnega zavoda Planina .
12. 6. 2019	Članici DPM, svetovalka varuha Ana Polutnik in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Adriana Aralica, sta opravili nenapovedani tematski obisk Mladinskega doma Malči Beličeve .
17. 6. 2019	Članici DPM, svetovalka varuha Ana Polutnik in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Adriana Aralica, sta opravili nenapovedani tematski obisk Zavoda za vzgojo in izobraževanje Logatec .
20. 6. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Sežana .
20. 6. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Koper .
20. 6. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Piran .
3. 7. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Spominčica – Alzheimer Slovenija Alenka Virant, sta opravila nenapovedani obisk Obalnega doma upokojencev Koper .
12. 7. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut dr. Marko Ribač, sta opravila nenapovedani obisk Zavoda za prestajanje kazni zapora Ljubljana, Oddelek Novo mesto .
17. 7. 2019	Člana DPM, svetovalac varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Neža Peternelj, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Velenje .

17. 7. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Neža Peternelj, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Šmarje pri Jelšah.
17. 7. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Neža Peternelj, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Rogaška Slatina .
18. 7. 2019	Člani DPM, namestnik varuha Ivan Šelih, svetovalca varuha mag. Jure Markič in Ana Polutnik ter predstavnik pogodbene nevladne organizacije Novi paradoks Srečko Brumen, so opravili napovedani obisk Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo Univerzitetne klinike za psihiatrijo v Ljubljani .
22. 7. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., ter predstavnika pogodbenih nevladnih organizacij Slovenska fundacija za UNICEF dr. Romana Zidar in Humanitarnega društva Pravo za vse Aljaž Lep, so opravili nenapovedani obisk Prevzgojnega doma Radeče .
31. 7. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani redni obisk Pegazovega doma Rogaška Slatina .
5. 8. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Adriana Aralica, so opravili nenapovedani obisk Postaje mejne policije Kočevje .
6. 8. 2019	Člana DPM, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Adriana Aralica, sta opravila nenapovedani obisk Postaje mejne policije Metlika .
8. 8. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Psihiatrične bolnišnice Ormož .

13. 8. 2019	Člani DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Jure Trbič in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk Doma upokojencev Franc Salamon Trbovlje, Enote Prebold.
20. 8. 2019	Člani DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Jure Trbič in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk Doma upokojencev Kranj.
21. 8. 2019	Člani DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Jure Trbič in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk Doma počitka Mengeš.
12. 9. 2019	Člana DPM, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse Pia Verdnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Gorišnica.
12. 9. 2019	Člana DPM, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse Pia Verdnik, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Ptuj.
18. 9. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Ljutomer.
18. 9. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC Urša Regvar, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Murska Sobota.
25. 9. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Neža Peternelj, sta opravila nenapovedani obisk Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob, Odprti oddelek Puščava.
30. 9. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Humanitarno društvo Pravo za vse David Borlinič Gačnik, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Centra starejših občanov Ormož.

9. 10. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Katja Piršič, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Brežice .
9. 10. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Katja Piršič, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Krško .
9. 10. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnica pogodbene nevladne organizacije SKUP – skupnost privatnih zavodov Katja Piršič, sta opravila nenapovedani obisk Policijske postaje Sevnica .
11. 10. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Spominčica – Alzheimer Slovenija, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma Taber, Cerklje na Gorenjskem .
15. 10. 2019	Člani DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, predstavnik pogodbene nevladne organizacije Spominčica – Alzheimer Slovenija David Krivec in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk Doma upokojencev Ptuj .
22. 10. 2019	Člani DPM, svetovalca varuha mag. Jure Markič in Ana Polutnik, predstavnica pogodbene nevladne organizacije Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS) Marija Milavec Kapun in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk DEOS, Centra starejših Trnovo .
23. 10. 2019	Člani DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, predstavnica pogodbene nevladne organizacije ZDUS Slavica Frelih in izvedenec dr. Peter Pregelj, so opravili nenapovedani tematski obisk Doma upokojencev Izola .
23. in 24. 10. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., in predstavnik pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut dr. Marko Ribač, sta opravila nenapovedani obisk Zavoda za preustojanje kazni zapora Koper . Obisk s področja zagotavljanja zdravstvene oskrbe je 28. oktobra 2019 opravil še dr. Milan Popovič, dr. med., spec. kirurgije, zdravnik izvedenec DPM.
13. 11. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije Novi paradoks Mateja Markovič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Trubarjevega doma upokojencev Loka pri Zidanem Mostu .

19. 11. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije ZDUS Nives Jakomin Škrli, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma upokoencev Vrhnika .
6. 12. 2019	Člana DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič in predstavnica pogodbene nevladne organizacije ZDUS Marija Krušič, sta opravila nenapovedani kontrolni obisk Doma upokoencev Franc Salamon Trbovlje .
10. 12. 2019	Člani DPM, Ivan Šelih, namestnik varuha, Robert Gačnik, spec., svetovalec varuha, ter predstavnici pogodbenih nevladnih organizacij Mirovni inštitut (Maja Ladić) in Slovenske fundacije za UNICEF (dr. Romana Zidar), so opravili nenapovedani obisk Centra za tujce v Postojni .
18. 12. 2019	Člani DPM, svetovalca varuha mag. Jure Markič in Ana Polutnik ter predstavnica pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut Živa Humer, so opravili tematski obisk Centra za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV) Dolfke Boštjančič (CUDV Draga), Draga pri Igu .
18. 12. 2019	Člani DPM, svetovalca varuha mag. Jure Markič in Ana Polutnik ter predstavnica pogodbene nevladne organizacije Mirovni inštitut Živa Humer, so opravili tematski obisk CUDV Draga – enote Škofljica .
18. 12. 2019	Članica DPM, predstavnica pogodbene nevladne organizacije ZDUS Lili Jazbec, je opravila tematski obisk CUDV Draga – Centra slovenske Istre Ankaran .

3.2

DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM (DPM) – DRUGE DEJAVNOSTI DPM V LETU 2019

11. 1. 2019	Predstavnika DPM, namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha mag. Jure Markič, sta se na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) udeležila 9. seje delovne skupine za vzpostavitev posebne enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju.
15. 1. 2019	Predstavnika DPM, namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta opravila pogovor z novinarjem Vala 202 o stanju v slovenskih zavodih za prestanje kazni zapora (ZPKZ).
21. 1. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih ter svetovalca varuha mag. Uroš Kovačič in Robert Gačnik, spec., so se v prostorih varuha srečali z direktorico Uprave za probacijo mag. Danijelo Mrhar Prelič in njenimi sodelavkami. Srečanje je bilo namenjeno podrobnejši seznanitvi z delovanjem Uprave za probacijo in njenimi enotami.
23. 1. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Ana Polutnik sta se na MDDSZ udeležila delovnega srečanja predstavnikov MDDSZ in sodišč o reševanju nastalih razmer zaradi prezasedenosti varovanih oddelkov.
24. 1. 2019	Predstavniki DPM, Ivan Šelih, namestnika varuha, in svetovalci varuha mag. Jure Markič, Ana Polutnik in Robert Gačnik, spec., so se v prostorih varuha udeležili letnega srečanja s predstavniki nevladnih organizacij, ki so bile na javnem razpisu izbrane za sodelovanje pri delu DPM.
1. 2. 2109	Predstavniki DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, se je udeležil na MDDSZ 10. seje delovne skupine za vzpostavitev posebne enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju.
6. 2. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je udeležil 5. redne seje Odbora za pravosodje Državnega zbora Republike Slovenije, na kateri so obravnavali stanje na področju izvrševanja ukrepa pripora in kazni zapora v slovenskih ZPKZ.

11. do 13. 2. 2019	Predstavniki DPM, svetovalci varuha mag. Jure Markič, Ana Polutnik in Robert Gačnik, spec., so se udeležili izobraževanja za delo z računalniškim programom Excel kot orodjem za prikaz priporočil DPM.
12. 2. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in Polona Mozetič, svetnica varuha, sta se 12. in 13. februarja 2019 v Budimpešti na Madžarskem udeležila posvetovalne delavnice o pravicah osumljenih in obdolženih. Potekala je v okviru projekta »Krepitev pravic osumljenih ali obdolženih v kazenskih postopkih – vloga nacionalnih institucij za človekove pravice«, ki ga je Mirovni inštitut (sicer tudi partner DPM) izvajal v sodelovanju z Inštitutom Ludwig Boltzman iz Avstrije kot koordinatorjem, Madžarskim helsinškim odborom in Helsinško fundacijo iz Poljske.
15. 2. 2019	Predstavniki DPM, svetovalci varuha mag. Jure Markič, se je na MDDSZ udeležil 11. seje delovne skupine za vzpostavitev posebne enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju.
7. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na MDDSZ udeležil sestanka o nameščanju onemoglih in bolnih obsojencev, ki zaradi zdravstvenih težav potrebujejo oskrbo in nego, ki jim jo ZPKZ ne morejo nuditi in bi zato potrebovali namestitev v socialnovarstveni zavod.
8. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Ana Polutnik sta se v prostorih varuha udeležila sestanka s predstavnicami Ministrstva za pravosodje (MP); MDDSZ, Centra za socialno delo (CSD) Južna Primorska, Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS), Centra za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV) Črna na Koroškem in z odvetnico dr. Marijo Hladin o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v zavod za usposabljanje.
15. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalci varuha Robert Gačnik, spec., sta se v Banja Luki v Bosni in Hercegovini udeležila tretje znanstvene konference z naslovom Uskladitev pravnih predpisov s pravnim redom Evropske unije (»Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama Evropske unije«). Na tem dogodku je namestnik varuha Ivan Šelih predstavil Varuha človekovih pravic Republike Slovenije v vlogi člana državnega preventivnega mehanizma.
15. 3. 2019	Predstavniki DPM, svetovalci varuha mag. Jure Markič, se je na MDDSZ udeležil 12. seje delovne skupine za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju.

21. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih ter svetovalca varuha Robert Gačnik, spec., in mag. Uroš Kovačič so se na Univerzitetnem kliničnem centru Maribor udeležili simpozija z naslovom »Obravnavanje zaprtih oseb, odvisnih od psihoaktivnih substanc – kje smo in kam gremo.« Srečanje je bilo namenjeno zdravnikom in strokovnim delavcem, ki v vsakdanji praksi obravnavajo odvisnost pri zaprtih osebah.
22. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih je sodeloval pri sprejemu pri varuhu delegacije Odbora za človekove pravice in svoboščine Skupščine Črne gore in med drugim predstavil delovanje DPM.
25. 3. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na Ministrstvu za notranje zadeve (MNZ) udeležil 16. seje Strokovnega sveta za policijsko pravo in policijska pooblastila.
1. 4. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na Brdu pri Kranju udeležil 18. strokovnega posveta kriminalistov, tožilcev, sodnikov in pooblaščenecv otrok z naslovom Otrok v primežu preteklosti in prihodnosti.
9. 4. 2019	Varuh človekovih pravic Peter Svetina, namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., so se udeležili slovesnosti ob dnevu URSIKS.
11. 4. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih ter svetovalca varuha Robert Gačnik, spec., in mag. Uroš Kovačič, so opravili spoznavno srečanje z Riikko Peltonen Quijano iz Urada visokega komisarjata Združenih narodov za begunce (UNHCR) v Budimpešti, odgovorno za usklajevanje aktivnosti UNHCR v Sloveniji.
16. 4. 2019	Predstavnika DPM, svetovalca varuha mag. Jure Markič in Ana Polutnik, sta se udeležila posveta na Pravni fakulteti v Ljubljani ob 60. obletnici Evropskega sodišča za človekove pravice z naslovom: ESČP – varuh človekovih pravic in vladavina prava.
16. 4. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je 16. in 17. aprila 2019 v Zagrebu udeležil strokovnega srečanja z naslovom »Addressing Violation of Rights at Border, Racism, Xenophobia and Hate Crime in the Context of Migration in South-Eastern Europe«, ki ga je organiziral Urad Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) za demokratične institucije in človekove pravice (Office for Democratic Institutions and Human Rights; ODIHR) v sodelovanju z varuhom človekovih pravic Republike Hrvaške.

23. 4. 2019	Predstavniki DPM, svetovalec varuha mag. Jure Markič, se je udeležil usposabljanja strokovnega kadra centrov za duševno zdravje, kjer je predstavil delo DPM in ugotovitve obiskov oddelkov pod posebnim nadzorom psihiatričnih bolnišnic v letu 2018.
1. 4. 2019	Varuh človekovih pravic Peter Svetina z najožjimi sodelavci se je odzval vabilu ministra za notranje zadeve Boštjana Poklukarja in se z njim sestal na spoznavnem srečanju v prostorih ministrstva.
24. 4. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka Andreja Srebotnik sta obiskala Center za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog v Ljubljani.
25. 4. 2019	Varuh človekovih pravic Peter Svetina s sodelavci (tudi člani DPM) in ministrica za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti mag. Ksenija Klampfer so si ogledali razmere v Domu na Krasu v Dutovljah ter se pogovorili z več stanovalci in zaposlenimi. Varuh Peter Svetina je ob tej priložnosti na posebni novinarski konferenci znova poudaril človeka nevarne razmere in nujno skrb za najranljivejše. Opozoril je na nevarne delovne razmere zaposlenih v domu in na nujno izboljšanje prostorskih zmogljivosti tudi v drugih posebnih socialnovarstvenih zavodih (SVZ) po Sloveniji. Urediti je treba mešano nastanitev različnih oseb z različnimi težavami v duševnem zdravju, posebej še nastanjanje tistih, ki jih v domove napotijo sodišča, ter s tem razbremeniti trenja in zmanjšati varnostna tveganja.
6. 5. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta v prostorih ZPKZ Dob pri Mirni sodelovala pri izvedbi usposabljanja za skupino novih pravosodnih policistov. To je že utečeno sodelovanje pri usposabljanju novih pravosodnih policistov, ki se lahko podrobneje seznanijo z institucijo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije tako glede obravnave pobud zaprtih oseb kakor tudi izvajanja nalog in pooblastil DPM.
8. 5. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport udeležil srečanja delovne skupine za spremljanje delovanja vzgojnih zavodov.
20. 5. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na MDDSZ udeležil sestanka glede namestitve mladostnikov s težavami v duševnem zdravju in težjimi oblikami osebnostnih in vedenjskih motenj.

23. 5. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je v Navplionu v Grčiji udeležil sestanka z naslovom »Meeting of Ombudsman/ NPM institutions to remedy the obscence of an external, independant governance of the pool of forced-return monitors«.
24. 5. 2019	Predstavnika DPM, mag. Jure Markič, se je udeležil delovnega srečanja na Centru za izobraževanje v pravosodju, namenjeno določitvi tem za konferenco z naslovom Dnevi duševnega zdravja 2019.
27. 5. 2019	Varuh človekovih pravic Peter Svetina je s sodelavci na prvi delovni obisk sprejel mag. Ksenijo Klampfer, ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, s sodelavci. Osrednji poudarek sta namenila pogovoru o najranljivejših skupinah, invalidih, otrocih s posebnimi potrebami, o osebah s težavami v duševnem zdravju in o starejših ter zaostankom pri odločanju MDDSZ.
28. 5. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta se udeležila posvetovalne delavnice z naslovom »Krepitev pravic osumljenih in obdolženih oseb v kazenskih postopkih – vloga nacionalnih institucij za človekove pravice«, ki sta jo organizirala Mirovni inštitut in Varuh človekovih pravic Republike Slovenije ter je potekala v Narodnem muzeju Slovenije v Ljubljani. Posvetovalna delavnica je bila namenjena izmenjavi izkušenj, dobrih praks, inovativnih idej za spodbujanje in zaščito pravic osumljenih in obdolženih oseb ter krepitvi medsebojnega sodelovanja. Namestnik Ivan Šelih je udeležencem delavnice predstavil nekatere ugotovitve oziroma priporočila varuha pri obravnavi pobud, ki se nanašajo na delo policistov v zvezi z uresničevanjem pravic osumljenih in obdolženih v praksi. Svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., pa je udeležencem predstavil delo varuha v vlogi DPM s poudarkom na ugotovitvah z obiskov policijskih postaj.
28. 5. 2019	Predstavnika DPM, mag. Jure Markič in Ana Polutnik, sta se udeležila posveta z naslovom Obravnava otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami – iskanje rešitev in pogled v prihodnost, ki je na pobudo strokovnih delavcev vzgojnih zavodov in mladinskih domov potekal v Medgeneracijskem centru Kranj.

29. 5. 2019	Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je na zaprosilo TAIEX, programa Evropske komisije, v sodelovanju z Ministrstvom za notranje zadeve (MNZ), v času od 29. do 31. maja 2019 organiziral študijski obisk predstavnikov palestinskega Sveta ministrov in njihovega MNZ ter predstavil dobre prakse in metodologije na področju pritožbenih postopkov v Sloveniji. Predstavniki varuha so udeležencem študijskega obiska predstavili institucijo varuha, ki je samostojen in od drugih državnih institucij neodvisni organ. Pri tem so udeleženci spoznali način obravnave posamičnih pobud (zlasti tistih, ki se nanašajo na policijske postopke) in delovanje varuha v vlogi državnega preventivnega mehanizma.
3. 6. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha mag. Jure Markič sta se na MDDSZ udeležila delavnega srečanja predstavnikov SVZ in psihiatričnih bolnišnic (PB) glede nevzdržnih razmer zaradi prezasedenosti varovanih oddelkov.
4. 6. 2019	Obravnava letnega poročila varuha človekovih pravic in letnega poročila o izvajanju nalog in pooblastil DPM na Komisiji Državnega zbora za peticije ter človekove pravice in enake možnosti.
7. 6. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Ana Polutnik sta se na MDDSZ udeležila delovnega srečanja predstavnikov MDDSZ, MZ, PB Idrija in sodišč glede nevzdržnih razmer zaradi prezasedenosti varovanih oddelkov.
11. 6. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je 11. in 12. junija 2019 v Skopju v Severni Makedoniji udeležil prvega sestanka mreže DPM jugovzhodne Evrope (SEE NPM Network) v letu 2019, ki ga je v okviru predsedovanja mreži in ob pomoči OVSE organiziral varuh človekovih pravic Severne Makedonije v vlogi opravljanja nalog in pooblastil DPM. Namenjen je bil izmenjavi izkušenj pri oblikovanju politik za preprečevanje povračilnih ukrepov po 21. členu Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 20/2006), po katerem nobena oblast ali uradna oseba ne sme odrediti, uporabiti, dovoliti ali dopustiti kakršne koli sankcije proti nobeni osebi ali organizaciji, ker je državnemu preventivnemu mehanizmu dala resnične ali neresnične informacije, in se nobene osebe ali organizacije zaradi tega ne sme kako drugače oškodovati.

12. 6. 2019	Predstavnik DPM, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., se je udeležil 20. dnevov varstvoslovja, ki so bili v Dolenjskih Toplicah. V okviru sekcije »Temeljne pravice v policijskih postopkih« je predstavil ugotovitve tematskih obiskov DPM na treh obmejnih policijskih postajah v drugi polovici leta 2018, ki so bili namenjeni obravnavanju domnevno neustreznega ravnanja slovenskih policistov pri obravnavanju tujcev.
13. 6. 2019	Predstavnica DPM, svetovalka varuha Ana Polutnik, se je udeležila konference Vzgojnega zavoda Planina, kjer so predstavili programe in novosti, ki so jih v zavodu izvajali v okviru projekta Celostna obravnava otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.
20. 6. 2019	Obravnava Poročila o izvajanju nalog DPM v letu 2018 v Državnem zboru. Državni zbor je na podlagi 272. in 111. člena Poslovnika državnega zbora na seji 20. junija 2019 ob obravnavi Poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o izvajanju nalog državnega preventivnega mehanizma po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju za leto 2018 sprejel priporočilo: »Državni zbor priporoča vsem pristojnim državnim in drugim organom, da sprejmejo vse potrebne ukrepe za uresničevanje priporočil državnega preventivnega mehanizma.«
2. 7. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Ana Polutnik sta se na Ministrstvu za pravosodje udeležila sestanka o strokovnem usklajevanju s predstavniki strokovne javnosti – predlog Zakona o obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj (ZOMSKD).
19. 7. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta v ZPKZ Dob preverila navedbe glede težav z oskrbo z vodo po neurju 20. junija 2019.
23. 7. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka varuha Andreja Srebotnik sta se na Ministrstvu za zdravje udeležila sestanka s predstavniki Ministrstva za pravosodje o izvajanju varnostnega ukrepa obveznega zdravljenja na prostosti.
19. 8. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih je na MNZ opravil pogovor o spremljanju odstranitve tujcev iz države.
22. 8. 2019	Namestnika varuha Ivan Šelih in mag. Miha Horvat sta opravila pogovor s predstavniki ameriškega veleposlaništva v Sloveniji o stanju človekovih pravic v Sloveniji.

4. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je Centru za izobraževanje v pravosodju udeležil zadnjega usklajevalnega sestanka pred konferenco »Dnevi duševnega zdravja 2019«.
5. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta državnemu sekretarju MNZ in predstavnikom Direktorata za policijo in druge varnostne naloge MNZ na sestanku med drugim predstavila tudi ugotovitve obiskov DPM na policijskih postajah.
5. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na Ministrstvu za zdravje udeležil pripravljalnega sestanka delovne skupine za pripravo sprememb Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr).
16. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in član DPM mag. Jure Markič sta na študijski obisk sprejela predstavnice DPM Hrvaške. Skupaj so obiskali Oddelek za psihiatrijo Univerzitetnega kliničnega centra v Mariboru, katerega del je tudi Enota za forenzično psihiatrijo. Dogodek je bil znova priložnost za izmenjavo dobrih praks pri opravljanju nalog in pooblastil DPM, hkrati pa tudi seznanitev z načinom obravnave bolnikov s težavami v duševnem zdravju in s pravnim okvirom, ki to obravnavo opredeljuje. To je eden izmed ciljev sodelovanja v mreži SEE NPM Network.
18. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in člana DPM mag. Jure Markič in Ana Polutnik so se 18. in 19. septembra 2019 udeležili konference z naslovom Dnevi duševnega zdravja, katere tema so bili učinkoviti prehodi v postopku obravnave – iz skupnosti prek sodišča do institucionalne obravnave in nazaj. Prvi dan je konferenco vodil varuh človekovih pravic Peter Svetina.
20. 9. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in član državnega preventivnega mehanizma mag. Jure Markič sta se skupaj z varuhom človekovih pravic Petrom Svetino udeležila sestanka s predstavnikoma združenja Spominčica – Alzheimer Slovenija, ki tudi sodeluje pri izvajanju nalog in pooblastil DPM.
2. 10. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in članica DPM Ana Polutnik sta se 2. in 3. oktobra 2019 v Skopju v Severni Makedoniji udeležila srečanja mreže DPM jugovzhodne Evrope (SEE NPM Network), ki ga je v okviru predsedovanja mreži in ob pomoči Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (UNHCR) organiziral varuh človekovih pravic Severne Makedonije v vlogi opravljanja nalog in pooblastil DPM. To je bilo prvo srečanje predstavnikov SEE NPM Network, namenjeno pomembnemu področju urejanja položaja ter posebnih potreb otrok in mladostnikov v institucijah oziroma v primerih, ko jim je odvzeta osebna svoboda.

3. 10. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je na Ministrstvu za zdravje udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
8. 10. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je 8. in 9. novembra 2019 udeležil prvega sestanka Skupine iz Navpliona. Sestanek je ob pomoči Sveta Evrope pripravil italijanski državni preventivni mehanizem (Garante Nazionale del diritti delle persone detenute o private della liberta personale). Skupina iz Navpliona je nastala na podlagi tako imenovanega procesa iz Navpliona, tj. pobude grškega varuha človekovih pravic in nekaterih drugih institucij varuhov oziroma DPM iz držav članic Sveta Evrope. Glavni namen ustanovitve Skupine iz Navpliona je vzpostavitev mehanizma za zagotovitev zunanje neodvisnega spremljanja delovanja agencije Frontex v zvezi s prisilnim vračanjem, skupaj z oblikovanjem posebnih priporočil za organe, ki izvajajo prisilna vračanja, spremljanje izvajanja teh priporočil in s tem prispevati k preglednosti nad izvajanjem postopkov vračanja.
10. 10. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
16. 10. 2019	Na povabilo varuha človekovih pravic Gruzije (Public Defender of Georgia) se je namestnik varuha Ivan Šelih 16. in 17. oktobra 2019 v Tibilisiju udeležil mednarodne konference na visoki ravni z naslovom » <i>Measuring and Enhancing the Impact of National Preventive Mechanisms</i> «. Dogodek je potekal ob desetletnici delovanja državnega preventivnega mehanizma Gruzije, saj je v letu 2009 varuh človekovih pravic Gruzije začel izvajati naloge in pooblastila tudi na tem področju. Kot aktivni udeleženec konference je namestnik Šelih predstavil delovanje DPM Slovenije.
17. 10. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
22. 10. 2019	Varuh človekovih pravic Peter Svetina, namestnik varuha Ivan Šelih in predstavniki DPM Robert Gačnik, spec., mag. Jure Markič in Ana Polutnik so se udeležili srečanja s predstavniki nevladnih organizacij, ki z varuhom sodelujejo pri delu DPM.
22. 10. 2019	Na Ministrstvu za pravosodje je bil delovni sestanek glede priprave odzivnega poročila vlade na letno poročilo varuha človekovih pravic.

24. 10. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalka Andreja Srebotnik sta se na Dunaju v Hiši Evropske unije (EU) udeležila zaključne konference v okviru EU-projekta » <i>Strengthening the rights of persons suspected or accused in criminal proceedings – the role of National Human Rights Institutions</i> «. Na konferenci so projektni partnerji predstavili izide raziskave, posvetovanja in pogovore s ključnimi mednarodnimi strokovnjaki s tega področja ter državnimi institucijami za človekove pravice. Predstavniki teh institucij so kot udeleženci konference izmenjali izkušnje o spodbujanju in varovanju pravic osumljenih in obdolženih v kazenskih postopkih tako pri obravnavi posamičnih pritožb kakor tudi ob spremljanju prostorov kraja odvzema prostosti. V okviru tega je namestnik Šelih predstavil obiskovanje policijskih postaj v vlogi DPM ter ugotovitve in priporočila za izboljšanje stanja na tem področju.
24. 10. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je na Ministrstvu za zdravje udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
30. 10. 2019	Predstavniki DPM, namestnik varuha Ivan Šelih in mag. Jure Markič, sta se na Ministrstvu za zdravje udeležila seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
4. 11. 2019	<p>Namestnik varuha Ivan Šelih kot vodja DPM v Sloveniji in Katarina Vučko, predstavnica Mirovnega inštituta, ene izmed sodelujočih nevladnih organizacij pri izvajanju nalog in pooblastil DPM, sta se od 4. do 6. novembra 2019 v Strasbourgu v Franciji ob trideseti obletnici delovanja Evropskega odbora za preprečevanja mučenja Sveta Evrope (CPT) udeležila več dogodkov v organizaciji Sveta Evrope, Združenja za preprečevanje mučenja iz Ženeve (APT) in ODHIR OVSE. Namestnik varuha Ivan Šelih in predstavnica Mirovnega inštituta Katarina Vučko sta v okviru tega dogodka posebej opozorila na sodelovanje izbranih nevladnih organizacij pri izvajanju nalog in pooblastil DPM v Sloveniji.</p> <p>Niz dogodkov se je tretji dan končal s predstavitvijo opravljenega dela tako imenovanega NPM-observatorija, ki neodvisno spremlja delovanje DPM.</p>
6. 11. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič je v Ljubljani na posvetu z naslovom Delo s starejšimi predstavil DPM in ugotovitve glede uporabe posebnih varovalnih ukrepov (PVU).
7.11.2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.

8. 11. 2019	Predstavnik DPM mag. Jure Markič je na 11. konferenci o demenci ASK 2019, ki jo je pripravilo združenje Spominčica – Alzheimer Slovenija v Novi Gorici, predstavil tematski obisk DPM s področja požarne varnosti v varovanih oddelkih domov starejših.
8. 11. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na MNZ udeležil seje Strokovnega sveta za policijsko pravo in policijska pooblastila.
14. 11. 2019	Predstavnik DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
18. 11. 2019	Svetovalec varuha mag. Uroš Kovačič se je 18 in 19. novembra 2019 v Sofiji v Bolgariji udeležil delavnice, namenjene DPM z naslovom »Na poti do usklajenih standardov v primeru odvzema prostosti v Evropski uniji – vloga DPM«. Vsebinski poudarki delavnice so bili nadzor obravnave in položaja ranljivih skupin zaprtih oseb ter oblikovanje sistemske ureditve izvajanja nadzora na področju preprečevanja mučenja in nečloveškega ravnanja
20. 11. 2019	Predstavnik DPM mag. Jure Markič se je na MDDSZ udeležil seje delovne skupine za delo z osebami z demenco na področju institucionalnega varstva starejših.
20. 11. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je v Državnem zboru udeležil dogodka ob 30-letnici sprejetja Konvencije o otrokovih pravicah.
21. 11. 2019	Predstavnik DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
21. 11. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih, svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., mag., ter sodelujoči predstavniki nevladnih organizacij pri izvajanju nalog in pooblastil DPM so se na sedežu varuha udeležili izobraževanja o nadzoru nad uporabo orožja in drugih prisilnih sredstev ter o preprečevanju mučenja, ki so ga izvedle predstavnice Urada OVSE za demokratične institucije in človekove pravice v sodelovanju z ustanovo Omega Research Foundation in Univerzo v Exeterju.
28. 11. 2019	Predstavnik DPM mag. Jure Markič se je udeležil seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.
5. 12. 2019	Predstavnika DPM, namestnik varuha Ivan Šelih in mag. Jure Markič, sta se udeležila seje delovne skupine za pripravo sprememb ZDZdr.

5. 12. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih se je na Pravni fakulteti v Ljubljani udeležil okrogle mize z naslovom: Deset let Listine EU o temeljnih pravicah.
11. 12. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik sta se na povabilo hrvaškega varuha človekovih pravic v Splitu na Hrvaškem udeležila okrogle mize o ranljivih skupinah v zaporskem sistemu. Namen okrogle mize sta bila izmenjava izkušenj in opozorilo na potrebo po prepoznavanju posebnih ranljivih skupin zapornikov, kot so mladoletniki, ženske, invalidi, starejše osebe, pripadniki etničnih in verskih manjšin, pripadniki spolnih manjšin, tujci in drugi, že pri nastopu kazni zapora in načrtovanju njihove obravnave. V razpravi po posameznih predstavitev položaja ranljivih skupin v zaporskem sistemu Hrvaške, je namestnik Šelih med drugim opozoril na prizadevanje Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za boljši položaj zaprtih oseb, ki zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti potrebujejo dodatno pomoč pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb oziroma nega in socialno oskrbo v času prestajanja kazni zapora, da se zagotovi spoštovanje njihove osebnosti in dostojanstva. Pri prestajanju kazni zapora je namreč treba za te osebe zagotoviti ustrezno namestitev in dostojno prestajanje kazni zapora, sicer gre lahko za nečloveško ali ponižujoče ravnanje in s tem za kršitev 3. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljih svoboščin.
16. 12. 2019	Namestnik varuha Ivan Šelih in svetovalec varuha Robert Gačnik, spec., sta 16. decembra 2019 v ZPKZ Dob pri Mirni sodelovala pri izvedbi usposabljanja za skupino 23 novih pravosodnih policistov. To je že utečeno sodelovanje pri usposabljanju novih pravosodnih policistov, ki se lahko podrobneje seznanijo z institucijo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije tako glede obravnave pobud zaprtih oseb kakor tudi izvajanja nalog in pooblastil DPM.
17. 12. 2019	Predstavniki DPM mag. Jure Markič se je v Ljubljani udeležil usposabljanja strokovnega osebja centrov za duševno zdravje odraslih z naslovom Zdravljenje, zdravstvena nega in rehabilitacija ter tam predstavil prispevek z naslovom Stiske in zlorabe v starosti – varovani oddelki domov starejših.

3.3

DRUGE PRILOGE

Druge priloge tega poročila so dostopne na spletnih straneh varuha človekovih pravic Republike Slovenije <www.varuh-rs.si>:

3.3.1 Konvencija OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju

---

3.3.2 Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju

---

3.3.3 O DPM v zakonu o varuhu človekovih pravic

3.3.4 O DPM v poslovniku Varuha človekovih pravic Republike Slovenije

---

Poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o izvajanju nalog državnega preventivnega mehanizma po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju za leto 2019

Izdajatelj: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije

Pri pripravi publikacije so sodelovali:

Peter Svetina, varuh človekovih pravic; Ivan Šelih - namestnik varuha in vodja Državnega preventivnega mehanizma; mag. Jure Markič; Robert Gačnik, spec.; in Ana Polutnik.

Uredili: Ivan Šelih, namestnik varuha, Nataša Mazovec, višja svetovalka, dr. Simona Drenik Bavdek, pomočnica vodje Centra za človekove pravice.

Lektura: Sektor za prevajanje, Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije

Oblikovanje in računalniški prelom: Aljaž Primožič

Tisk: Prima IP d.o.o.

Naklada: 300 izvodov

Ljubljana, junij 2020.

Publikacija je objavljena tudi na spletnih straneh www.varuh-rs.si

---

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

Naslov:

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije
Dunajska cesta 56
1109 Ljubljana
Republika Slovenija

T: Telefon 01 475 00 50; Faks 01 475 00 40

W: www.varuh-rs.si

E: info@varuh-rs.si

Reproduciranje delov publikacije je dovoljeno z navedbo vira.

ISSN 2591-0973 (tiskana različica)

ISSN 2591-099X (spletna različica)

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC